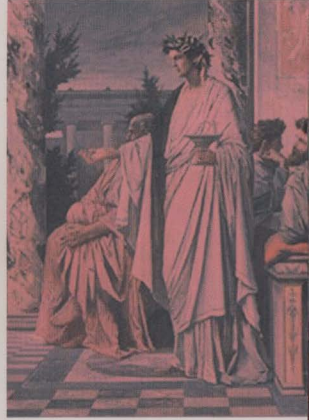

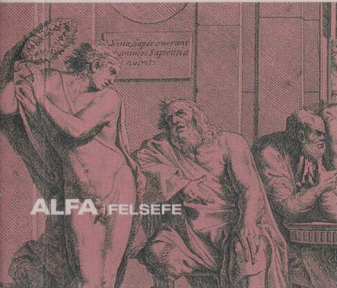

ŞÖLEN

PLATON

Yunancadan Çeviren
EYÜP ÇORAKLI

ALFA FELSEFE

ŞÖLEN

PLATON

İÖ yak. 427 yılında Atina'da dünyaya gelir. Asıl adı Aristokles'tir. Rivayete göre baba tarafından soyu Atina kralı Kodros'a, anne tarafından soyu ise Atinalı kanun koyucu ve şair Solon'a dayanmaktadır; ayrıca annesi Peloponnesos Savaşlarından sonra Atina'da yönetimi ele geçiren otuz tirandan biri olan Kritias'ın yeğenidir. Genç yaşlarında Sokrates'le tanışması yaşanında bir dönüm noktası olur; siyaset yaşamını, şiir ve edebiyat hevesini bir yana koyarak kendisini felsefeye adar. Ancak gençlerin ahlakını bozmakla suçlanan Sokrates'in İÖ 399 yılında idam edilmesinin üzüntüsüne dayanamaz ve hocasının diğer öğrencileriyle birlikte Megara'ya, Eukleides'in yanına sığınır; ardından Kyrene, İtalya ve Mısır'a seyahat eder. Bu gezileriyle zihnini besleyip derinleştirerek kırk yaşlarında Atina'ya geri döner ve İÖ 385 yılında ünlü felsefe okulu Akademeia'yı kurar. Özellikle matematik, astronomi, doğa bilimleri, retorik, mantık, siyaset ve metafizik konularında eğitim verilen bu okul Aristoteles, Theophrastos gibi felsefe tarihine adını yazdıracak pek çok filozof yetiştirir. İÖ 347 yılında, ardında otuzdan fazla diyalog ve on üç mektuptan oluşan bir küliyat bırakarak yaşama veda eder.

EYÜP ÇORAKLI

İstanbul Üniversitesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Araştırma Görevlisidir. 2008 yılında "Hesiodos'ta *Ergon*" başlıklı tez çalışmasıyla yüksek lisansını tamamladı. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi, Felsefe Bölümünde doktora öğrenimine başladı. Uzun yıllar Galatasaray Üniversitesi, Felsefe Bölümünde misafir öğretim görevlisi olarak dersler verdi. Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken'in danışmanlığında antikçağdan günümüze kalan eserlerin özgün dillerinden çevrilerek iki dilli edisyonlar şeklinde Türkçeye kazandırılması amacını güden *Humanitas*: Yunan ve Latin Klasikleri Dizisinin yayıma hazırlanması sorumluluğunu üstlendi (2006-2013). Çeşitli yayınevlerinde çevirmen ve editör olarak çalıştı. Başta Platon'un *Symposion* (Şölen) ve *Erastai* (Aşıkalar) adlı diyalogları olmak üzere pek çok metni Eski Yunanca aslından Türkçeye kazandırdı.

Symposion: Şölen

© 2014, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Kitap Editörü Eyüp Çoraklı

Kapak Tasarımı Begüm Çiçekçi

Sayfa Tasarımı Kamuran Ok

ISBN 978-605-106-961-6

1. Basım: Aralık 2014

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftahavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Fatih-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika No: 10905

PLATON

ŞÖLEN

**Eski Yunancadan Çeviren
EYÜP ÇORAKLI**

ALFA | FELSEFE

Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθυια ἢ
Καλλονὴ ἐστὶ τῇ γενέσει.
(*Symposium*, 206D)

Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθυια ἢ
Καλλονὴ ἐστὶ τῇ γενέσει.
(*Symposium*, 206D)

-

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	9
<i>Symposion</i> Üzerine.....	9
<i>Symposion</i> 'un Tarihlendirilmesi	11
Diyaloğun Dramatik Kurgusu	15
Çeviri Yöntemi.....	18
ŞÖLEN/SYMPOSION.....	23
ATIFTA BULUNULAN ANTİK YAZAR	
VE KAYNAKLAR	175
KAYNAKÇA	179
KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ.....	183
YUNANCA KELİME VE KAVRAM DİZİNİ ..	186

GİRİŞ

Symposion Üzerine

*Symposion*¹ Yunan kültürüne özgü toplumsal bir olgudur. Arkaik döneme kadar izlerini sürebileceğimiz bu toplumsal olgu en belirgin şekliyle klasik çağ Atina'sında karşımıza çıkar.² Gerek Platon'un gerekse Ksenophon'un aynı adı taşıyan eserlerinde canlı birer örneğini gördüğümüz gibi, Yunan insanının bir araya gelip şiirlerle, şarkılarla gönlünü eğlendirdiği, siyasetten sanata türlü konularda fikir alışverişinde bulunduğu bir "birlikte içme" etkinliğidir *symposion* ve bu yönüyle "ziyafet" faslından ayrı bir yer edinmiştir kendine.

-
- 1 Kelimesi kelimesine çevrildiğinde "birlikte içme" anlamına gelen *symposion*, Batı dillerine *symposium* şeklinde geçer, aynı zamanda İngilizcede *banquet*, *feast*, Fransızcada yine *banquet*, *festin* kelimeleriyle karşılaşılır. Dilimize ise "ziyafet" ve "şölen" (Erhat & Eyuboğlu (çev.) 2002; Cemal (çev.) 1936) şeklinde çevrilmiş olmasına rağmen *symposion*un dinsel, kültürel ve toplumsal içeriğini göz önüne aldığımızda bu tür karşılıkların bu kelimenin yaklaşık bir eşdeğeri olmaktan öteye geçmediği ortadadır. Bkz. Guthrie 1975: 380.
 - 2 *Symposion*un kökeni ve niteliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Corner 2005: 66-97.

Platon, diyaloguna *Symposion* adını vermekle birlikte söz konusu etkinlikten bahsederken eserinin herhangi bir yerinde doğrudan doğruya bu kelimeyi kullanmaz.¹ Herhalde *symposion*lar her zaman bir yemeğin veya ziyafetin ardından yapıldığından² olsa gerek, eserinde *symposion* yerine çoğunlukla “akşam yemeği” anlamına gelen *deipnon* ve “ziyafet” anlamına gelen *syndeipnon* kelimelerini kullanır.³ Ancak bu durum Yunan kültüründe *symposion* ile *deipnon*un, yani içme faslıyla yeme faslının çok yakın ilişki içinde olduğunu ortaya koymakla birlikte birbirlerinin yerine kullanılabilecekleri yanılgısına neden olabilir. Bu nedenle *deipnon* veya *syndeipnon* ile *symposion*u kesin olarak birbirinden ayırmak gerekir.

Yunan kültüründe *deipnon* veya *syndeipnon* genel olarak yemek ve ziyafetlere verilen isimdir. Bu tür yemeklerde içki içilmez, ama

-
- 1 Ancak üç yerde (212E, 213B ve 216D) bir *symposion*da bulunulduğunu hatırlatırcasına “kadeh arkadaşı” anlamına gelen *sympotēs* kelimesini kullanır.
 - 2 Corner 2005: 46.
 - 3 Platon *Symposion*’da bu iki kelime dışında, Homeros’ta (*Odyssëia*, 1.374) “pay” ya da “davet, ziyafet” anlamına gelen *dais* (174B), yine “ziyafet” diye karşılayabileceğimiz *thoinē* (174C) ve daha geniş bir toplumsal katılıma işaret ettiğini düşündüğümüzden “şölen, şenlik” şeklinde çevirebileceğimiz *euōkhia* (203B, 220A) kelimelerini kullanır.

arkasından gelen *symposion* tam bir “birlikte içme” olayıdır ve bu yönüyle *deipnon*dan ayrılır. Yemeğin, yani *deipnon*un ardından *symposiona* geçilirken sofralar toplanır, kölelerin getirdiği suyla “arınılıp temizlenilir” ve tanrılar onuruna yere saf şarapla sunular serpilir [*spondē*], ardından da tanrılara övgü niteliğinde ilahiler [*hymnos* veya *paianlar*] okunur.¹ Bu başlangıç ritüelleri² yerine getirildikten sonra ev sahibi ya da başka bir konuk *symposiarkhos*³ olarak seçilir ve içme faslına geçilir. Böylece kadın olarak yalnızca *aulosçu* kızların [*aulētris*] ve *hetairē*lerin katılabildiği ve müzik, şiir, dans ve çeşitli eğlencelerle gönüllerin eğlendirildiği, gece yarısına dek sürecektir *symposionlar* başlamış olur.

***Symposion*’un Tarihlendirilmesi**

Platon’un *Symposion* diyalogu için üç ayrı tarihlendirme söz konusudur. Bunlardan ilki söz konusu *symposionun* ne zaman yapıldığı, ikincisi Apollodoros’un bu *symposionu* arkadaşlarına ne zaman anlattığı, üçüncüsü de

1 Bu ritüeller *symposionun* aynı zamanda dinsel bir toplantı olduğunu göstermektedir. Bu konu hakkında bkz. a.ş. s. 40, n. 1; ayrıca krş. Corner 2005: 53.

2 Platon, *Symposion*, 176A.

3 *Symposiarkhosun* görevi *symposionda* ne kadar içileceğini ve ne şekilde vakit geçirilip eğlenileceğini belirlemektir. Bkz. Platon, *Symposion*, 213E; krş. Ksenophon, *Anabasis*, 6.1.30.

Platon'un bunu bir diyalog şeklinde ne zaman kaleme aldığı konusundaki tarihlendirmedir.

Diyaloğun ana konusunu oluşturan *symposion* İÖ 416 yılında gerçekleşmiştir. Çünkü Atinalı tragedya şairi Agathon'un ilk tragedyasıyla kazandığı birinciliği kutlamak amacıyla bu *symposion*u düzenlediğini biliyoruz (173A). Athenaios'un kaydettiğine göre Agathon bu birinciliğini Euphemos'un *arkhōn*luğu zamanına rastlayan Lenaia şenliklerinde kazanmıştır.¹ Platon'un Agathon'u henüz genç biri olarak göstermesi (175E) ve İÖ 415 yılına rastlayan Sicilya seferi öncesinde Alkibiades'in büyük itibar gördüğünü söylemesi (216B) bu tarihi doğrular niteliktedir, ancak Agathon'u izleyen halk kitlesini otuz bin olarak belirtmesi (175E) Lenaia şenliklerine değil, daha çok Büyük Dionysia şenliklerine işaret etmektedir.

Symposion'un giriş sahnesi Apollodoros'un bu olayı dostlarına anlattığı tarihi belirlemek açısından önemlidir. Agathon'un düzenlediği *symposion* öncelikle Apollodoros'un katılabileceği kadar yakın bir zamanda olmamıştır (172C), çünkü hem Apollodoros hem de arkadaşları o sıralarda henüz birer çocuktur (173A). Sonra Agathon'un Atina'dan ayrılıp

1 Athenaios, *Deipnosophistai*, 5.217A: *ho men gar (Agathon) epi arkhontos Euphēmou stephanoutai Lēnaiois.*

Makedonya kralı Arkhelaos'un sarayına yerleşmesinin üzerinden yıllar geçmiştir (172C); üstelik *Phaidōn* diyalogunda (59A-B) duygularını dizginleyemeyen bir kişi olarak betimlenen aynı Apollodoros, Sokrates'le dostane bir ilişki içine girdiğinden beri üç yıl bile olmamıştır (172C). Diğer yandan bu ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla bu olay hem Sokrates'in hem de Agathon'un ölümünden önce gerçekleşmiştir. Agathon'un İÖ yak. 408 yılında Atina'dan ayrıldığını ve İÖ 400 yılında ölünceye dek Arkhelaos'un sarayında kaldığını göz önünde bulundurduğumuzda Apollodoros'un söz konusu *symposionu* arkadaşlarına anlattışı İÖ 408 yılından sonraya, İÖ 399 yılından önceye tarihlenmelidir.¹ Ancak Sokrates'in İÖ 399 yılında idam edilmesini ve Apollodoros'un onunla geçirdiği sürenin üç yıl bile olmadığını söylemesini dikkate alacak olursak bu tarih olasılıkla İÖ 400 yılı olacaktır.²

Platon'un bu diyalogu yazdığı tarihi belirlemek biraz daha güçtür. Bu konuda kabul edilen ölçüt, Aristophanes'in konuşmasında dile getirilen Lakedaimonialıların Mantinea'yı ayırması [*dioikismos*] olayıdır (193A).³ Ancak *symposionun* İÖ 416 yılında yapıldığını düşünürsek Platon'un eserinde İÖ 385/4 yılları

1 Bury 1969: lxvi; Hunter 2004: 3-4.

2 Guthrie 1975: 366.

3 Ksenophon, *Hellênika*, 5.2.5-7.

rına rastlayan bu olaydan söz etmesi açıkça tarihsel bir yanılgıyı göstermektedir. Wilamowitz, çoğu yorumcunun kabul ettiği ve doğru saydığı bu tarihsel yanılgıyı eleştirmekle birlikte tümüyle reddetmez. Ona göre Platon Mantinea'nın İÖ 385/4 yıllarında dağıtılması nedeniyle böyle bir benzetme yapmıştır, ama Mantinea'dan değil, Arkadialılardan söz etmektedir. Bu da Platon'un İÖ 418 yılında meydana gelen Mantinea Savaşı sonrasında Lakedaimonialıların Arkadialıları yurtlarından sürmesini ima ettiğini gösterir. Çünkü Agathon'un birincilik kazandığı günlerde bu olay Atinalıların hafızasında henüz tazeliğini korumaktadır. Dolayısıyla Wilamowitz'e göre bu benzetme diyalogun yazıldığı tarihin belirlenmesi bakımından önemli olmayıp yalnızca Platon'un üslubunu yansıtır.¹ Ancak Dover ve Bury'nin de aralarında bulunduğu pek çok yorumcu burada sözü edilen olayın İÖ 385/4 yıllarında meydana gelen Mantinea'nın *diokismosuna* işaret ettiği görüşündedir. Buna göre diyalogun yazılabileceği üst sınırı ya da en erken tarihi [*terminus post quem*] İÖ 385/4 olarak belirlemek mümkündür.² Diğer yandan Phaidros'un konuşmasında âşıklardan ve onların sevgililerinden oluşan bir ordudan söz

1 Dover 1965: 2. Ayrıca bkz. Mattingly 1958: 31.

2 Guthrie 1975: 365; Bury 1969: lxxvii.

edilmesi (178E) İÖ 378 yılında Thebailı komutan Gorgidas tarafından bu şekilde oluşturulan ünlü “kutsal birlik”i [*hieros lokhos*] akla getirmektedir. Bu da diyalogun yazılabileceği alt sınırı ya da en geç tarihi [*terminus ante quem*] belirlemek açısından önemlidir. Buna göre diyalog İÖ 385/4 yılından sonra, İÖ 378 yılından önce kaleme alınmış olmalıdır.¹ Ancak Bury’nin yaklaşımını temel alacak olursak Platon’un *Symposion*’u olasılıkla İÖ 385 ila 383 yılları arasında kaleme almış olabileceğini söyleyebiliriz.²

Diyaloğun Dramatik Kurgusu

Edebi açıdan incelendiğinde Platon’un diyalogları iki kısma ayrılabilir. Birinci kısım tartışılan konunun doğrudan doğruya, yani ilk elden; ikinci kısım ise dolaylı olarak, yani ikinci elden aktarıldığı diyaloglardır. Bir anlatıcı kişinin bulunduğu ikinci tür diyaloglar da yine anlatıcının tartışmaya bizzat tanık olup olmamasına göre farklılık gösterir. Eğer anlatıcı kişi tartışmanın tanığı değilse, tartışmaya katılan başka bir tanığın söylediklerinin “aktarıcısı” konumundadır.

Symposion diyalogu da *Phaidōn*, *Theaitētos* ve *Parmenidēs* diyaloglarıyla birlikte

1 Dover 1965: 15.

2 Bury 1969: lxxviii.

ikinci tür diyaloglar arasında yer alır. Ancak anlatıcı kişinin tartışmaya tanık olmadığı ya da tartışmayı bizzat Sokrates'in ağzından duymadığı tek diyalogdur *Symposion*. Bunun nedeni açıktır: Diyaloğun ana konusu Sokrates'e övgüdür [*epainos*] çünkü.¹ Ne de olsa Platon'un Sokrates'i yine kendi ağzından övmesi hiç de uygun olmayacaktır. Ancak bunun yerine bu işe çok daha uygun karakterler bulur Platon. Aristodemos ve Apollodoros² Sokrates'e hayranlıklarını bildiğimiz ve sözlerine güvenebileceğimiz kişilerdir. Üstelik Apollodoros felsefi konuşmalara düşkün, hatta kendisi de bu türden konuşmalar yapan (173C) ve son yıllarında Sokrates'in peşini hiç bırakmamış, söylediği ve yaptığı her şeyi öğrenmeyi kendine görev edinmiş bir kişidir (172C). Apol-

1 Bury 1969: xvi.

2 Apollodoros Atinalıdır ve *Apologia Sōkratous*'ta (34A) kendisinden Aiantodoros'un kardeşi ve mahkemede Sokrates'in destekçisi, *Phaidōn*'da (59A-B) Sokrates'in zehir içip öldüğü gün duygularına ket vuramayacak kadar Sokrates'in taşkın bir hayranı, yine *Symposion*'da (173D) Sokrates'e hayranlığı yüzünden herkesi kötüleyen bir kaçık [*manikos*] olarak söz edilir. Ksenophon *Apomnēmoneumata Sōkratous*'ta (3.11.17) onu Antisthenes'le birlikte Sokrates'in takipçileri arasında sayar. Aynı şekilde Kydathenaion bucağından [*dēmos*] Aristodemos da Ksenophon'un belirttiğine göre, *Symposion*'da da tanımlandığı gibi "ufak tefek" [*to mikron*] bir adamdır ve Sokrates'in ateşli takipçileri arasında yer almaktadır (*Apomnēmoneumata Sōkratous*, 1.4.2).

lodoros'un kendisine kaynak olarak gösterdiği Aristodemos ise öteden beri Sokrates'le birlikte vakit geçiren, onun neredeyse bütün davranışlarını taklit eden (173B) bir kişidir. Sonra Apollodoros, Aristodemos'tan işittiği bazı şeyleri Sokrates'e sorup doğrulattığını söylemekte ve okuyucunun anlatacağı şeylere duyacağı güveni pekiştirmektedir (173B).

Symposion, *Phaidōn*'da olduğu gibi bir açılış konuşmasıyla başlar. Apollodoros zengin ve aslında felsefeden anlamayan dostlarının isteği üzerine Agathon'un evinde düzenlenen ve Agathon, Sokrates, Alkibiades ve Atina'nın kültür ve politika yaşamında önde gelen başka isimlerin katıldığı *symposionu* ve o *symposionda* aşk hakkında yapılmış konuşmaları [*logoi*], Aristodemos'un kendisine anlattığı şekliyle en başından başlayarak anlatmaya koyulur. Bu açılış sahnesiyle birlikte diyalogun dramatik kurgusunu Bury'nin yaptığı bölümlenmeye¹ dayanarak şu şekilde belirleyebiliriz:

Giriş (172A-174A)

Arsitodemos'un girişi (174A-178A)

Phaidros'un konuşması (178A-180B)

Pausanias'ın konuşması (180C-185C)

Birinci ara (185C-185E)

Eryksimakhos'un konuşması (185E-188E)

1 Bury 1969: vii-xv.

İkinci ara (189A-189C)

Arsitophanes'in konuşması (189C-193D)

Üçüncü ara (193D-194E)

Agathon'un konuşması (194E-197E)

Dördüncü ara (198A-199C)

Sokrates ile Agathon arasındaki tartışma
(199C-201D)

Sokrates'in konuşması (201D-212C)

Beşinci ara (212C-215A)

Alkibiades'in konuşması (215A-222C)

Kapanış (222C-223D)

Çeviri Yöntemi

Bu çeviride W. R. M. Lamb (tr.) (1961). *Plato. Lysis, Symposium, Gorgias*, Loeb Classical Library, London: Harvard University Press künyeli edisyon temel alınmıştır. Ayrıca temel alınan bu metin hem Bury (*The Symposium of Plato*, 1969) hem de Burnet (*Platonis Opera*, vol. 2, 1901, repr. 1967) tarafından tarafından hazırlanan edisyonlarla karşılaştırılmıştır.

Edebiyat ve felsefenin ayrılmazcasına bir-biriyle kaynaştığı, retorik ifadelerle bezenmiş bu diyalogun dil ve üslup özelliklerini çözümleyebilmek için yine ağırlıklı olarak Bury tarafından hazırlanan edisyondaki eleştirel notlarla [*apparatus criticus*] birlikte açıklama ve yorumlara başvurulmuştur. Yine metnin anlaşılması konusunda Leo Strauss'un *Symposi-*

on üzerine yaptığı bir dizi konuşmanın kayda geçirilmesiyle oluşturulan ve *Symposion* hakkında önemli bir değerlendirme niteliği taşıyan *On Plato's Symposium* adlı eserdeki (L. Strauss (2001). *On Plato's Symposium*, edited with a foreword: S. Benardete, USA: The University of Chicago Press) açıklama ve değerlendirmelerden yararlanılmıştır. Eserin anlaşılması ve yorumlanması konusunda yararlanan diğer kaynaklar ise *Kaynakça* kısmında belirtilmiştir. Ayrıca *Giriş* ve *Notlar* bölümünde adı geçen antikçağ yazarlarına ait metinlerin *Kaynakça*'da başka türlü belirtilmedikçe Loeb baskıları temel alınmıştır.

Son olarak ufuk açıcı ve yol gösterici tavırlarıyla düşünsel gelişimimde önemli bir yeri olan değerli hocam Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken'e, diğerleri gibi bu çalışmamda yardım ve desteklerini esirgemeyen değerli dost ve meslektaşlarım Yrd. Doç. Dr. Ekin Öyken, Araş. Gör. Bengü Cennet, Araş. Gör. Oğuz Yarlığaş ve Araş. Gör. Pelin Erçelik'e teşekkürü borç bilirim.

PLATON
ŞÖLEN
SYMPOSION

[APOLLODOROS VE BİR DOSTU]

APOLLODOROS: Sorup öğrenmek istediğiniz konularda hazırlıksız olmadığımı¹ düşünüyorum.² Çünkü önceki gün Phaleron'daki³ evimden çıkmış gelişigüzel kente gidiyordum. O sırada tanıdıklardan biri beni arkamdan görüp tanımış olacak, alaylı bir nidayla seslendi

-
- 1 Hitabet sanatında bir konuşma veya söylev üzerinde çalışma anlamına gelen *meletē* ifadesi Apollodoros'un konuşmasına başlarken söyleyeceği şeyleri aklında hazır tuttuğunu, başka deyişle konuşmasına önceden hazırlandığını gösterir. Krş. *Phaidros*, 228B.
 - 2 Eserin tamamında anlatıcı kişi (Apollodoros), adları verilmeyen bazı dostlarının [*hetairoi*] Agathon'un evinde düzenlenen *symposion* ve bu *symposion*da konuşulanlar hakkında kendisine yönelttiği soruları cevaplamaktadır. Bunu *pynthanesthe* (sorup öğrenmek istediğiniz) fiilinin çoğul olmasından ve biraz ileride (173C, 173D) geçen *hymīn* ve *hymeis* (sizler) ifadelerinden anlıyoruz. Ancak çok sayıda dinleyici olmasına rağmen, temel aldığımız edisyon da dahil çoğu edisyonda bu diyalogun alt başlığı olarak "bir dost" [*hetairos*] kelimesinin kullanılmasının nedeni, biri dışında Apollodoros'u dinleyen bütün karakterlerin sessiz olmasıdır.
 - 3 Atina'nın merkezine yaklaşık 20 *stadion* uzaklıkta bulunan eski bir liman.

uzaktan: "Baksana Phaleronlu! Sana diyorum Apollodoros, beklesene biraz!"¹ Ben de durdum ve bekledim. "Apollodoros," dedi, "tam da seni arayıp duruyordum bu aralar. Çünkü Agathon'u, Sokrates'i, Alkibiades'i ve o za-

- 1 Bu seslenmede alayın nerede olduğu tartışmalıdır. Ast, Hommel, Stallbaum ve Jowett bunu *Phalēreus* (Phaleronlu) kelimesinde arar ve bu kelimeyle "kel kafalı" anlamına gelen *phalaros* ya da "su tavuğu" anlamına gelen *phalaris* kelimeleri arasında Apollodoros'un kel olduğunu ya da su tavuğu gibi yürüdüğünü ima eden bir oyun olduğunu düşünür. Ancak Apollodoros'un kel olduğuna ya da su tavuğu gibi yürüdüğüne ilişkin kesin bir kanıt yoktur. Öte yandan Hommel bu ifadeyi *ho Apollodōros* şeklinde okumayı önerir ve etimolojik bir açıklamayla burada bu karşılaşmanın olabilirliğine (Apollon'un lütfu) bir ima olduğunu belirtir. Ancak Bury'e göre bu da zorlama bir yorumdur. Schütz, Wolf ve Hug'u izleyerek buradaki alayı (*paidia*) bir kişiye bağlı olduğu *dēmosun* ismiyle hitap etmek şeklindeki resmi hitap tarzında görür (krş. *Gorgias*, 495D). Ama bu durumda kelimelerin düzeni *ō houtos A. ho Phalēreus* şeklinde olmalıdır. Hug ise buradaki alayı *ō Phalēreus houtos A.* şeklindeki onbir hecelik ritimde ve *ō houtos* ifadesinin şiirselliğinde bulur. Ancak Rettig'in *Apollodōros* kelimesini görmezden gelerek bu ifadeyi yalnızca *ho Phalēreus* şeklinde okuması bunların arasında en doğru görünen okumadır. Çünkü buradaki sahneyi gözümüzde canlandırarak olursak Glaukon, Apollodoros'un arkasında, uzak bir mesafededir ve seslendiği kişinin adını bilmiyormuş gibi davranarak ona "Hey sen, Phaleronlu!" şeklinde hitap etmektedir. Bkz. Bury 1969: 1-2.

manki ziyafette¹ hazır bulunan diğer kişileri bir araya getiren toplantıyı ve aşka dair neler konuştuklarını öğrenmek istiyordum. Gerçi Philipposoğlu Phoiniks'ten² dinleyen başka birisi bana anlattı bunu ve senin de bildiğini söyledi. Ama hiç de doğru dürüst bir laf etmedi. Bu yüzden sen bana anlatıver. Ne de olsa sen dostunun konuşmalarını aktarmaya en uygun kişisin.³ Ama önce söyle bana, bu toplantıya bizzat katıldın mı,⁴ katılmadın mı?" dedi. Ben de şöyle dedim: "Anlaşılan⁵ sana anlatan açıkça anlatmamış bunu. Öyle olmasa sorup durduğun bu toplantının benim bile katılabilece-

C

- 1 Burada dikkat çeken nokta Glaukon'un bir *symposion*dan değil de, sadece bir ziyafetten [*syndeipnon*] söz etmesidir. Çünkü *syndeipnon*, *symposion*dan daha belirgin bir anlama sahiptir. Benzeri bir kullanıma Aristophanes'te de rastlanmaktadır (*Gerytades*, fr. 204: *en toisi syndeipnois epainōn Aiskhylon*).
- 2 Bu kişinin kim olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.
- 3 Burada geçen "dost" [*tou hetairou*] ifadesi Apollodoros'un neden bunu yapabilecek "en uygun kişi" [*dikaiotatos*] olduğunu açıklar. Böylece Glaukon dolaylı yoldan Apollodoros'u bildiklerini anlatmaya zorlamaktadır.
- 4 Benzeri bir ifadeye *Phaidōn* diyalogunun girişinde de (57A) rastlanmaktadır. Ayrıca bkz. Homeros, *Odyseia*, 17.173.
- 5 Cümlenin devamında *ouden saphes* şeklinde tekrarlanan ifadeyle Glaukon'a anlatılanların çarpıtılmış gerçekler olduğu vurgulanmaktadır.

ğim kadar yakın bir zamanda yapıldığını düşünmezdin." "Ben öyle sanıyordum," dedi. Ben de, "Nasıl olur Glaukon?"¹ dedim. "Yıllardır² Agathon'un burada³ yaşamadığını, benimse Sokrates'le hemhal olup⁴ her gün ne söyleyip ne yaptığını bilme derdine düşmemden bu yana üç yıl bile geçmediğini bilmiyor musun? Bundan önce başıboş dolaşır durur⁵ ve bir iş

173

- 1 Bu ifade üstü kapalı bir olumsuzlama bildirir (krş. *Gorgias* 471D; *Meneksenos*, 235C). İlk defa burada adı geçen Glaukon olasılıkla Kharmides'in babası olan kişidir (*Kharmidēs*, 154A), ama *Politeia*'da adı geçen Glaukon'la aynı kişi değildir (Bury 1969: 3).
- 2 Agathon İÖ yak. 408 yılında Atina'dan ayrılıp Makedonya kralı Arkhelaos'un sarayına gider.
- 3 Atina'da.
- 4 Bu fiil [*syndiatribō*], özellikle Sokrates için kullanıldığında sıradan bir "birlikte vakit geçirme" olayını yansıtmaz. Daha çok bir öğrenci gibi bilge bir kişinin yanında bulunmayı ifade eder. Örneğin Ksenophon Sokrates'in "kendisiyle vakit geçirenlere" [*tous syndiatribontas heautōi*] kendisini taklit ederek mükemmel bir insan olacakları şeklinde umut verdiğini söyler (*Apomnēmoneumata Sōkratous*, 1.2.3).
- 5 Burada belirli bir ilkeye bağlı olmasızın yaşamaktan söz edilmektedir. Benzer bir ifade *Timaios* 43B'de de karşımıza çıkar: "Kaderin elinde rastgele ilerliyor" [*ataktōs hopēi tukhoi proienai*]. Aynı düşüncenin izlerini Seneca'da da sürmekteyiz (*De Vita Beata*, 1.2): "Kaç zamandır bir kılavuzun peşine takılmaksızın, şurada burada kuru gürültüler ve yaygaralar kopararak başıboş dolaşıp duruyoruz. Hayat böyle hatalarla heba olup gidecek. Bu yüzden gündüzler ve geceler yeterli gelmese bile biz

yaptığımı zannederdim.¹ Meğer alelade bir insandan daha zavallıymışım; felsefeden başka ne olursa yapmak gerekir diye düşünen senin şimdiki halinden bile aşağı kalmıyormuşum.” “Benimle eğleneceğine,” dedi, “şu toplantı ne zaman oldu, onu söyle sen.” Ben de, “Bizler henüz çocukken,² Agathon ilk tragedyasıyla birinci gelip de ertesi gün³ galibiyetinin şerefine korusuyla birlikte adaklar sunduğu⁴ zaman,”

sağlam bir akıl için çalışalım.” [*Quamdiu quidem passim vagamur non ducem secuti sed fremitum et clamorem dissonum in diversa vocantium, conteretur vita inter errores, brevis etiam si dies noctesque bonae menti laboremus.*]

- 1 “Bir iş yaptığımı” şeklinde karşıladığımız bu ifade “önemli” ve “büyük” bir işi vurgularken devamında bir yanılgıyı ifade eder. Benzeri bir yanılgı Alkibiades’in konuşmasında da yaklaşık aynı kelimelerle [*ho ge öimēn ti einai*] dile getirilir. Bkz. aş. 219C; krş. *Phaidros*, 242E.
- 2 Apollodoros ve Glaukon’dan söz ediliyor. İÖ yak. 427 yılında doğduğunu düşünürsek, Platon da Agathon’un birincilik kazandığı günlerde (İÖ 416) henüz bir çocuktur.
- 3 Krş. *Thoukydides*, 1.60; *Lysias*, 19.22.
- 4 Bu durum Agathon’un ziyafeti kendisi veren, adakları kendisi sunan bir yazar olduğunu gösterir. Genelde bu tür kutlamalar ya bir *khoregos* (koronun giderlerini üstlenen kişi) tarafından (*Aristophanes*, *Akharnēs*, 806) ya da başarılı olan yarışmacının dostları tarafından (*Ksenophon*, *Symposion*, 1.4) düzenlenirdi. Benzer şekilde Roma’da da bölük komutanlarının (*dux gregis*) zaferden sonra bölüğüne ziyafet vermesi âdettendi (*Plautus*, *Rudens*, 1417 vd). Bkz. Bury 1969: 4.

diye cevapladım. "Anlaşılan epey geçmiş üzere-
rinden," dedi. "Öyleyse kim anlattı bunu sana?
Yoksa Sokrates'in kendisi mi?" "Zeus aşkına,
B hayır!" deyiverdim. "Phoiniks'e anlatan kişi.
Aristodemos diye biri, şu ufak tefek, boyuna
yalınayak dolaşan¹ Kydathenaionlu.² Sanırım
o dönemde Sokrates'in önde gelen hayranla-
rından biri³ olarak katılmış toplantıya. Ama
yine de ondan işittiğim bazı şeyleri Sokrates'e
sordum. O da onun anlattıklarını aynen kabul
etti." "Hadi ama, bana da anlat!"⁴ dedi. "Hem
zaten kentin yolu konuşa söyleşe yürümemiz
için yapılmış değil mi."

Böylece bu konular hakkında konuşmalar
C yaparak yola koyulduk. Bu nedenle, konuşma-
mın başında da söylediğim gibi,⁵ hiç de hazır-

1 Bu sözlerden Aristodemos'un Sokrates'i taklit ettiği anlaşılıyor (bkz. aş. 174A, 220B). Aristophanes *Nephelai* 103'te sade bir yaşamın ifadesi olan bu duruma şöyle gönderme yapar: "Soluk benizlilerden, yalınayak dolaşanlardan söz ediyorsun; | talihsiz Sokrates ve Khairephon da onların arasında." [*tous anupodētous legeis | hōn ho kakodaimōn Sōkratēs kai Khairephōn*]. Yine aynı eserde "yalınayak" göndermesi 362. dizede tekrarlanır: "Nice belalara katlanır yalınayak" [*kanupodētos kaka poll' anekhei*].

2 Scholiast'a göre Kydathenaion, Pandionis *phylēsi* nin bulunduğu kentte yer alan bir bucaktır [*dēmos*] ve Kydathon adıyla da bilinir. Bkz. Greene 1938: 55.

3 Bkz. yuk. 172B.

4 Krş. *Menōn*, 92D.

5 Bkz. yuk. 172A.

lıksız değilim. Eğer size de anlatmam gerekiyorsa, bunları anlatmalıyım. Aslında ben ister kendim yapayım ister başkalarından dinleyeyim, felsefe hakkındaki konuşmaları yararlı bulmakla kalmam, tarifsiz bir zevk alırım¹ onlardan. Ama başka konuşmaları dinlediğimde, özellikle de sizin gibi zengin ve paragöz adamların² konuşmalarını, hem üzüldüm hem de acırım hiçbir şey yapmayıp da bir şey yaptığı³ sanan siz dostlarıma. Belki de benim talihsiz bir adam³ olduğumu düşünüyorsunuz-

1 Apollodoros'un felsefi konuşmalardan [*logoî*] duyduğu bu hazza *Phaidros* diyalogunda da değinilir ve bu tür kişiler "konuşma hastası" [*ho nosôn peri logôn*] şeklinde betimlenir (*Phaidros*, 228B). Benzeri ifadeler için bkz. *Gorgias*, 496C; *Phaidôn*, 66A; *Theaitêtos*, 155C.

2 Apollodoros'un para konusunda gösterdiği bu duyarlılık Isokrates'in *Kata tôn Sophistôn* nutkunda (291) büyük olasılıkla Antisthenes için söylediklerini akla getirir: "Paraya pula ihtiyaç duymadıklarını söylerler, gümüşçüklere ve altıncıklara zenginlik adını verirler." [*legousi men hōs ouden eontai khrēmātôn, argyridion kai khyrisidion ton plouton apokalountes.*] Alkibiades Sokrates'i överken (bkz. aş. 216E) ve onun dayanıklılığından [*karteria*] söz ederken (bkz. aş. 219E) bu konuya da değinir. Krş. *Politeia*, 581C; *Phaidros*, 248D; *Menôn*, 78C.

3 "Talihsiz bir adam" olarak çevirdiğimiz *kakodaimôn* kelimesi aslında "kötü bir ruhun etkisine girmiş" anlamına gelir. Ancak Aristophanes'in *Nephelai* adlı komedyasında olduğu gibi (*Nephelai*, 103) burada da vurgulanan, bu etkinin yol açtığı "talihsizlik" durumudur.

nuzdur. Sanırım doğru düşünüyorsunuz.¹ Ama ben sizin böyle olduğunuzu sanmıyorum, aksine adım gibi biliyorum bunu.

DOST: Hep aynısın Apollodoros.² Sürekli hem kendini hem de başkalarını kötölürsün. Bana kalırsa sen, başta kendin olmak üzere istisnasız herkesin,³ tabii Sokrates hariç, zavallı⁴ olduğunu düşünüyorsun. Bir zamanlar sana taktıkları şu kaçık⁵ lakabını nasıl almış-

1 Apollodoros Sokrates'ten daha aşağı bir durumda olduğunu bilir ve tam anlamıyla mutlu [*eudaimōn*] olmadığını kabul eder.

2 Krş. *Kharmidēs*, 170A.

3 Bu tür tümleyici bir ifade *Politeia* 432A dışında Platon'da rastladığımız tek örnektir.

4 "Zavallı" [*athlios*] kelimesi yukarıda geçen "talihsiz" [*kakodaimōn*] kelimesiyle neredeyse aynı anlama gelecek şekilde kullanılır. *Menōn* 78A'da geçen ifadeler bu konuda açıklayıcı olacaktır: "Zavallılar, talihsiz değil midir? Öyledir sanıyorum. (...) O zaman zavallı olmak kötü şeyleri isteyip elde etmekten başka nedir?" [*tous de athlious ou kakodaimonas; Oimai egōge. (...) ti gar allo estin athlion einai ē epithymein te tōn kakōn kai ktasthai?*]

5 Burnet buradaki "kaçık" [*manikos*] kelimesini "mülayim" [*malakos*] olarak okur. Ancak Bury, Apollodoros'un cevabındaki "aklını yitirmek" [*mainomai*] ve "kendini kaybetmek" [*parapaiō*] fiillerini dikkate alarak bunu *manikos* olarak değerlendirir. Stallbaum ise "çünkü konuşmalarında" [*en men gar ktl.*] ifadesinden önce "sanırım şundan dolayı (bu adı) aldın" [*dokeis de labein autothen*] şeklinde bir eksilti varsayar ve bunu Apollodoros'un övgüde ve yergide aşırıya kaçmasıyla açıklar (Bury 1969: 6). Öte yandan Apollodoros'un *Phadiōn* 59A-B'de

sın bilmiyorum. Çünkü konuşmalarında hep böylesin sen. Sokrates hariç, hem kendine hem de başkalarına vahşi bir hayvan gibi köpürür durursun.¹

E APOLLODOROS: Sevgili dostum, hem kendi hakkımda hem de sizin hakkınızda böyle düşünmekle belli ki deliriyorum da aklım başımdan gidiyor!

DOST: Şimdi bunlar için çekişmeye değmez² Apollodoros. Tam tersine senden bir şey istedik. Başka bir şey yapma da neler konuşulduğunu anlat.

174 APOLLODOROS: Peki öyleyse, konuşulanlar şunlarmış; ama iyisi mi onun bana anlattığı gibi ben de size başından itibaren anlatmaya çalışayım.³

duygularına ket vuramayacak kadar taşkın karakterli biri olarak tanımlanması da *manikos* tabirini doğrular niteliktedir. Benzer şekilde *Kharmidēs* 153B'de Khairephon yine *manikos* olarak tanımlanır. Krş. *Menōn*, 91C.

1 Bu ifadeyi [*agriaineis*] bu şekilde çevirmek abartılı sayılmaz. Çünkü *agrainō* fiilinin kökünde "vahşi hayvan, çok kızgın insan" anlamlarına gelen *agrios* kelimesi vardır. Nitekim *Politeia* 493B'de bu kelime vahşi hayvanların kızgınlığını belirtmek için kullanılmıştır.

2 Burada şakayla karışık bir dille söylense de "çekişme" [*erizein*] Platon'da "konuşma" [*dialegesthai*] ve "tartışma"nın [*amphisbêtein*] kesin karşıtıdır. Bkz. *Politeia*, 454A; *Prōtagoras*, 337B.

3 Aynı ifade yapısı *Phaidōn* 59C ve *Euthydēmos* 272D'de de tekrarlanır.

Yıkanıp temizlenmiş,¹ sandaletler giyinmiş bir halde² Sokrates'le karşılaştığını söyledi,³ – ki çok az yapardı bu şeyleri.–⁴ Böyle güzelleşip nereye gittiğini sormuş ona.

O da “Yemeğe, Agathon’un evine,” diye cevaplamış. “Çünkü dün zafer kutlamasında kalabalıktan korktuğum için uzak durdum ondan. Ama bugün için geleceğim diye söz verdim. Bu yüzden süslenip püslendim, sırf güzel bir adamın yanında⁵ güzel durayım diye. Peki sen,” demiş, “yemeğe davetsiz⁶ gelmek ister misin?”⁷

1 Bu tür toplantılardan önce yıkanıp yağ sürünmek âdettendi. Bkz. Homeros, *Odysseia*, 6.96-7; Ksenophon, *Symposion*, 1.7; Aristophanes, *Ploutos*, 614.

2 Sokrates'in giydiği tam bir ayakkabı [*hypodēma*] değildir. Daha çok *gymnasion* ve *symposion*larda giyilen ve bir bağla ayak bileğine bağlanan bir tür sandalettir. Sokrates'in bu yalınayak gezme alışkanlığına 220B'de tekrar değinilir. Ayrıca bkz. *Phaidros*, 229A; Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 1.6.2.

3 Diyalogun bundan sonraki bütün anlatımı *ephē* (dedi, söyledi) ifadesine bağlıdır. Çevirinin okunabilirliği açısından bundan sonraki ifadeleri rivayet zamanıyla karşılamayı uygun bulduk.

4 Aristophanes bu konuda da Sokrates'le alay eder. Bkz. *Ornithes*, 1554; *Nephelai*, 835 vd.

5 Agathon'un yanında. *Prōtagoras* 315D-E'de Agathon'un çarpıcı güzelliğinden [*tēn idean panu kalos*] söz edilir. Ayrıca bkz. Aristophanes, *Thesmophoriazysai*, 191 vd.

6 Eski Yunan'da bazı kişiler davet edilmedikleri halde bu tür ziyafetlere katılırlardı. Epikharmos'ta çok sık görülen bir karakter olan bu soytarılar [*gelōtopoios*] ilk defa komedyā şairi Araros “asalak” [*parasitoi*] adını vermiştir. Bkz. Bury 1969: 7.

7 Krş. aş. 176B; *Prōtagoras*, 352B; *Parmenidēs*, 131E.

"Ancak senin davetinle," demiş o da.

"Öyleyse yanımda gel," demiş, "gel de bir atasözünü değiştirip bozalım,¹ sonuçta *İyi adamın davetine kendiliğinden gider iyiler*.² Zaten Homeros da hiç çekinmeden bu atasö-

- 1 "Bozmak" [*diaphtheirein*] genelde Platon'da kurulu bir düşünce veya ifadenin bozulması anlamına gelir (*Gorgias*, 495A; *Prōtagoras*, 360A). "Değiştirmek" [*metaballein*] ise dilsel bir değişmeyi (Lat. *transpositio*) gösterir (*Kratylos*, 404C).
- 2 Bu atasözü iki değişik biçimde söylenir. 1. "İyiler kendiliğinden gider korkakların davetine" [*automatoi d'agathoi deilōn epi daitas iasi*]. 2. "İyiler kendiliğinden gider iyilerin davetine" [*automatoi d'agathoi agathōn epi daitas iasi*]. Scholiast'a göre özgün biçim birinci deyiştir ve Eupolis (fr. 289 Kock) ile Kratinos (fr. 169 Kock) tarafından ikinci deyişteki gibi değiştirilmiştir (Greene 1938: 56). Ancak Bury, Hug'un açıklamalarına dayanarak ikinci deyişin özgün olduğunu (*agathoi agathōn*), birincisinin ise Eupolis veya Kratinos'un yaptığı bir parodi olduğunu belirtir. Diğer bir sorun ise "değiştirip bozalım" [*diephtheirōmen metaballon-tes*] şeklinde ifade edilen değişikliğin nerede olduğudur. Bu konuda Lachmann'ın *Agathōn'(t)* şeklindeki varsayımı doğru kabul edilmektedir. Ancak bu değişiklik o kadar belirsizdir ki, bunu bir bozma [*diaphthora*] olarak adlandırmak neredeyse imkânsızdır. Sokrates'in burada "iyilerin" anlamına gelen *agathōn* kelimesi ile Agathon ismi arasında şakayla karışık bir kelime oyunu yaptığı açıktır. Çünkü devamında Homeros'un (kendi zamanında kullanılmayan) bu atasözünü bozduğunu söylemesi gerçekten gülünç olacaktır (Bury 1969: 8-9.) Bu türden başka kelime oyunları için bkz. aş. 185C, 198C; *Gorgias*, 513B; *Politeia*, 614B.

c zünü bozuyor, üstelik aşağılıyor da.¹ Çünkü Agamemnon'u savaş konusunda son derece iyi bir adam, Menelaos'u ise *yüreksiz bir kargıcı*² gibi betimledikten sonra, Agamemnon'un kurbanlar kesip ziyafet verdiği sırada Menelaos'u ziyafete davetsiz gelirken,³ yani daha iyi bir adamın sofrasında adi bir adam olarak göstermiş."

Bunları duyunca demiş ki: "Ama belki ben de senin söylediğin gibi değil ey Sokrates, tam tersine Homeros'un ki gibi beş para etmez biri olarak bilge bir adamın⁴ ziyafetine davetsiz gideceğim hiç çekinmeden. Bak, beni peşine taktığın için bir bahane uydur. Davetsiz değil,⁵ senin davetinle gelmeyi kabul edeceğim çünkü."

1 Hukuki içeriğiyle ele alınınca bu fiil [*hybrisai*], Homeros'un (yasal olarak) bu sözün hakkını ihlal ettiğine, yani saflığını bozduğuna işaret eder.

2 Homeros, *Ilias* 17.587'de Menelaos'u bu şekilde "yüreksiz bir kargıcı" [*malthakon aikhmētēn*] olarak niteler. Buradaki "yüreksiz" [*malthakos*] sıfatı 195D'de geçen *malakos*un başka bir ifadesidir. Krş. *Phaidros*, 239C.

3 Homeros'un suçlandığı bu aşağılama [*hybris*] davetsiz kişinin iyi [*agathos*] değil de, yüreksiz [*malthakos*] olarak gösterilmesinden ibarettir. Bkz. *Ilias*, 2.408.

4 Platon'un yaşadığı çağda "bilge" [*sophos*] özellikle şairler için kullanılan bir övgü sıfatıdır. Bkz. *Politeia*, 331E, 489B.

5 Aristodemos davetsiz [*aklētos*] gidip görgü kurallarını bozmayı göze alamıyor. Çünkü böyle bir du-

"İkimiz birlikte yürürken birimizden birinin¹ aklına gelir ne diyeceğimiz," demiş. "Hele bir gidelim."

Böyle konuştuktan sonra yola koyulmuşlar. Sokrates yol boyunca kendi halinde düşüncelere daldığı için² arkasında kalmış onun, kendisini bekleyince de önden gitmesini istemiş.

E Agathon'un evine vardığında ise kapıyı açık bulmuş ve orada gülünç bir şey gelmiş başına. Çünkü o anda bir uşak koşup karşılamaya gelmiş kendisini ve tutmuş götürmüş diğer davetlilerin yatıp uzandığı yere. Tam da yemeğe başlamak üzereymişler. Onu görür görmez

rumda kalan kişinin dövülmesi işten bile değildir. Örneğin Aristophanes, davetsiz gelip [*aklētōs iōn*] kurbandan pay isteyen serserileri [*alazōn*] sopalamak gerektiğini [*khrē t̄yptein*] söyleyen bir kehanetten söz eder. Bkz. Aristophanes, *Ornithes*, 983 vd.

1 Bu dize Homeros'ta "iki kişi birlikte yürürken birinden biri düşünüp bulur | yapılacak en iyi şeyi" [*syn te du'erkhomenō kai te pro ho tou enoēsen | hoppōs kerdos eēi*] şeklindedir. Platon burada bir kısmını alıntılıdığı ilk dizeyi *Prōtagoras* 348D'de olduğu gibi alıntılar. Benzeri alıntılar için bkz. Aristoteles, *Politika*, 3.1287b13; Cicero, *Ad Familiares*, 9.7.

2 Belli ki Sokrates Agathon'un evine gitme amacını bir kenara koyup "kendisi üzerine" [*heautōi*] düşünmeye başlıyor. Platoncu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, Sokrates'in "kendini soyutlayarak" daldığı bu düşünce bir "kendini bilme," iyi ve kötü niteliklerini tanıma, dolayısıyla "iyi" [*agathon*] üzerine düşünme durumundan başka bir şey değildir (Strauss 2001: 30).

Agathon, "Hey Aristodemos," demiş, "tam vak-
tinde geldin ziyafete. Başka bir iş için geldi-
sen eğer, başka zamana bırak. Dün de aradım
durdum seni çağırayım diye, ama göremedim
bir türlü. İyi de nasıl getirmezsın Sokrates'i
bize?"

O zaman dönüp bakmış ki, ardı sıra gelen
Sokrates'ten eser yok. Bunun üzerine "Sokra-
tes'le birlikte, hem de onun davetlisi olarak
geldim buraya, yemeğe," demiş.

"İyi etmişsin," demiş, "ama nerede bu
adam?"

175 "Ardımdan geliyordu daha demin. Doğrusu
ben de merak ediyorum nerede olduğunu."

"Öyle bakıp durma," demiş Agathon uşa-
ğına, "al getir Sokrates'i. Sen de Aristodemos,
geç uzan şöyle Eryksimakhos'un yanına."

Bir uşak yıkayıp temizlemiş¹ kendisini
uzanmadan önce. Başka bir uşak da haber
vermeye gelmiş: "Bu Sokrates geri dönmüş
komşuların eşiğinde dikiliyor, ne kadar çağır-
dımsa da gelmek istemiyor içeri."

"Ne saçmalıyorsun," demiş Agathon, "öyley-
se git çağır onu ve çekip gitmesine izin verme
sakın!"

B Ama Aristodemos, "Sakın ha!" demiş, "Bıra-
kın yakasını. Onun huyudur bu. Bazen nere-

1 Yemeğe oturmadan önce bir köle gelip konuğun
elini ayağını yıkardı. Bu temizleme âdeti için bkz.
Ploutarkhos, *Phōkiōn*, 20; Petronius, *Satyricon*, 31.

yi bulsa çekilir oraya ve böyle dikilip durur. Birazdan gelecektir bana sorarsanız. İyisi mi bırakın, ilişmeyin ona.”

“Sen öyle diyorsan öyle yapalım,” demiş Agathon da. “Haydi uşaklar, bir ziyafet çekin bize. Bir güzel donatın sofrayı¹ canınız neyle isterse, madem kimse karışmıyor size –önceden de yapmışlığım yok ya bunu.–² Öyleyse şimdi de beni ve şu diğer konukları yemeğe kendiniz davet etmiş gibi hizmet edin de överim sizi.”

C Sonra yemeğe başlamışlar, tabii Sokrates gelmemiş içeri. Bu yüzden Agathon durmadan Sokrates’i çağırımlarını emrediyormuş, Aristodemos da engel oluyormuş. Derken Sokrates, her zamankinin aksine,³ çok geçmeden çıkagelmiş. Onlar da yarılamışlar neredeyse⁴ yemeği. Bunun üzerine Agathon –en uçta yalnız başına⁵ uzanıyormuş çünkü– “Buraya,”

1 Krş. *Politeia*, 372C.

2 Schmidt bu yan cümleyle kölelerin bu konuda serbest bırakılmasının çok az rastlanan bir olay olduğunun ima edildiğini düşünürken, Teuffel tam tersine bunun insancılığıyla övünen Agathon’un gösterişinin bir parçası olduğu kanaatinde (Bury 1969: 12).

3 Sokrates’in bu huyu [*ethos*] Alkibiades’in konuşmasında (aş. 220C-D) daha çarpıcı bir örnekle betimlenir.

4 Krş. *Parmenidēs*, 127B; *Timaios*, 21B; *Kritōn*, 43A.

5 Agathon’un uzandığı sedir [*klinē*] sağdaki en son sedirdir. Ev sahibinin uzandığı bu sedirin sol yanı ise onur yeridir [*pronomē*]. Sedirlerin duvar boyunca

D demiş, "Sokrates, benim yanıma uzan, uzan da eşiklerde erdiğin hikmeti ben de edineyim sana dokunarak. Belli ki bir şey yakalamış tutuyorsun elinde, yoksa bırakmazdın orayı."

E Sokrates oturmuş ve "Ah ne hoş olurdu Agathon!" demiş, "Tıpkı bir yapağıyla daha dolu bir kaptan daha boş bir kaba akan su gibi, birbirimize dokunmakla daha dolumuzdan daha boşumuza akan bir şey olsaydı hikmet. Gerçekten böyleyse hikmet, senin yanına uzanmam fazlasıyla onurlandırır beni. Çünkü sende gelecek bir sürü yüce hikmetle dolup taşacağımı bilirim. Bendeki hikmet yavandır ve rüya gibi belirsiz,¹ sendekiye gösterişlidir ve gayet açıktır gelişmeye.² Bu hikmet daha

dizili olduğunu ve yemek masalarının da ortada bulunduğunu düşünürsek Agathon'un sol yanında kalan bu yer aynı zamanda oturma düzeninin en sağında bulunmaktadır. Ayrıca bkz. Corner 2005: 48-50.

- 1 Hem nicelik hem de nitelik gösteren bu iki sıfatla bir önceki cümlede geçen "bir sürü" [*pollē*] ve "yüce" [*kalē*] sıfatlarının tam tersi bir anlam vurgulanmakta, başka bir deyişle şiirsel bilgelik ile felsefi bilgelik karşı karşıya getirilmektedir (Strauss 2001: 33).
- 2 Hug bu ifadenin [*pollēn epidōsin ekhousa*] yıldızlara bir ima olduğunu, yani "yıldız gibi yükselen" şeklinde bir anlam içerdiğini düşünür. Oysa böyle bir anlamı *epidosis* kelimesinin bağlamından çıkarmak zordur. Nitekim *Theaitētos*'ta (146B) bu kelime gençliğin her yönüyle "gelişmeye açık" [*epidosin ekhei*] olduğunu belirtmek üzere kullanılmıştır.

gençliğinde böyle görkemle parıldadı,¹ hatta geçen gün otuz binden fazla Yunan'ın gözleri önünde açığa vurdu kendini."

"Yamansın² Sokrates!" demiş Agathon. "Bunların davasını göreceğiz³ birazdan, bu hikmet konusundaki şeylerin, Dionysos'un hakemliğine⁴ başvurarak tabii. Şimdi önce şu yemeğe bir başla."

-
- 1 Sokrates'in bu abartılı sözlerinde alaylı bir hava sezilmektedir.
 - 2 Sokrates'i niteleyen bu ifade ona yöneltilen eleştirilerden yalnızca biridir. Ancak burada *hybristēs* kesinlikle bilgeliğin karşıtı olan ölçsüzlüğe değil, daha çok Sokrates'in tepeden bakan alaylı tavrına işaret eder. Alkibiades'in bu konudaki eleştirileri de (aş. 215B, 219C) açıkça bunu göstermektedir.
 - 3 Genelde *dikē*yle aynı anlamda kullanılan *diadikasia* aslında tarafların kendi aralarında tartışmalarına izin vermesiyle bu anlamın biraz uzağında kalır. Teknik bir terim olarak iki veya daha çok rakip taraf arasında mal varlığı veya mali yükümlülükten muaf tutulma konularında yapılan duruşmaları ifade eder. *Dikē* ile *diadikasia* arasındaki diğer bir ayrım ise tarafların davalı ya da davacı şeklinde değil, tartışmanın konusuna göre yerleştirilmesidir (Bury 1969: 15).
 - 4 Çünkü Agathon o sırada bir yarışmaya girmiş ve şiirsel bilgeliğinin [*sophia*] ödülü olan birinciliği elde etmiştir. Ancak başka bir açıdan bakıldığında bu ifadenin altında bilgeliğin [*sophia*] bir "içme sanatı" [*ars bibendi*] olduğuna dair bir ima yatıyor olabilir. Nitekim Agathon içme konusunda gayet dayanıklı [*dynatōtatos*] bir adamdır (176C). Bkz. Bury 1969: 15.

176

Sonra Sokrates de uzanıp yemeğini yemiş diğerleriyle birlikte, sunular serpmişler yerlere, tanrıya şarkılar söylemişler ve diğer âdetleri de yerine getirip¹ içmeye koyulmuşlar. O arada şöyle bir laf etmiş Pausanias: “İyi de, yiğitler, nedir tadını kaçırmadan içebileceğimiz usul?² İnanın dünkü âlemden dolayı çok zor durumdayım³ aslında ve biraz soluklanmam gerek. Çoğunuz da böyledir bana sorarsanız. Dün oradaydınız çünkü. Onun için bir düşünün, hangi usulle içebiliriz böyle tadını kaçırmadan.”

Bunun üzerine Aristophanes, “Hay ağzını seveyim Pausanias,” demiş, “şu içme işini adamakıllı yoluna koyalım. Dünkü küfeliklerden⁴ biri de benim ne de olsa.”

1 Platon bu törenin tam bir açıklamasını vermez. Ancak diğer antikçağ kaynaklarından öğrendiğimiz kadarıyla öncelikle *agathos daimōn* için saf şarapla bir sunu yapılır (Aristophanes, *Hippēs*, 105), sonra temizlenilir ve masalar toplanır (Ksenophon, *Symposion*, 2.1), kölelerin getirdiği suyla ikinci bir defa eller yıkanır (Aristophanes, *Sphēkes*, 1217), konukların başına çelenkler takılır (Aristophanes, *Akharnēs*, 1145), ardından Olymposlu Zeus’a ve diğer Olymposlulara, kahramanlara ve Zeus Sôtēr’e (Aiskhylos, *Hiketides*, 27) olmak üzere üç ayrı sunu daha yapılır ve son olarak tanrılar için *hymnos*lar terennüm edilirdi (Ksenophon, *Symposion*, 2.1). Bkz. Bury 1969: 16.

2 Krş. Homeros, *Odysseia*, 4.565; Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 2.1.9.

3 Krş. *Theaitētos*, 142B.

4 Aslında “suya gark olmak” anlamına gelen *baptizō*

Akoumenosoglu Eryksimakhos onları duyunca, "Adam gibi laflar ediyorsunuz sahi!" demiş. "Ama birinizden daha duymam gerek, daha ne kadar dayanabilir içmeye Agathon?"

"Kesinlikle, hiç dayanacak gücüm yok," demiş o da.

- C "Anlaşılan bize gün doğdu," demiş, "yani bana, Aristodemos'a, Phaidros'a ve şu adamlara; siz en dayanıklılar şimdi bırakıyorsanız eğer içmeyi. Bizler hep güçsüzüz ne de olsa. Sokrates'ten söz etmiyorum bile.¹ Çünkü o her iki yola da gelir, sonuçta ne yaparsak yapalım yetinir onunla. Madem buradakilerin hiçbirisi şarabı fazla kaçırmaya hevesli değil, bana öyle geliyor çünkü, o zaman sarhoşluk hakkındaki gerçekleri dile getireyim, hem daha az sıkıcı olurum belki. Sanıyorum hekimlik öğretti bana bunu, yani sarhoşluğun insanlara zararlı olduğunu.² Onun için istesem de istemem daha fazla içmeyi, başka birine de salık vermem, hele bir de dünden kalmaysa."

fiili bir eğretilenle "içkiye gark olmak" anlamında kullanılıyor. Yine bu ifade olasılıkla Eupolis'in *Baptai* oyununa bir göndermedir (Bury 1969: 16). Ayrıca krş. Euripides, *Ėlektra*, 326; Seneca, *Epistulae Morales ad Lucilium*, 83; Horatius, *Carmina*, 4.5.39.

1 Krş. *Phaidros*, 242B; *Politeia*, 394B, 492E. Ayrıca bkz. aş. 220A.

2 Aynı düşünce için bkz. Aristophanes, *Sphēkes*, 1253; Ksenophon, *Symposion*, 2.26.

Burada Myrrhinoslu Phaidros girmiş araya: “Ben her zaman uyarım sana,” demiş, “özellikle de hekimlik konusunda söylediklerine. Şimdi iyice düşünürlerse diğerleri de uyar sana.” Bunları duyunca o anki toplantılarını sarhoşlukla sürdürmeyip böyle tadında içmeyi kabul etmiş hepsi.

“Peki madem herkesin istediği kadar içmesi, hiç ısrar edilmemesi¹ aklımıza yattı, bir şey daha atayım ortaya,”² demiş Eryksimakhos. “Demin içeri giren *aulos*çu kız,³ bırakalım kendi kendine çalsın ya da isterse gitsin içeri-rideki⁴ kadınlara çalsın. Biz de konuşmalarla

1 Benzeri bir düşünce *elegeia* şairi Theognis’in dizelerinde de (472-3) savunulur.

2 Krş. *Kritōn*, 48A; Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 2.7.10.

3 Büyük olasılıkla Anadolu kökenli ve Dionysos kültürle yakından ilişkili bir çalgı olan *aulos* Yunan yaşam tarzının hemen her alanında kendini gösterir. Özellikle *symposion*larda konukları ağırlayıp eğlendirmek için *aulos* çalan kızlara [*aulētris*], hatta dansçılara ve soytarlara yer verildiğini görürüz (*Prōtagoras*, 347C-D; Ksenophon, *Symposion*, 2.1; Aristophanes, *Akharnēs*, 1090 vd). Bu çalgıyı çağdaş çalgılardan herhangi biriyle karşılaştırmak neredeyse imkânsızdır. Gerek iki kamışlı olması, icra edilirkenki tutuluş tarzı gerekse çıkardığı ses uzun zamandır yanlış bir şekilde benzetilen flütle hiçbir benzerliğinin olmadığını, aksine kendine özgü bir çalgı olduğunu göstermektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Landels 2000: 24-46.

4 Evin kadınlara ayrılan bölümü [*gynaikōn*] kastediliyor.

birbirimizi avutalım bugün. Eğer isterseniz önereyim size ne tür konuşmalarla¹ avunacağımızı.”

177

Hepsi de bunu çok arzuladıklarını belirtmiş ve bu öneriyi sunmasını rica etmiş ondan. Bunun üzerine Eryksimakhos demiş ki: “Euripides’in *Melanippē*’sindeki gibi² başlamalıyım konuşmama. Ne de olsa söylemeye çalıştığım söz *benim sözüm değil*, şu Phaidros’un. Çünkü Phaidros her defasında dert yanar bana.³ «Ne

1 Bu toplantıya katılanlar Atina’nın önde gelen aydınlarıdır ve değersiz insanlar gibi [*phauloi*] vakitlerini *aulos*çu kızlarla geçirecek kadar kendilerine yetmiyor değillerdir. *Prōtagoras* 347C-D’de bu açıkça dile getirilir. Aynı şekilde Simplicius bu düşüncelerin belki de bir izdüşümü olarak “konuşmaların olmadığı bir masanın hayvan yemliğinden farksız olduğunu” [*hē khōris logōn trapeza phatnēs ouden diapherei*] belirtir (Simplicius, *In Epictetum Commentaria*, 33.6; krş. Theognis, 493 vd).

2 Euripides’in fragmanlar halinde günümüze kalan *Bilge Melanippē* [*Melanippē hē sophē*] ve *Tutsak Melanippē* [*Melanippē hē desmōtis*] adında iki oyunu vardır. Buradaki alıntı *Melanippē hē sophē*’dendir (fr. 488 Nauck): “Bu söz benim değil, annemin öğrettiği” [*ouk emos ho mythos all’ emēs mētros para, ktl.*]. Krş. *Apologia Sōkratous*, 20E: *ou gar emon erō ton logon, ktl.*; Horatius, *Saturae*, 2.2.2: *nec meus hic sermo est sed quae praecepit Ofellus*.

3 Phaidros’un bu kızgınlığı aslında sağlam bir temele dayanmamaktadır. Çünkü o tarihten önce (İÖ 416) Sophokles *Antigonē* oyununda (781 vd) Eros’a övgü niteliğinde bir *hymnosa* yer vermiştir. Aynı şekilde Euripides’in *Hippolytos* oyununda da (525 vd) böyle bir övgü yer almaktadır.

B korkunç değil mi!»¹ der, «Ey Eryksimakhos, diğer bazı tanrılara şairlerce yazılmış *hymnoslar* ve *paianlar*² vardır da, Eros'a, böylesi değerli³ ve böylesi yüce bir tanrıya bunca şairden hiçbirisi bugüne dek tek bir övgü bile yazmış değildir. Bir de eğer istersen⁴ saygıdeğer sofistlerimize⁵ bir bak, tıpkı üstat Prodikos gibi⁶ onlar da Herakles ve diğerleri için övgüler kaleme almışlar düzyazıyla.⁷ Bu o kadar da şaşırtıcı sayılmaz. Aksine tuzun faydaları hakkında akla ziyan bir övgüyle dolu bir kitaba⁸ rastladım daha yeni. Bunun gibi daha bir

1 Aynı aşağılayıcı eleştiriyi Isokrates'in nutuklarında da görmekteyiz. Krş. Isokrates, *Euagoras*, 5-8; *Helenē*, 12.

2 *Hymnoslar* *lyra* eşliğine tanrılar onuruna terennüm edilen şiirlerdir. *Paianlar* ise üflemeli bir çalgı eşliğinde tanrı Apollon onuruna terennüm edilen yakarı ve şükran *hymnoslarıdır*. Burada hem Yunan edebiyatı hem de dinselliği söz konusu olduğundan bu iki kelimeyi de olduğu gibi bırakmayı uygun bulduk.

3 Bkz. aş. 178B.

4 Krş. aş. 209D, 220D.

5 Phaidros'un bu sözlerinde Sokratesçi bağlamda sofistlere karşı yöneltilen eleştirilere benzer bir alay yoktur.

6 Burada Prodikos'un Ksenophon aracılığıyla öğrendiğimiz *Herakles'in Eğitimi* [*Hērakleous paidesis*] adlı ünlü alegorisi ima edilmektedir. Bkz. Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 2.1.21-34. Ayrıca bkz. Jaeger 1986: 378.

7 Krş. *Lysis*, 204D; *Nomoi*, 811E, 975D; Isokrates, *Pros Nikoklea*, 7.

8 Genellikle hatip Polykrates'e atfedilen bu kitaba hatip Isokrates de (*Helenē*, 12) gönderme yapar.

C sürü şeye övgüler düzüldüğünü görebilirsin orada. Dolayısıyla bu tür konularda kıyametler koparılmış da, bugüne kadar tek bir insan bile Eros'a yaraşır bir *hymnos* terennüm etmeye yeltenmemiş; aksine böyle böyle ihmal edilmiş böylesi yüce bir tanrı.» Bana kalırsa iyi demiş Phaidros. Bu yüzden ben hem destek olup¹ memnun etmek istiyorum onu hem de şu an burada bulunan bizlerin bu tanrıyı onurlandırması yerinde olur diye düşünüyorum. Siz de böyle düşünüyorsanız eğer bu konuşmalarla iyi değerlendirebiliriz vaktimizi. Bana sorarsanız² her birimiz, sağa doğru sırayla,³ gücü yettiğinde güzel⁴ bir övgü konuşması⁵ yapsın Eros'a; ilkin Phaidros başlasın, madem en başta uzanıyor ve üstelik bu konuşmanın da babası⁶ oluyor.”

1 Krş. *Nomoi*, 915E, 927C.

2 Phaidros burada resmi bir dille [*dokei gar moi*] konuşuyor. Biraz aşağıda Sokrates'in "hiç kimse senin aleyhinde oy kullanmayacaktır" [*enantia psēphieitai*] şeklindeki sözleri de bu resmi dili pekiştirmektedir.

3 Bkz. aş. 214B; krş. *Politeia*, 420E; *Theaitētos*, 175E.

4 Eryksimakhos övgünün güzelliğine [*kallos*] vurgu yapıyor. Ancak daha sonra Sokrates'in övgünün nasıl olması gerektiği konusundaki düşünceleriyle bu yaklaşım tarzı eleştirilecektir (aş. 198D vd).

5 Krş. aş. 214B; *Phaidros*, 260B.

6 Bu söz [*patēr logou*] özellikle bir düşünce ortaya koyan kişiler [*eisēgētēs*] için kullanılır. Krş. *Phaidros*, 257B; *Theaitētos*, 164E; *Lysis*, 214A.

E “Hiç kimse karşı oy vermeyecektir sana Eryksimakhos,” demiş Sokrates. “Zira ne ben hayır diyebilirim sana –ben ki aşktan başka marifet bilmem¹ derim– ne Agathon ile Pausanias,² ne bütün işi gücü Dionysos ve Aphrodite olan³ Aristophanes ne de bu gördüklerimden başkası. Doğru, biz en arkada⁴ uzananlar için hiç de adil bir iş değil bu. Ama baştakiler güzel güzel, dolu dolu konuşursa eğer, o da yeter bize. Şimdi tanrıların da yardımıyla⁵ başlasın Phaidros ve övsün Eros’u.”

- 1 Kabaca “aşka dair işler” şeklinde çevirebileceğimiz *ta erōtika* ifadesi *Phaidros* 257A’da sözü edilen “aşk sanatı” [*hē erōtikē tekhnē*] bağlamındaki bütün konuları içerir. Krş. aş. 186C, 212B; *Lysis*, 204B.
- 2 Agathon ile Pausanias’ın adlarının bir arada anılması aralarındaki aşkı ima etmektedir. Krş. *Prōtagoras*, 315E.
- 3 Burada Dionysos ile Aphrodite arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Öncelikle Dionysos Yunan tiyatrosu için en önemli tanrıdır. Aristoteles’in aktörleri “Dionysos’un şaklabanları” [*Dionysokolakes*] olarak nitelemesi de dolaylı olarak bu duruma işaret eder (*Rhētorikē*, 3.1405a23). Dahası İÖ 5. yüzyılda yaşamış lirik şair Sikyonlu Praksilla Dionysos’u Aphrodite’nin oğlu olarak betimler. Yine Aristophanes’e atfedilen şüpheli bir fragmanda (fr. 490) Dionysos’un niteliklerinden biri olan “şarap”tan [*oinos*] “Aphrodite’nin sütü” [*Aphroditēs gala*] olarak söz edilir. Bütün bunları göz önüne aldığımızda Dionysos ile Aphrodite’nin yan yana zikredilmesi ve bu ikisinin de Aristophanes’le ilişkilendirmesi oldukça tutarlı görünmektedir. Bkz. Bury 1969: 20.
- 4 Sağ başta. Bkz. yuk. 175C, s. 37, n. 5.
- 5 Şans, uğur ifade eden bu sözleri [*tykhēi agathēi*]

178

Ötekiler de kabul etmiş bunları ve başlama-
sını buyurmuşlar Sokrates gibi. İşin doğrusu
söyledikleri her sözü tamı tamına hatırlamı-
yordu Aristodemos, hoş ben de onun her an-
lattığını aklımda tutamadım ya. Ama özellikle
bunları, yani her birinin konuşmasından anıl-
maya değer¹ gördüklerimi anlatacağım size.

B

Söylediğim gibi² ilk önce Phaidros aşı-
ğı yukarı³ şu sözlerle başlamış konuşmaya:
"Eros yüce bir tanrıdır; ne tanrılar ne de in-
sanlar arasında eşi benzeri vardır. Her ba-
kımdan böyledir bu, hiç değilse soyu bakı-
mından. Çünkü tanrıların en eskisi⁴ olması
saygın kılar onu,"⁵ demiş. "Bunun kanıtı da

Wolf "Tanrıların adıyla" [*In Gottes Namen*] şekline
çevirmeyi önerir. Biz de Wolf'un bu yorumlu çeviri-
sini benimsedik. Krş. *Philēbos*, 57E; *Timaios*, 26E.

1 Krş. *Prōtagoras*, 343A; Ksenophon, *Symposion*, 1.1.

2 Bkz. yuk. 177D.

3 Krş. aş. 199C; *Phaidros*, 229B; *Euthydēmos*, 275E.

4 Diğer antikçağ yazarlarında da Eros'un tanrıla-
rın en eskisi olduğuna ilişkin açıklamalar vardır.
Örneğin Ksenophon, *Symposion* 8.1'de "Eros'un
ölümsüz tanrılarla aynı yaşta olduğunu" [*tōi en kh-
ronōi isēlikos tois aeigenesi theois ... Erōtos*] belirtir.
Aynı şekilde Aristophanes, *Ornithes* 700'de "ölüm-
süzler daha var olmadan Eros'un her şeyi karıştı-
rıp kaynaştırdığını" [*proteron d' ouk ēn genos ath-
natōn, prin Erōs syneiksen hapanta*] söyler. Daha
ileride (195A) Agathon Phaidros'un konuşmasını
bu bakımdan eleştirecektir.

5 Çünkü Yunan düşüncesine göre en yaşlı olan [*pres-
bytatos*] aynı zamanda en onurlu, en saygıdeğer [*ti-
miōtatos*] olandır. Bkz. Jaeger 1967: 139.

şudur:¹ Anası babası yoktur Eros'un, ne yazar ne şair² hiç kimse söz etmez onlardan.³ Ama Hesiodos önce Khaos'un oluştuğunu⁴ söyler:

*ve hemen ardından
bağrı yaygın Gaia, bütün varlıkların her
daim emin kucağı
ve Eros.*

Akousilaos⁵ da Hesiodos'la hemfikirdir. O da söyler Khaos'tan sonra bu ikisinin, Ge ile Eros'un doğduğunu. Parmenides'e gelince,⁶ Oluş der,

-
- 1 Krş. *Kritias*, 110E; *Apologia Sökratous*, 40C; Ksenophon, *Symposion*, 4.17.
 - 2 Genellikle "birey" anlamında kullanılan bu kelimeyi Platon şair [*poiētēs*] kelimesiyle karşıt bir anlam oluşturacak şekilde kullanır. Krş. *Phaidros*, 258A; *Nomoi*, 890A; *Politeia*, 366E.
 - 3 Bu satırlarda Phaidros'un üstünkörü bir yaklaşım sergilediği açıkça görülmektedir. Çünkü Eros'un annesiz babasız olması şöyle dursun, pek çok şair ve yazar onun soyuna ilişkin açıklamalar yapmıştır. Örneğin Alkaios Eros'u Zephyros ile Iris'in (fr. 13 Bgk.), Simonides, Ares ile Aphrodite'nin (fr. 43), Euripides Zeus'un (*Hippolytos*, 534), Sappho Ge (Yer) ile Uranos'un (Gök) (fr. 132), Ibykos Khaos'un (fr. 31) oğlu olarak göstermiştir (Bury 1969: 22).
 - 4 Bkz. Hesiodos, *Theogonia*, 116 vd.
 - 5 İÖ 5. yüzyılda yaşayan Argoslu Akousilaos düzyazıyla tanrıların kökenine ilişkin bazı *genealogialar* kaleme almıştır. İon lehçesiyle yazdığı bu eserlerinde büyük ölçüde Hesiodos'un *Theogonia*'sını temel almıştır. Yukarıda "yazar" [*idiōtou*] olarak nitelenen kişi de olasılıkla Akousilaos'tur.
 - 6 Bkz. fr. 13 DK; Aristoteles, *Metaphysika*, 1.4.984b25.

*bütün tanrılardan önce tasarladı Eros'u.*¹

- C Sonuçta Eros'un tanrılar içinde en eskisi olduğu pek çok kişi tarafından doğrulanmaktadır. En eski tanrı olduğundan bizim için en büyük iyiliklerin kaynağıdır o.² Çünkü ben, daha baharında bir genç için iyi bir âşıktan ve bir âşık için de iyi bir sevgiliden daha iyi bir şeyin var olduğunu söyleyemem.³ Bu düstur güzelce yaşamak isteyen insanlara yaşam boyu yol göstermeli. Ne akrabalık,⁴ ne mevki-ler, ne zenginlik ne de başka herhangi bir şey
- D aşk kadar güzel aşılayabilir bunu. Ne diyeyim ki bunun adına? Çirkin şeylerden utanma, güzel şeylere düşkünlük.⁵ Çünkü bunlar

- 1 Hermann ve Hug buradaki *genesis* kelimesini *mētiomai* fiilinin öznesi olarak alır (Bury 1969: 23). Ancak bu fragmanın bağlamı tam olarak bilinmediğinden biz de bu görüşü takip ederek ve *mētiomai* fiilinin kök anlamını [*mētis*] göz önünde bulundurarak bu kelimeyi özellikle "yaratmak" ya da "doğurmak" anlamlarında çevirmeyi uygun görmedik.
- 2 Krş. aş. 197C; Aristophanes, *Ploutos*, 469: "Bütün iyiliklerin kaynağı" [*agathōn hapantōn aitian*].
- 3 Aynı düşünce dostluk [*philia*] konusunda da dile getirilir. Bkz. *Lysis*, 211E; Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 2.4.1 vd.
- 4 Phaidros'un bu ifadesi soyluluğa gönderme yapar. Krş. *Gorgias*, 472B; *Nomoi*, 730B, 874A; *Politeia*, 491C.
- 5 Bu ifadeler Phaidros'un hayranı olduğu ve konuşmasında taklit ettiği hatip Lysias'ın sözlerini akla getirmektedir (14.42): "Güzel şeylerden utanmak, kötü şeylerle övünmek" [*epi men tois kalois aiskhynesthai, epi de tois kakois philotimeisthai*]. Ayrıca

olmadan ne bir kent yüksek ve soylu işlerin altından kalkabilir ne de bir birey. Ben de buna dayanarak diyorum ki, kim olursa olsun âşık bir adamın olur da çirkin bir iş çevirdiği¹ fark edilirse ya da birinin başına açtığı bir işi yüreksizliğinden ötürü başından savamadığı² ortaya çıkarsa, babası, dostları veya başka biri tarafından görülmüş olması, sevgilisi tarafından görülmüş olması kadar acı vermez E ona. Sevilen için de bunun böyle olduğunu³ görüyoruz. O da çirkin bir iş yaparken görüldüğünde âşıklarından⁴ utanır daha çok. Bu yüzden âşıklardan ve onların sevgililerinden oluşan bir kent ya da bir ordu⁵ kurmanın bir yolu olsaydı eğer, kendi kentlerini yönetebil-

“utanma” [*aiskhynē*] kavramı için bkz. Aristoteles, *Ēthika Nikomakheia*, 4.1128b10.

- 1 Krş. aş. 194C; Ksenophon, *Kynēgetikos*, 12.20.
- 2 Bu davranış, yani kötülüğe maruz kalan birinin aynı şekilde karşılık vermesi Yunan ahlak anlayışınca onaylanan bir davranıştır. Krş. Ksenophon, *Kyroupaideia*, 8.7.7. Ayrıca “yüreklilik/yiğitlik” [*andreia*] kavramı için bkz. *Politeia*, 467B.
- 3 Krş. *Menōn*, 90E.
- 4 Bu kelimenin [*tous erastas*] çoğul olarak ifade edilmesi aynı sevgiliyle [*paidika*] ilgilenen pek çok âşık [*erastēs*] olduğunu gösterir. Krş. *Kharmidēs*, 154A.
- 5 Benzer şekilde Ksenophon’un *Symposion* adlı eserinde (8.32) Pausanias’ın ağzından dile getirilen bu düşünce İÖ 378 yılında Thebailı komutan Gorgidas tarafından oluşturulan ünlü “kutsal birlik”i [*hieros lokhos*] akla getirmektedir. Ayrıca bkz. Ksenophon, *Kyroupaideia*, 7.1.30.

179

meleri için, bütün çirkin şeylerden uzak durmalarından ve birbirleriyle yarış etmelerinden¹ daha iyi bir yol olamazdı herhalde. Üstelik böyleleri, sayıları az da olsa, omuz omuza verip savaşılarak² alt edebilir hemen hemen bütün insanlığı. Zira âşık bir adam safını terk ederken yahut silahlarını bırakırken³ sevgili-si tarafından görülmeyi, eminim daha az isteyecektir başkaları tarafından görülmekten; bundan da önce ölmüş olmayı yeğleyecektir binlerce kez. Sevgiliyi yüzüstü bırakma ya da tehlikede olduğunda yardımına koşmama konusuna gelince, bu konuda bizzat Eros'un içine erdem esinleyip⁴ de doğuştan cesur bir

1 Bkz. yuk. 178D.

2 Krş. *Politeia*, 471D; Ksenophon, *Symposion*, 8.32 vd.

3 Atina'da askeri suçlar tek bir yasaya bağlıydı ve suçlu bulunanlar orduyu başarısızlığa uğrattıkları [*astreteia*], savaşta korkakça davrandıkları [*deilia*], saflarını terk ettikleri [*lipotaksion*] ve orduyu yüzüstü bıraktıkları [*lipostration*] için vatandaşlık haklarından mahrum bırakılırdı. Bu suçlardan *lipotaksion* diğer bütün suçları da içinde barındıracak kadar ağır bir suçlamaydı (Bury 1969: 26). Krş. *Politeia*, 468A; *Nomoi*, 943D; ayrıca bkz. aş. 220E.

4 *Entheos*, "tanrı tarafından esinlenmiş," daha açık bir ifadeyle "içinde tanrı olan" demektir (bkz. aş. 180B). Phaidros konuşmasında ağırlıklı olarak "yürekli/yağışlılık"e [*andreia*] vurgu yapmasına rağmen burada *aretē* kavramını en geniş anlamıyla ele alır.

B adama benzer kılmadığı¹ hiçbir korkak² yoktur. Homeros'un söylediği şey de, yani tanrının kimi kahramanlara *cesaret üflemesi*³ de, düpedüz Eros'un kendi özünden sunduğu bir şeydir âşıklara.

C Dahası yalnızca âşıklar ister birisi uğruna ölmeyi;⁴ sadece erkekler değil, kadınlar da. Şu Pelias'ın kızı Alkestis⁵ bu savım için uygun bir kanıt sunar Yunan insanına.⁶ Çünkü anası babası dururken bir o ölmek istedi kocası için.⁷ Alkestis'in, aşkı yüzünden bağlılık konu-

1 Burada kastedilen anlam "denk"lik değil, "benzerlik"tir [*homoion*]. Çünkü burada betimlenen kahramanlık durumu doğuştan cesur biri için [*tôi aristôi physei*] söz konusu olamaz. Ayrıntılı yorum için bkz. Strauss 2001: 49.

2 Başından beri Phaidros'un ileri sürdüğü sav, yiğitlik [*andreia*] temelindedir. Bu nedenle *kakos* ve *aristos* kelimelerini bu bağlamda değerlendirmek gerekir.

3 Yerine göre "delice bir öfke," yerine göre "güç, derman" anlamında kullanılan *menos* Phaidros'un savına denk düşecek şekilde "cesaret" olarak çevirmeyi uygun bulduk. Krş. Homeros, *Ilias*, 10.482, 15.262; *Odysseia*, 9.381.

4 Krş. Isokrates, *Helenē*, 217C.

5 Apollon Pherai kralı Admetos'a, eğer yerine ölecek birini bulursa ölümünün gecikeceğini bildirir. Ne var ki Admetos kendi yerine ölecek kimseyi bulamaz. Bir tek karısı Alkestis ölmeyi kabul eder. Fedakârlık örneği bu kadın bu davranışından dolayı onurlandırılır ve tekrar yeryüzüne gönderilir.

6 Krş. *Prōtagoras*, 312A; *Gorgias*, 526B.

7 Krş. Euripides, *Alkēstis*, 15 vd.

sunda onları böyle geride bırakması,¹ oğulları için birer yabancı olduklarını, yakınlıklarının da yalnızca bir isimden ibaret olduğunu gözler önüne serdi. Hatta bu eylemi gerçekleştirdiğinde yalnızca insanlar değil, tanrılar da takdir etti ne soylu bir davranışta bulunduğunu. Sonuçta tanrılar birçok soylu iş yapan pek çok kişiden ancak birkaçına ruhlarını Hades'ten yukarı göndermek gibi bir ayrıcalık tanıdılar, ama onun ruhunu eylemine hayran kaldıkları için² gönderdiler yukarı. Demek ki tanrılar da aşkla ilgili bir çabayı ve erdemi özellikle onurlandırıyorlar.³ Ama Oiagrosoğlu Orpheus'u⁴ eli boş gönderdiler Hades'ten; alıp götürmeye geldiği eşinin hayalini gösterdiler de vermediler kendisini. Bir *kitharacı* olduğu için⁵ korkak biri olduğunu, hatta Alkestis

1 Krş. Euripides, *Alkēstis*, 683 vd.

2 Krş. *Phaidros*, 259B.

3 Krş. Ksenophon, *Symposion*, 8.28.

4 Phaidros bu *mythos*u değiştiriyor ve Eurydike'yi bir hayal [*phasma*], Orpheus'u ise amacına erememiş biri [*atelēs*] olarak gösterip Orpheus'u cesur değil, korkak [*malthakos*] olmakla suçluyor. Bu nedenle ölümünün Dionysos'a saygısızlığının sonucu değil de, bu korkaklığının bedeli olarak kadınların eliyle olduğunu ileri sürüyor. Krş. Vergilius, *Georgica*, 4.454 vd; Ovidius, *Metamorphoses*, 10.1 vd.

5 Telli bir çalgı olan *kitharanın* da tıpkı *aulos* gibi çağdaş çalgılar arasında tam bir karşılığını bulmak güçtür. Bu nedenle *kithara* çalan ya da *kithara* eşliğinde şarkı söyleyen anlamındaki *kitharōidosu* *kitharacı* şeklinde bıraktık. Ayrıca burada *kithara*

gibi aşkı uğruna ölmeyi göze alamayıp da yaşarken Hades'ten içeri girmenin bir yolunu bulduğunu sandılar. İşte tam da bu yüzden¹ cezalandırdılar onu ve ölümünün kadınların elinden olmasını sağladılar. Oysa Thetisoğlu Akhilleus'u onurlandırdılar, üstelik Kutlular Adası'na² gönderdiler onu. Çünkü Hektor'u öldürdükten sonra can vereceğini,³ ama onu öldürmezse yurdunda yaşlanıp öleceğini annesinden öğrendiği halde âşığı Patroklos'un yardımına koşup⁴ öcünü aldıktan sonra yalnızca onun uğruna can vermeyi değil, aynı zamanda ölüp gitmiş bir adamın ardından ölmeyi⁵ cesurca yeğledi. Bundan dolayı tanrılar, âşığına böyle çok değer verdiği için büyük bir kıvanç duyarak özel bir şekilde onurlandırdılar onu. Aiskhylos ise Akhilleus'un Patroklos'a âşık olduğunu söylerken saçmalıyor.⁶ Çünkü yalnız Patroklos'tan değil, bütün kahramanlardan

nın kadınsı etkisinin vurgulandığını da belirtmek gerekir. Bkz. Bury 1969: 28.

1 Retorik bir oyun yapılıyor. Krş. Isokrates, *Areopagitikos*, 52.

2 Hades'te (ölüler ülkesi) erdemli ve cesur ruhların yaşadığı yer. Bkz. Hesiodos, *Erga kai Hēmerai*, 170.

3 Bkz. Homeros, *Ilias*, 18.96.

4 Krş. Aristoteles, *Rhētorikē*, 1.3.1359a3.

5 Bkz. aş. 208D.

6 Aiskhylos'un *Myrmidones* adlı eserine gönderme yapılıyor (fr. 135-6). Ayrıca krş. Ksenophon, *Symposion*, 8.31.

daha güzeldi¹ Akhilleus; hatta Homeros'un dediğine göre daha sakalı bitmemişti, üstelik çok daha gençti.² Gerçekte tanrılar aşkla ilgili olan bu erdemi³ onurlandırırılar her şeyden önce. Yine de bir âşık sevgilisini sevdiğinde değil, âşık olunan bir adam âşığı⁴ sevdiğinde daha çok hayran kalır,⁴ daha çok beğenir ve daha çok bağışta bulunurlar. Çünkü bir âşık daha tanrısaldir sevgiliden; içinde tanrılık vardır⁵ da ondan. Bu nedenle Akhilleus'u Kutlular Adası'na göndererek Alkestis'ten daha çok onurlandırdılar onu.

Ben böyle derim. En eski, en değerli tanrıdır Eros ve insanların yaşarken ya da öldüklerinde erdemi ve mutluluğu elde etmelerinde en etkilisidir tanrılarının."

C İşte böyle bir konuşma yapmış Phaidros. Phaidros'un konuşmasından sonra başka bazı konuşmalar da olmuş,⁶ ama onları tam olarak

1 Akhilleus sanatta da bu şekilde sakalsız olarak betimlenir, hatta kadın yüzlü [*gynaikoprosōpos*] olarak nitelenir. Ayrıca bkz. Homeros, *İlias*, 2.673.

2 Bkz. Homeros, *İlias*, 11.786.

3 Phaidros tekrar yiğitlik [*andreia*] konusuna gönderme yapıyor. Bkz. yuk. 179B.

4 Krş. *Politeia*, 551A; Ksenophon, *Symposion*, 4.44.

5 Bkz. yuk. 179A, aş. 209B.

6 Bu ifadeyle [*allous tinas einai*] genellikle konuşan kişilerin kastedildiği düşünülmüştür. Ancak Bury'nin yerinde saptamasıyla bu ifadenin konuşan kişilere değil de, konuşulan şeylere işaret ediyor olması daha doğru görünmektedir (Bury 1969: 30). Biz de çevirimizde bu görüşü temel aldık.

hatırlamıyordu Aristodemos. Onları bir yana koyup Pausanias'ın konuşmasını anlattı. Demiş ki Pausanias: "Bu konuşmanın önümüze konulması, yani Eros'u böyle basitçe övmeye davet edilmemiz bana hiç de doğru gelmiyor Phaidros. Eğer Eros bir tane olsaydı, tamam-
 D dı. Ama tamam değil, çünkü bir tane değil o. Bir tane olmadığı için de hangisini övmemiz gerektiğini önceden konuşmamız¹ daha doğru olur. Onun için ben düzeltmeye çalışacağım bu hatayı. Yani önce övmemiz gereken Eros'u belirteceğim, sonra da tanrıya yaraşır bir şekilde öveceğim onu. Hepimiz biliyoruz ki Eros olmadan Aphrodite olmaz.² O bir tane olsaydı,³ Eros da bir tane olabilirdi. Ama ondan iki tane olduğuna göre Eros da iki tane olmak zorunda. Nasıl iki tanrıça⁴ olmaz olur? Kuşkusuz birisi daha eskidir ve anasız kızıdır Ouranos'un. Biz onu Ourania⁵ diye adlandırırız. Diğeri, daha genç olanı ise Zeus ile Dione'nin

1 Krş. *Nomoi*, 823D; *Politeia*, 504A.

2 Krş. Hesiodos, *Theogonia*, 201 vd.

3 Krş. Ksenophon, *Symposion*, 8.9: *ei men oun mia estin Aphroditē ē dittai, ktl.*

4 Platon "tanrıça" için hem eril *theos* (aş. 181C; *Politeia*, 327A) hem de dişil *thea* (*Politeia*, 388A, 391C) kelimelerini kullanır. Ancak burada Eros'la karışmaması için özellikle *theayı* kullanıyor.

5 Aphrodite Göğün (Ouranos) kızı olmasından dolayı "Göksel" diye çevirebileceğimiz Ourania adını alır. Bkz. Herodotos, 1.105, 131; Pausanias, *Periēgēsis tēs Hellados*, 1.14.7; Cicero, *De Natura Deorum*, 3.59.

E kızıdır. Onun adına da Pandemos¹ deriz. İkinci
 181 tanrıçayla birlikte iş gören Eros'a haklı ola-
 rak Pandemos, diğerine de Ouranios deme-
 miz gerek. Bütün tanrıları övmeli tabii, ama
 hiç değilse bu ikisinin payına düşenleri de bir
 bir sayıp dökmek lazım. Bütün edimler böyle
 181 dir çünkü: Yapılan bir edim kendiliğinden ne
 güzeldir ne de çirkin. Örneğin şimdi şu yap-
 tığımız, içmek, şarkı söylemek ya da konu-
 şmak gibi şeylerin hiçbirisi kendi başına güzel
 değildir. Aksine nasıl yapılıyorsa öyle bir
 renge bürünür edimler. Yani güzelce, dürüstçe
 yapılan şey güzel, dürüstçe yapılmayan şeyse
 çirkin olur. Bu durumda Aşk da âşık olmak da
 tümüyle güzel ve övülmeye değer değildir. Yal-
 nız güzelce sevmeye itendir güzel ve övülmeye
 değer olan.

B Onun için Aphrodite Pandemos'un Aşk'ı
 gerçekten halka yöneliktir ve rastgele çaba-
 lar durur. Bayağı insanların tutulduğu da bu-
 dur. Böyleleri başlangıçta oğlanlardan daha
 az tutulmazlar kadınlara. Sonra ruhlarından
 ziyade bedenlerine tutulurlar onların. Sonra

1 Ourania'nın tam tersi bir anlamda kullanılan Pandemos "halka ait" demektir. Pausanias, *Peri-ēgēsis tēs Hellados* 1.22.3'te bu tanrıça adına yapı-
 lan bir tapınaktan söz etse de bu ismin kökeni tam
 olarak bilinmemektedir. Pandemos'u da Ourania
 gibi tanrıçayı niteleyen özel bir sıfat olduğu için
 çevirmemeyi uygun gördük.

da sırf emellerine alet etmeyi¹ düşündüklerinden, bunun güzel olup olmadığını umursamadan mümkün olduğunca akılsızlara tutulurlar. Bu nedenle şans eseri iyi olduğu kadar onun tam tersi bir şey yaparken bulurlar kendilerini. Çünkü bu Aşk, diğerinden çok daha genç olan ve mayasında erkeğin de dişinin de payı bulunan tanrıçadan² kaynaklanır. Ourania'nın Aşk'ına gelince, bir defa dişinin değil, yalnız erkeğin payı vardır o Ourania'da. [Bu da oğlanların aşkıdır.]³ Sonra daha eskidir, taşkınlıktan yana⁴ nasipsizdir. O yüzden bu aşkın esinledikleri⁵ daha güçlü bir doğaya ve daha yüksek bir akla düşkün oldukları için erkek cinse yönelir. Tek başına bu aşkın kışkırttığı adamları bizzat oğlancılıkta da tanıyabilir insan. Çünkü onlar ancak akılları ermeye başladığında tutulurlar oğlanlara.

1 Aslında bu ifade [*to diapraksasthai*] cinsel ilişkinin kibar bir dille söylenmesinden başka bir şey değildir (Bury 1969: 32).

2 Hem annesi (Dione) hem de babası (Zeus) olan. Bkz. yuk. 180D.

3 Schütz'ün metinden ayırdığı bu ifade biraz sonra yapılan açıklamadan önce yer aldığı için bağlama uymaz. Biz de aynı şekilde parantezle metinden ayrı tutmayı uygun gördük.

4 Burada gençliğin getirdiği "taşkınlık" [*hybreōs*] kastedilmektedir. Krş. *Euthydēmos*, 273B: *hybristēs dia to neos einai*.

5 Bkz. yuk. 179A, 180B. Krş. *Kratylos*, 428C; *Menōn*, 99D.

Bu da¹ sakallarının çıkmasına yakın olur. Bu yaşlarından sonra onları sevmeye başlayanlar, kanımca bütün bir ömür onlarla birlikte olmaya ve hayatlarını onlarla paylaşmaya hazırdırlar; yoksa toy bir delikanlının düşünce-sizliğinden faydalanıp onu aldatmaya, onunla alay etmeye,² sonra da terk edip başka birine gitmeye değil. Hatta bunca çaba belirsiz bir şey için savrulup gitmesin diye küçücük çocukları sevmeyi yasaklayan bir yasa bile olmalı. Çünkü çocukların amacı beden ve ruhla ilgili bir kötülükte veya bir erdemde mi sonuçlanır, bilinmez. İyi insanlar kendi istekleriyle uygular bu yasayı kendilerine. Ama şu bayağı âşıkları da böyle bir şeye zorlamalıyız; elimizde geldiğinde özgür kadınlarımıza âşık olmamaya nasıl zorluyorsak onları. Çünkü onlar öyle bir iftiraya yol açarlar ki, sonuçta birilerine âşıkları memnun etmenin³ çirkin bir şey olduğunu söyleme cesaretini verirler. Hem onları göz önünde bulundurarak, onların

1 Yani akıllarının ermeye başlaması. Ancak bu ifadeyle Phaidros'un 178C'de söylediği "baharında bir genç" [*leuthus neōi onti*] ve 180A'da söylediği "daha sakalı bitmemişti" [*eti ageneios ēn*] ifadeleri arasında bir çelişki vardır.

2 Bu aldatma [*apatē*] ve alay etme [*katagelan*] 181C'de geçen taşkınlığın [*hybris*] doğurduğu sonuçlardır. Ayrıca bkz. aş. 219C, 222A.

3 Bu ifade 181B'de geçen *diapraksasthai* ifadesinin tam karşıtı olarak olumlu bir anlama işaret eder. Krş. Phaidros, 227C; Ksenophon, *Symposion*, 8.19 vd.

bu uygunsuz ve hatalı davranışlarına bakarak söylerler bunları. Ama akıllı uslu bir şekilde ve yasalara uygun olarak yapılan bir davranış hiçbir şekilde suçlanamaz.

B Dahası aşkla ilgili bir yasanın¹ başka kentlerde anlaşılması kolaydır; sınırları basitçe çizilmiştir çünkü. Burada [ve Lakedaimon'da]² ise çetrefildir. Zira Elis'te, Boiotialılar arasında,³ hatta söz ustalarının olmadığı herhangi bir yerde âşıkları memnun etmenin güzel olduğu basitçe bir yasayla belirlenmiştir ve ne genç ne yaşlı hiç kimse, kanımca gençleri sözle kandırmaya çalışma zahmetinden kurtulmak için bunun çirkin bir şey olduğunu söylemez, çünkü imkânı yok laf yapmaz ağız-

1 Burada *nomosun* yazılı olmayan [*agraphos*] yasaya, yani töreye işaret ediyor olabileceğini de hatırd tutmak gerekir.

2 Winckelmann, Hug ve diğer filologlar bu kısmı metinden ayırır. Bury, buna ek olarak bu kısmın bir sonraki cümlelerin içine yerleştirilebileceğini belirtir. Ancak askeri-oligarşik yapısı düşünüldüğünde bu "çetrefil yasa"nın [*poikilos nomos*] Lakedaimon'a atfedilmesi şüpheli görünmektedir. Nitekim 182D'de aynı düşünce tekrarlanırken Lakedaimon'un adı geçmez. Biz de bu kısmı parantezle metinden ayırmayı yeğledik. Bkz. Bury 1969: 35. Ayrıca bkz. Ksenophon, *Lakedaimoniōn Politeia*, 2.13.

3 Elis, Peloponnesos yarımadasının batı kıyısında kalan bölgedir. Boiotia ise orta Yunanistan'da Korinthos körfezinin kuzey kıyısında, Attika'nın da kuzeyinde yer alan bölgenin adıdır.

ları. Ama Ionia'da ve insanların barbarların boyunduruğunda¹ yaşadıkları başka pek çok yerde çirkin sayılır. Çünkü bu şey² zorba yönetimlerinden dolayı felsefe kadar, beden eğitime düşkünlük³ kadar çirkindir barbarların nazarında. Bana sorarsanız yönetilenler arasında yüksek düşüncelerin,⁴ sağlam dostluk ve birlikteliklerin doğması yöneticilerin işine gelmiyor. Bütün bunlar başka bütün şeylerin ötesinde, özellikle aşkın aşılamadan duramadığı⁵ şeylerdir. Zaten buradaki tiranlar da deneye yanıla öğrendiler bunu. Çünkü Aristogeiton'un aşkı⁶ ile Harmodios'un vefalı dostluğu

1 Olasılıkla Peloponnesos Savaşları'nı sonuçlandıran Antalkidas Barışı'ndan sonra (İÖ 387) tekrar Pers boyunduruğuna giren Anadolu'daki Yunan kentleri kastediliyor. Krş. *Kratylos*, 409E; *Nomoi*, 693A.

2 Bu zamir iki anlama birden işaret ediyor olabilir: 1. Âşıkları memnun etmek [*to kharizesthai erastais*]. 2. Genel anlamda oğlancılık [*to eran paidôn*]. Jowett, çevirisinde bu ikinci anlamı esas alır (Jowett 1931: 552). Ancak bizce belirsiz kalması daha uygundur.

3 Krş. aş. 205D; *Nomoi*, 636B; Aristophanes, *Nephelai*, 973-80; Cicero, *Tusculanae Disputationes*, 4.33.70.

4 Krş. aş. 190B.

5 Krş. yuk. 178C.

6 Harmodios ile âşığı Aristogeiton İÖ 514 yılında tiranlığın ortadan kalkmasına yol açan bir cinayet işler ve yakışıklı bir genç olan Harmodios'u Aristogeiton'dan ayırıp kendine çekmeye çalışan tiran Hipparkhos'u öldürerek halk arasında aşk ve özgürlüğün simgesi haline gelir. Bkz. Thoukydides, 1.20, 6.54-57.

D böyle düşünenlerin kötülüğüne, yani yöneticilerin açgözlülüğü¹ kadar yönetilenlerin yüreksizliğine bağlıdır bu. Büsbütün güzel sayıldığı yerde ise böyle düşünenlerin ruh aylaklığına bağlıdır. Ama bunlardan çok daha güzel bir yasa konmuştur burada ve dediğim gibi onu kavramak hiç de kolay değildir.

E Şöyle düşünün mesela: Açıktan açığa âşık olmanın gizliden gizliye âşık olmaktan daha güzel olduğu, hatta diğerlerinden daha çirkin olsalar bile özellikle en soylulara ve en iyilere âşık olmanın güzel olduğu söyleniyor; ve yine bir âşığın herkesçe² yüreklendirilmesi harika bir şeydir deniyor. Nitekim çirkin bir şey yapınca değil, sevgilisini elde edince güzel, elde edemeyince çirkin sayılıyor. Hatta yasa³ bile elde etmeye çalışırken olağanüstü işlere kalkışan⁴

1 Bu ifade [*pleoneksiai*] *Politeia* 359C'de belirtilen "eşitliğe saygı" [*hē tou isou timē*] düşüncesinin tam tersi bir anlama işaret eder. Zira bu kelime tam olarak kendi payının dışına taşarak başkalarının payına göz dikmeyi, yani Hipparkhos'un yaptığı gibi bir hak ihlalini ifade eder.

2 Jowett bunu [*para pantōn*] "bütün dünya" [*all the world*] olarak çevirse bile (Jowett 1931: 552) burada bu ifade Atina yasalarının sınırlarını aşmaz.

3 Jowett burada da "yasa"yı [*nomos*] yanlış okuyarak insanlığa yaygın bir gelenek şeklinde genelleme yapar. Bkz. Jowett 1931: 553; ayrıca bkz. Bury 1969: 37.

4 Krş. aş. 213D; *Apologia Sōkratous*, 35A; *Theaitētos*, 151A.

183

B

bir âşığın övülmesine izin vermiştir. Birisi, bunun dışında başka herhangi bir şeyin peşine düşüp de gerçekleştirmek isteğiyle yapmaya yeltenirse bunları, [felsefe açısından]¹ en ağır suçlamalara maruz kalır. Çünkü eğer birisinden para koparmayı, yönetimi eline almayı ya da başka herhangi bir yetkeye konmayı dileyip de tıpkı âşıkların sevgililerine yaptığı gibi yapmak istese, yalvarsa yakarsa dualarında, yeminler etse, kapı önlerinde yatıp uyusa,² hatta hiçbir kölenin katlanamayacağı köleliklere razı olsa dostları da düşmanları da böyle bir işi yapmaktan meneder onu. Düşmanları onu yaltaklıkla ve uşaklıkla suçlarken dostları öğütler verir ona ve utanç duyar bu yaptıklarından. Ama bütün bunları bir âşık yaptı mı hoş karşılanır ve tümüyle güzel bir iş ortaya çıkaracağı için de suçlamalar olmadan yapmasına yasayla izin verilir. En tuhafı ise, pek çok kişinin dilinde dolaştığı gibi, yemin edip de yeminini bozduğunda yalnızca onun tan-

1 Parantez içinde verdiğimiz ifadeyi Ast ve Stallbaum'a göre okuduğumuzda, felsefenin suçlamaların kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda "felsefenin" [*philosophias*] değil de, "filozofların" [*philosophôn*] denmesi daha mantıklı olacaktır. Ancak en iyi çözüm Schleiermacher'le birlikte, *toutou* kelimesinin yanlış okunmasına yol açtığı için bu ifadeyi yok saymaktır (Bury 1969: 37).

2 Aşkın bu niteliği Agathon'un konuşmasında daha açık bir şekilde dile getirilir. Bkz. aş. 203D; krş. Ovidius, *Ars Amatoria*, 2.238.

rılar tarafından affedilmesidir. Aşk yemini yeminden saymazlar çünkü.¹ Dolayısıyla hem tanrılar hem de insanlar, buradaki yasanın da söylediği gibi, bir âşığa her türlü serbestliği tanımışlardır. Bu sayede âşık olmanın ve âşıklara dost olmanın bu kentte tümüyle güzel kabul edildiği zannedilebilir. Ama ne zaman ki babaları âşık olunan çocukların başına eğitmenler dikip onların âşıklarıyla konuşmalarına izin vermez ve eğitmene de böyle yapmasını tembihler; yaşıtları ve dostları, eğer böyle bir şeyin meydana geldiğini görürlerse onları suçlar; yine yaşlı kimseler suçlayan kişilere engel olmayıp doğru düzgün konuşmadıkları için onları azarlamaz; işte o zaman insan bu şeylere bakıp da böyle bir olayın burada gayet çirkin sayıldığını düşünebilir. Bana sorarsanız bunun doğrusu şudur:² Hiç de basit değildir bu iş. Başta da söylendiği gibi,³ kendi başına ne güzeldir ne de çirkin.⁴ Aksine güzel-

1 Bu atasözü iki şekilde söylenir: 1. Aşk yemini yaralamaz insanı [*aphrodisios orkos ou daknei*]. 2. Aşk yemini cezalandırılmaz [*aphrodisios orkos ouk empoi-nimos*]. Ayrıca krş. Sophokles, fr. 694: Âşıkların yeminlerini küller üzerine yazarım ben [*orkous de moikhôn eis tephra egō graphō*]. Ayrıca bkz. Bury 1969: 38.

2 Bu ifade belirli bir çözüm ortaya koyar. Krş. *Theaitētos*, 166A.

3 Bkz. yuk. 181A.

4 "Güzel" ya da "çirkin" nitelemesi yukarıda sözü edilen "âşıkları memnun etme" [*to kharizesthai*] durumuyla ilişkilidir.

ce yapılan güzel, çirkince yapılsa çirkindir. Bunun için adi birini adi bir şekilde memnun etmek çirkindir, soylu birini soylu bir şekilde memnun etmekse güzel. Adi olan, ruhtan çok bedene tutulan şu bayağı âşıktır. Kalıcı olmayan bir şeye âşık olduğu için o da kalıcı olmaz. Çünkü âşığı olduğu kişinin beden çiçeği¹ sararıp solduğunda o da bütün söz ve vaatlerinden utanarak *kanatlanıp gider*.² İyi huylu birine âşık olansa kalıcı olanla kaynaştırıldığı için³ 184 ömrü boyunca böyle kalır. İşte bizim yaşamız iyice, güzelce sınamak istiyor bunları;⁴ hat-ta kimlerin memnun edildiğini ve kimlerden⁵

1 Benzeri bir düşünce *Politeia* 601B'de de karşımıza çıkar: "Geçip gittiğinde hayatlarının baharı ..." [*hotan auta to anthos prolipēi ktl.*]. Ayrıca krş. Ksenophon, *Symposion*, 8.14; Theognis, 1305.

2 *Ilias*'ta (2.71) Agamemnon anlattığı düşünüyü bu sözle [*oikhetai apoptamenos*] bitirir. Ayrıca krş. yuk. 181D; *Phaidros*, 232E, 234A.

3 Bu fiil [*syntēkō*] bir maddeyi eritip başka bir maddeyle kaynaştırmak, başka bir deyişle iki şeyi eritip bir kalıba dökmek anlamına gelir. Aristophanes'in konuşmasında (192D) bu anlamı daha açık bir şekilde görürüz. Euripides de (fr. 964) bu anlamı doğrulayacak şekilde erkeklerle "kaynaşan" bütün iyi kadınların sağduyulu olmayı öğrenebileceklerini belirtir [*pasa gar agathē gynē | hētis andri syntetē-ke sōphronein epistatai*].

4 Âşıkları.

5 Biraz yukarıda yapılan ayrıma işaret eden bu ifadeleri daha açık bir şekilde şöyle çevirebiliriz: "İyi âşıkların memnun edilip bayağı âşıklardan sakınıldığını." Ancak bir sonraki cümlede geçen aynı ifa-

sakınıldığını da. Bu nedenle oyunlar düzenleyip sınamalara başvurarak hangi tarafın âşık hangi tarafın sevgili olduğu belli oluncaya dek kimilerine kovalamayı kimilerine de kaçmayı emrediyor. Bunun şöyle bir nedeni var: Bir defa çabucak yakalamak çirkin sayılmıştır. Çünkü belirli bir zaman geçmeli aradan;¹ hani doğru bir mihenk kabul edilir ya zaman. Sonra paraya ve devlet yetkelerine kapılmak² da çirkin sayılmıştır; ister başına kötü bir iş geleceğinden korktu ve dayanmaya gücü yetmedi diyelim, ister paradan ya da devlet görevlerinden bir çıkar gözettiği için bunları hor görmedi diyelim, fark etmez. Bunlardan esaslı bir dostluk ortaya çıkmadıkça hiçbirine kalıcı ve sağlam gözüyle bakılmaz. Eğer bir sevgili gereğince memnun etmek niyetindeyse âşığı-

delerin ilki [*tois men*] âşıklara [*erastai*], ikincisi ise [*tois de*] sevgililere [*erōmenoi*] işaret eder.

- 1 Burada sınama düşüncesiyle zaman anlayışı birbirinin içine sokulmuştur. Çünkü zaman [*khronos*] yarışmada sonucu belirleyen mihenk taşıyla [*basanos*] karşılaştırılmaktadır. Krş. Sophokles, *Oidipous Tyrannos*, 614: "Yalnızca zaman gösterir haklı kişiyi" [*khronos dikaion andra deiknysin monos*]; Euripides, *Hyppolytos*, 1051. Mihenk taşı [*basanos*] konusunda bkz. *Gorgias*, 46D; *Politeia*, 413E.
- 2 Krş. aş. 185A, 216D; Aristophanes, *Ploutos*, 153 vd. Devlet yetkeleri [*politikōn dynameōn*] konusunda bkz. Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 4.2.35. Bu sözler Alkibiades'i ima ediyor gibidir. Bkz. aş. 216B.

nı, o zaman bizim yasamıza göre tek bir yol
 C kalıyor geriye. Çünkü bizim yasamıza göre, âşıkların kendi istekleriyle sevgililerine kul köle olmaları yaltaklık ya da yüz kızartıcı sayılmaz. İşte bunun gibi yüz kızartıcı olmayan tek bir kölelik kalıyor geriye; o da erdem yolunda köleliktir.

Eğer bir insan, sayesinde bilgelik alanında ya da erdemin başka herhangi bir bölümünde¹ daha iyi olacağına inanıp da kendisini birinin hizmetine adarsa, yine onun bu gönüllü köleliği de yaltaklık ya da çirkin kabul edilmez bizde. Bu iki yasayı, yani oğlancılık konusundaki yasayla felsefe ya da diğer erdemler ko-
 D nusundaki yasayı bir araya getirelim. Böylece bir sevgilinin âşığını memnun etmesi güzel midir, değil midir anlarız. Çünkü bir âşıkla bir sevgili yan yana geldiğinde, ikisinin de kendi yasası olduğu için, âşık kendisini memnun eden sevgilisine nasıl hakça davranması gerekiyorsa öyle davranır, sevgili de kendisini bilge ve iyi bir kişi yapan âşığına yine hakça nasıl davranması gerekiyorsa öyle davranır;²

1 Ancak Pausanias erdemin bölümleri [*merē aretēs*] konusuna açıklık getirmez. Bu konu aşağıda Agathon'un konuşmasında (196B) daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Krş. *Prōtagoras*, 329E; *Politeia*, 427E.

2 Hemen hemen birbiriyle aynı anlama gelen bu iki fiili [*hypēretōn ... hypourgōn*] burada erotik bağlamda değerlendirmek gerekir.

âşık düşünce ve diğer erdemler konusunda
 E yardımda bulunacak güçtedir, sevgili de eği-
 tim ve diğer bilgelikleri edinme¹ ihtiyacında.
 İşte bu yasalar bir araya geldiğinde, yalnızca
 o zaman bir sevgilinin âşığını memnun etme-
 si güzel olur, başka zaman değil. Bu durum-
 da aldatılmış olmak bile çirkin değildir. Ama
 diğer bütün durumlarda aldatılması da alda-
 185 tılmaması da utanç vericidir. Eğer bir insan
 zengin sandığı bir âşığı zenginliğinden ötürü
 memnun edip de aldatılmış olsa ve bu âşığın
 yoksul olduğu gün yüzüne çıktığında eline
 para geçmese, hiç de daha az çirkin değildir
 bu. Çünkü böyle bir insan kendi kişiliğini or-
 taya koyuyor demektir, yani para için kime ne
 şekilde olursa olsun hizmetten geri durmaya-
 cağını. Bu da güzel bir şey değildir. Aynı dü-
 şünceye göre, bir insan iyi bir âşığı memnun
 edip de bu âşığın dostluğu sayesinde kendisi-
 nin de daha iyi bir insan olacağını zannetse ve
 onun kötü ve erdem yoksunu bir adam oldu-
 B ğu gün yüzüne çıktığında aldatılmış duruma
 düşse, yine de güzel bir aldanmadır bu. Çünkü
 o kişi de aynı şekilde kendi kişiliğini açığa çı-

1 Burada bilgelikten [*sophia*] söz edilmesi, bilgelğin öğretilebilir bir şey olduğu anlamına gelir. Ancak biraz yukarıda bilgelik erdemin [*aretē*] bir bölümü olarak gösterilmiştir. Belki de bu ifadeyi Bury'nin ileri sürdüğü gibi "öğretim" [*didakhē*] şeklinde anlamak daha doğru olacaktır. Bkz. Bury 1969: 43.

karıyor demektir, yani erdem için, daha iyi bir insan olmak için ne olursa olsun her şeye can atacağını. Üstelik bütün bunların en güzelidir bu. Dolayısıyla birini sırf erdem için memnun etmek her bakımdan güzeldir.

İşte budur Göksel tanrıçanın aşkı. Gökseldir ve çok değerlidir kent için de tek tek bireyler için de. Hem âşığın kendisini hem de âşık olduğu kişiyi erdem yolunda büyük çabalar sarf etmeye zorlar çünkü. Ama diğer hepsi ötekine, bayağı olana aittir. İşte Phaidros, aşk hakkında sana doğaçtan¹ yaptığım katkılar bunlar," demiş.

Pausanias durduğu için, çünkü bilginler öğretiyor bana böyle eş-konuşmayı,² Aristodemos'un dediğine göre Aristophanes'in konuşması gerekiyormuş, ama tam da o sırada doyunluktan ya da başka bir sebepten hıçkırık tutmuş onu ve tek laf edemez olmuş. Şunu diyebilmiş ancak biraz aşağısında uzanmakta olan hekim Eryksimakhos'a: "Hey Eryk-

1 Hazırlıklı konuşmanın tersi bir anlama işaret eder. Bkz. yuk. 172A, s. 23, n. 1; krş. *Kratylos*, 399D; *Kritias*, 107E.

2 Apollodoros hitabet ustalarının yaptığı gibi Pausanias kelimesindeki *Pau-* hecesiyle durmak anlamına gelen *pauomai* filindeki *pau-* hecesi arasında bir ses benzerliği [*isologia*] kurar. Yine "bilgin" diye karşıladığımız *sophoi* ifadesi Platon'da çok çeşitli anlamlara gelmekle birlikte burada daha çok hatiplere işaret etmektedir.

simakhos, hiç kaçarın yok, ya kurtaracaksın beni bu hıçkırıktan ya da ben onu durduruncaya kadar konuşacaksın benim adıma.” Eryksimakhos da demiş ki: “İkisini de yapacağım bunların. Senin payına¹ ben konuşacağım, sen de hıçkırığın durunca konuşursun benim payıma. Ama ben konuşurken uzun bir süre tutarsan nefesini belki hıçkırığın kesilir. Yok eğer kesilmezse suyla gargara yap.² Eğer çok şiddetli bir hıçkırıksa eline böyle bir şey al da onunla burnunu karıştırıp aksır.³ Bunu bir iki defa denersen eğer, istediği kadar şiddetli olsun duracaktır hıçkırığın.” “Hele sen başla konuşmaya,”⁴ demiş Aristophanes, “bu söylediklerini yaparım ben.”

186 Bunun üzerine Eryksimakhos konuşmuş: “Pekâlâ, madem Pausanias güzelce başladı-
ğı konuşmayı yeterli bir sonuca vardırma-
dı, sanırım ben bu konuşmayı bir sonuca bağlamaya çalışmalıyım; bunu yapmak zorundayım hatta. Çünkü Aşk’ı ikiye ayırması yerinde bir ayırım gibi geliyor bana. Ama yalnızca insanların ruhlarında güzel kişilere karşı yer etmez Aşk, başka pek çok şeye karşı da yer eder; diğer varlıklarda da, yani bütün hayvanların bedenlerinde, toprakta yeşerip

1 Krş. *Menôn*, 92E.

2 Krş. Hippokrates, *Peri Diaitês*, 3.75.

3 Krş. Hippokrates, *Aphorismoï*, 6.13.

4 Krş. aş. 214E.

filizlenenlerde, hatta neredeyse bütün varolanlarda da bulunur; öyle büyük, öyle eşsiz, insani ve ilahi bütün işlere nüfuz eden öyle evresel bir tanrıdır o; sanırım bizim sanatımız¹ olan hekimlik dolayısıyla farkına vardım bunların. Konuşmama hekimlikle başlayacağım, hem böylece onurlandırmış olurum² sanatımı da. Ne de olsa bu iki Aşk da barınır bedenlerin doğasında. Bilindiği gibi bedenin sağlığıyla hastalığı farklı ve benzemez şeylerdir. Ama benzemeyen şey³ de kendisine benzemeyenleri arzular ve onlara âşık olur. Dolayısıyla sağlıklı bedende yer eden aşk⁴ başkadır, hastalıklı bedende yer eden başka. Hani Pausanias ahlaklı insanları memnun etmek güzel, ama ahlaksızları memnun etmek çirkindir diyordu ya öz önce, aynı şekilde bizzat bedenlerde de, her bedenin iyi ve sağlıklı yanlarını memnun etmek herhalde güzeldir, hatta gerekir. Adına hekimlik dediğimiz şey

1 Eryksimakhos 176D'de yaptığı gibi burada da kendi sanatını, yani hekimliği [*iatrikē*] onurlandırır. Daha sonra Agathon da kendi sanatını onurlandırırken bu durumu ima eder (aş. 196D). Ayrıca krş. *Theaitētos*, 161E.

2 Krş. aş. 188C, 218D; *Kritōn*, 46C; *Politeia*, 591C.

3 Krş. Hippokrates, *Peri Physios Anthrōpou*, 9.

4 Krş. yuk. 186A: "İnsanların ruhlarında" [*epi tais psychais*]. Eryksimakhos'un bakış açısına göre sağlıklı beden [to *hygieion*] aşkı Pausanias'ın yaptığı ayırım gibi iyi aşk, hastalıklı beden [to *nosōdes*] aşkı ise kötü aşktır.

de budur zaten. Ama kötü ve hastalıklı yanla-
rını memnun etmek çirkindir, hatta niyetiniz
uzman bir kişi olmaksa terslemek zorundası-
nız bunları. Çünkü hekimlik,¹ özetle söylemek
gerekirse, dolma ve boşalmayla ilgisi bakı-
mından bedenin aşkla ilgili bilimidir ve aş-
kın güzelini çirkininden ayırt edebilendir² en
marifetli hekim. Bir aşkın yerini diğeri ala-
cak şekilde değişiklik yaratan³ ve içlerinde
aşk olmayıp da olması gereken bedenlere onu
aşlamayı, olup da olmaması gereken beden-
lerden de sürüp çıkarmayı bilen kişi de usta
bir zanaatkâr⁴ olabilir ancak. Zira gerçek şu
ki, bedendeki en uzlaşmaz şeyleri⁵ dost kıla-
bilmeli o, hatta birbirlerine âşık edebilmeli.
Herhalde en uzlaşmaz şeyler taban tabana

1 Krş. Hippokrates, *Peri Physōn*, 1.570.

2 Kuramsal hekimlik [*epistēmē*] ile uygulamalı he-
kimlik [*tekhnē*] arasında bir ayrım yapıyor. Çünkü
diagignōskō fiili teknik anlamda tanı koymaya [*di-
agnōsis*] işaret eder. Krş. Hippokrates, *Peri Physios
Anthrōpou*, 9: *tēn diagnōsin ... poieisthai*.

3 Krş. Hippokrates, *Peri Hierēs Nousou*, 396.

4 Eryksimakhos bir bilim olarak hekimliği iki bölü-
me ayırıyor ve zanaatkâr [*dēmiourgos*] kelimesiyle
pratik anlamda hekimlikle uğraşan kişileri kaste-
diyor. Krş. Hippokrates, *Peri Pathōn*, 1.

5 Hippokrates tıbbının temel aksiyomu da bu karşıt-
lıklar düşüncesine dayanmaktadır: Hastalık ve sağ-
lık bedende yer alan sıcak-soğuk, kuru-yaş gibi kar-
şıtlıkların yer değiştirmesi ya da karşılıklı ilişkisiyle
meydana gelir. Bkz. Hippokrates, *Peri Hierēs Nousou*,
1.2; *Peri Pathōn*, 1; krş. *Lysis*, 215E; *Timaïos*, 82A.

E zıt şeylerdir; sıcakla soğuk, tatlıyla acı,¹ yaşla kuru ve bu türden her şey. Bunlara aşk ve uyuşma aşılama'yı becerdiği içindir ki piri-miz Asklepios,² şu şairlerin³ dediği ve benim de inandığım gibi, bizim sanatımızın temel-lerini attı. Dolayısıyla ileri sürdüğüm gibi, hekimliğin tümü tamamı bu tanrı sayesinde yönetilir; aynı şekilde beden eğitimi⁴ ve çift-

1 Bu zıtlık [*pikron glykei*] diğer ikisinin aksine temel zıtlıklardan olmayıp tat alma duyusuyla ilgilidir. Bu nedenle Ast, bu ifadenin metinden çıkarılması gerektiğini ileri sürmüştür. Ancak *Lysis* 215E'de zıtların birbirine duyduğu arzu anlatılırken buradaki gibi üç zıtlık peşpeşe sıralanır. Diğer yandan acı-tatlı ikiliği tıp açısından önemli olduğu için Eryksimakhos'un konuşmasının bağlamına uygundur. *Theaitētos* 166E'de hasta ve sağlıklı kişiler için acı ve tatlı duyusunun değiştiğinden söz edilmesi, yine Hippokrates'in *Peri Diaites* 2.56'da bu ikiliği örnek olarak vermesi bu ifadenin metindeki yerini doğrular niteliktedir.

2 Homeros'tan Asklepios'un "kusursuz bir hekim" [*iētēr amymōn*] olduğu dışında bir bilgi edinemiyoruz (*Ilias*, 4.194). Ancak Pindaros ve diğer şairlerden öğrendiğimiz kadarıyla Asklepios, Apollon ile Koronis'in oğludur ve hekimliği kendisini yetiştiren Kheiron'dan öğrenmiştir. Hekimler de bu bilgiyi ondan aldıkları için kendilerine Asklepios oğulları adını verirler. Burada Eryksimakhos bu durumu ima etmektedir. Krş. *Philēbos*, 270E.

3 Aristophanes ve Agathon'u işaret ediyor.

4 Beden eğitiminin [*gymnastikē*] tedavi edici özelliği İÖ 5. yüzyılda Selymbrialı Herodikos tarafından vurgulanmıştır. Platon, *Phaidros* 227D'de ve *Politeia* 406A'da Herodikos'un bu düşüncesine gön-

- 187 çilik¹ de. Müzik de aynı bunlar gibidir, birazcık dikkat eden herkes görecektir bunu. Belki Herakleitos da yaptığı onca laf kalabalığına karşın aynen böyle demek istiyor. Çünkü *uzlaşmayan bir şey yine kendisiyle uyuşur, tıpkı yay ve lyranın uyumu gibi diyor.*² Ama uyumun uzlaşmama olduğunu ya da hiç uzlaşmayan şeylerden doğduğunu ileri sürmek çok saçmadır. Belki de³ başlangıçta uzlaşma-

derme yapar. Yine başka diyaloglarında da beden eğitimi ile hekimlik arasındaki ilişkiyi vurgular. Bkz. *Gorgias*, 452A; *Sophistēs*, 464B; *Politikos*, 295C.

- 1 Çiftçilikten [*geōrgia*] söz edilmesi ilk bakışta yersiz gelebilir. Ancak Eryksimakhos'un 186A'da bitkilerin [*phyta*] canlılarla [*zōia*] aşk bakımından aynı olduğunu ileri sürmesi bu düşüncüyü anlamlı kılmaktadır.
- 2 Bkz. Herakleitos, fr. 51. Hippolytos, *Refutatio*, 9.9.2'de geçen bu fragman şöyledir: "Uzlaşmaz şeylerin kendi aralarında nasıl uzlaştığını anlamazlar. Karşıt dönüşlerin uyumu; yay ve lirdeki gibi" [*ouksyniasin hokōs diapheromenon heōutōi homologeei palintropos harmoniē hokōsper toksou kai lyrēs*]. Burada farklı olarak uzlaşmak [*homologeei*] fiili yerine "uyuşmak" şeklinde çevirdiğimiz "bir araya gelmek" [*sympherei*] fiili kullanılıyor. Yani uzlaşmayan, "farklı yöne giden bir şey" [*to hen ... auto*] yine kendisiyle uyuşur, "buluşur veya bir araya gelir" diyor. Nitekim fr. 8'de de karşıt şeylerin bir araya geldiği [*to antiksoun sympheron*] ve en güzel uyumun uzlaşmaz şeylerden doğduğu [*ek tōn diapherontōn kallistēn harmonian*] vurgulanıyor. Bu fragmanların çevirisi ve yorumu için bkz. Çakmak 2009: 45, 133.
- 3 Krş. *Philēbos*, 17C, 26A; *Nomoi*, 665B.

- B yan, ama sonradan uyuşan ince ve kalın sestem müzik marifetiyle oluştuğunu söylemek istiyordu uyumun. Çünkü uzlaşmadıkları sürece ince ve kalın sestem kesinlikle bir uyum doğamaz. Uyum bir ahenktir ne de olsa,¹ ahenk de bir tür uyuşmadır. Ama uzlaşmaz şeylerden bir uyuşmanın doğması uzlaşmaz kaldıkları sürece mümkün değildir. Diğer yandan uzlaşmayan ve uyuşması da mümkün olmayan şey uyum sağlayabilir ancak,
- c başlangıçta uzlaşmayan, ama sonradan uyuşan hızlı ve yavaştan oluşan ritim gibi. Bütün bunlarda uyuşmayı, yukarıda hekimliğin yaptığı gibi, burada da müzik sağlar; karşılıklı aşk ve uyuşma aşılایarak tabii. Yani müzik de, uyum ve ritimle ilgisi bakımından aşkla ilgili bir bilimdir.² Bizzat uyumun ve ritmin oluşumunda³ aşkla ilgili şeyleri ayırt

1 Ahenk diye karşıladığımız *symphōnia*, müzikte ses perdeleri arasındaki geçiş ve uyumu gösterir. Yani ahenk ince [oksy] ve kalın [bary] perdedeki notaların uyuşmasını [*homologia*] sağlayarak ince ve kalın sesi uzlaştıran uyumdur. En genel anlamıyla her türlü uyuşma [*homologia*] bir uyum [*harmonia*], dolayısıyla da bir ahenktir [*symphōnia*]. Krş. *Kratylos*, 405D; *Politeia*, 430E; ayrıca bkz. Bury 1969: 50.

2 Krş. yuk. 186C.

3 Özellikle "oluşum" [*systasis*] kelimesi uyumun pek çok unsurun birleşmesiyle meydana geldiğini vurgular. Krş. *Nomoi*, 812C: "Uyumların oluşumu ..." [*tas tōn harmoniōn systaseis*]; *Epinomis*, 991E. Yine

etmek¹ hiç de zor değildir; ama iki türlü aşk henüz yoktur burada. Ancak ritim ve uyumu insanlara uyarlamak gerekirse;² beste yaptığımızda –ki buna besteleme derler– veya bestelenmiş ezgi ve şiirleri doğru bir şekilde icra ettiğimizde –buna da eğitim dendi– burada bir zorlukla karşılaşırız ve usta bir zanaatkâr-a gerek duyarız. Dönüp dolaşıp aynı yargıya varıyoruz:³ Henüz düzgün olmayan insanlar daha düzgün olabilmek için düzgün insanları memnun etmeli ve koruyup gözetmeli onların aşkını. Soylu olan budur, göksel olan, Mousa Ourania’dan türeyen⁴ Aşk. Polymnia’dan tü-

Politeia 398D’de ritim [*rhythmos*] ve uyum [*harmonia*] müziğin unsurları olarak gösterilir.

- 1 Krş. yuk. 186D, s. 72, n. 2.
- 2 Eryksimakhos yukarıda hekimlikte yaptığı gibi burada da müziği iki bölüme ayırıyor. Müziğin teorik kısmı uyum ve ritmin oluşumudur [*autē hē systasis*]. Pratik kısmı ise bu uyum ve ritmin “insanlara uyarlanması,” başka bir deyişle günlük yaşamda kullanımıdır. Bu da yine teorik ve pratik olmak üzere iki bölüme ayrılır. Besteleme diye karşıladığımız *melopoiia* insanların kullanımındaki müziğin teorik bilgisidir. Diğeri ise ezgi ve şiirlerin doğru bir şekilde icra edilmesini gösteren eğitimidir [*paideia*]. Bu ikisini yapabilecek kişi de hekimlik konusunda olduğu gibi burada da usta bir zanaatkâr-dan [*agathou dēmiourgou*] başkası değildir.
- 3 Pausanias’ın ileri sürdüğü düşünce ima ediliyor. Bkz. yuk. 186B.
- 4 Mousalar Zeus’un Mnemosyne’den doğma, her biri bilim ve sanatın farklı bir alanını temsil eden dokuz kızıdır. Ourania da gök bilimini [*astronomia*]

reyense¹ bayağı olandır. İnsan bu aşkı kimlere veriyorsa sakınarak vermeli ki, hiçbir ölçüsüzlüğe² yol açmadan hazzının tadına varabilsin; nasıl bizim sanatımızda, aşçılık sanatıyla ilgili arzuları düzgün bir şekilde kullanmak ve böylece hastalığa yakalanmadan bu hazzın tadına varmak önemli bir işse. Dolayısıyla müzikte, hekimlikte ve hatta insani ve ilahi diğer bütün işlerde her iki aşkı da olabildiğince³ koruyup gözetmeli insan.

188 Çünkü her ikisi de bunlarda mevcuttur.

Bir yılın mevsimlerinin oluşumu da⁴ bu iki aşkla dolu olduğuna göre daha demin sıraladığım⁵ sıcak, soğuk, kuru ve yaş gibi nitelikler düzgün bir aşk sayesinde birbirleriyle karşılaştıklarında ve ölçülü bir uyum ve birliğe ka-

temsil eden bir Mousa'dır. Baştan beri yapılan ayrımları burada da görmekteyiz: Güzel olan aşk Göksel olandır [*Ouranios*], dolayısıyla gökbilimini temsil eden Mousa'ya (*Ourania*) bağlıdır.

- 1 Kutsal şiir ve *hymnos*ları temsil eden *Polymnia* burada *Aphrodite Pandemos*'un yerine kullanılmıştır.
- 2 Burada ölçüsüzlük [*akolasia*] ahlaki anlamda ölçülülüğün [*sophrosynē*] tam karşıtı bir anlamı vurgular. Krş. *Gorgias*, 504E; *Aristoteles, Êthika Nikomakheia*, 1118a23-5. Ayrıca bkz. Urmson 1990: 16-17.
- 3 Krş. *Politeia*, 374E; *Nomoi*, 734E.
- 4 Aynı şekilde *Hippokrates de Peri Physios Anthrōpou* 7'de mevsimlerin sağlık üzerindeki etkisinden söz eder. Krş. *Philēbos*, 26B. Ayrıca *systasis* için bkz. yuk. 187C, s. 75, n. 3.
- 5 Bkz. yuk. 186D.

vuştuklarında, işte o zaman insanlara, diğer bütün canlılara ve bitkilere sağlık ve gönenc getirmeye başlarlar ve hiçbir zararları da dokunmaz. Ama ölçüsüz bir aşk yılın mevsimleri üzerinde egemen olduğunda büyük yıkımlara uğratar, büyük zararlar verirler. Çünkü musibetler bu tür şeylerden doğar hep, hayvanlardaki ve bitkilerdeki türlü türlü hastalıklar da. Hatta kırağılar, dolular ve kınacıklar¹ da aşkla ilgili bu tür şeylerin karşılıklı ölçsüzlük ve düzensizliğinden doğar; zaten astronomi² adını verdikleri şey de yıldızların hareketleri ve yılların mevsimleriyle ilgisi bakımından aşkla ilgili bir bilimdir. Üstelik bütün adaklar ve onlarla yapılan kehanetler de –doğrusu tanrılarla insanların karşılıklı söyleşisidir bunlar– Aşk'ın korunması ve iyileştirilmesinden başka bir şeyle ilgili değildir. Çünkü insanın düzgün bir Aşk'ı memnun etmesinden ya da her işte onu onurlandırıp yüceltmesinden değil de, tam tersine tanrılara ve sağ ya da ölü ebeveynlerine karşı görevlerinde diğerini üstün tutmasından doğar bütün saygısızlıklar.³

1 Kınacık [*erysibē*] tahıllara zarar veren bir tür mantar ya da mantar küfü hastalığıdır. Krş. *Politeia*, 609A.

2 Krş. *Politeia*, 527D.

3 Burada “saygısızlık” bağlamında kullanıldığını düşündüğümüz *asebeia* kavramı (Lat. *impietas*) ana babaya ve vatana bağlılığı da içine alan kapsamlı bir dinsel olguya işaret eder. Krş. *Politeia*, 615C;

D Kuşkusuz Aşk'ları incelemek ve iyileştirmek işi verilmiştir kehanete; hatta doğruluk ve saygıya dair insanları ilgilendiren ne kadar aşk konusu varsa hepsinin bilgisine sahip olduğundan insanlar ile tanrılar arasındaki dostluğu kuran yine kehanettir.

Sonuçta bir bütün olarak ele alındığında çeşitli güçlere, büyük güçlere sahiptir Aşk, kısacası her şeye gücü yeter. Ama iyilik konusunda tanrılar katında da, insanlar arasında da sağduyuyla ve dürüstlikle tapınılan Aşk, bu en büyük güce sahip olan Aşk'tır ve bütün mutlulukları bize veren odur. Böylece birbirimizle konuşup anlaşabilir ve dost olabiliriz, hatta bizden çok daha üstün tanrılarla bile.

E Belki ben de¹ Aşk'ı överken istemeden de olsa ihmal ettim birçok şeyi. Ama eksik bir şey bıraktıysam eğer, onu tamamlamak senin işin Aristophanes. Yok eğer ben tanrıyı başka türlü öveceğim diyorsan öyle öv; hem hıçkırığını da durdurdun zaten."

189 Bunun üzerine Aristophanes lafa karışıp demiş ki: "Durdu durmasına, ama aksırığa² başvuruncaya kadar da durmak bilmedi. Öyle

Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 2.2.13, 4.4.20.

1 Eryksimakhos Pausanias'a yönelttiği eleştiriyi yineliyor. Bkz. yuk. 185E.

2 Eryksimakhos'un tavsiye ettiği tedavi yöntemlerinden biri. Bkz. yuk. 185E.

ki şaşıp kalıyorum beden yapısının¹ böyle aksırık gibi gürültüleri, gıcıkklanmaları arzu etmesine. Çünkü aksırığa başvurduğum anda duruverdi birden.”

B “İlahi Aristophanes!” demiş Eryksimakhos da, “Yaptığın şeye bak. Konuşmaya başlayacağına soytarılık ediyorsun ve artık rahatça konuşabileceğin halde, olur da ağzından gülünç bir laf kaçırırsın diye konuşmana dadılık etmek zorunda bırakıyorsun beni.”

Aristophanes gülerek demiş ki: “Doğru söylüyorsun Eryksimakhos, söylediklerimi söylememiş olayım. Ama dadılık etme bana. Çünkü söylenecek sözler konusunda, komik şeyler söylemekten değil de, –zira hem bir kazanç hem de bizim Mousa’mıza² özgü bir iş olurdu bu– gülünç şeyler³ söylemekten korkuyorum.”

1 Burada “yapı” olarak karşıladığımız *to kosmion* (düzen) ifadesiyle Eryksimakhos’un hekimlik hakkında söyledikleri alaya alınır. Bkz. yuk. 186C, 187D, 188C.

2 Olasılıkla Eryksimakhos’un Mousa Ourania ve Polymnia deyişine ve devamında kullandığı “bizim sanatımızda” [*en tēi hēmeterai tekhnēi*] ifadesine gönderme yapıyor. Bkz. yuk. 187D, E.

3 Aristophanes Eryksimakhos’un sözlerini farklı bir anlama çekiyor ve güldürücü şeyler [*geloia*] ile gülünç şeyler [*katagelasta*] arasında ince bir ayırım yapıyor. Yani Eryksimakhos’un *geloion* diye ifade ettiği şeyi Aristophanes *katagelaston* olarak adlandırıyor. Bu nedenle ikinci tekrarında *geloionu* “komik” şeklinde karşılamayı uygun bulduk. Krş. aş. 199D, 221E.

C “Hey Aristophanes,” demiş o da, “taş atıyorsun,¹ sonra da paçayı kurtarabileceğini mi sanıyorsun. Dikkatli ol ve arkasında durabileceğin şekilde konuş. Ancak söylediklerin aklıma yatarsa bırakırım belki yakanı.”

D “Elbette² Eryksimakhos, seninkinden de Pausanias’inkinden de başka türlü konuşmayı düşünüyorum ben,” demiş Aristophanes. “Ben-
ce insanlar aşkın gücünü tam olarak anlamış değil; anlasalardı eğer onun için görkemli tapınaklar ve sunaklar inşa eder, en gösterişli adaklarını ona sunarlardı. Oysa hepsi onun için olmalıyken bugün bunların hiçbirisi yapılmaz ona. Sonuçta tanrıların en insancılıdır o; hem insanların koruyucusu hem de iyileştirildiğinde insan soyuna en büyük mutluluğu getirecek olan hastalıkların şifacısıdır.³ Bu yüzden ben size açık açık anlatmaya⁴ çalışa-

1 Bu deyim [*balôn ge, ktl.*], yaptığı bir şeyin sorumluluğunu üstlenmeden kaçıp gidebileceklerini, yani hak ettikleri cezadan kurtulabileceklerini düşünenler için kullanılır. Krş. *Politeia*, 344D; *Phaidôn*, 91C.

2 Aristophanes Eryksimakhos’un tehdidine kulak asmadan doğrudan konuşmasına başlıyor ve Eryksimakhos’un “başka türlü konuşma” [*ei pōs al-lōs*] önerisine gönderme yapıyor. Bkz. yuk. 188E.

3 Bu terim [*iatros*] hekim Eryksimakhos’un konuşmasına gönderme yapar. Bkz. yuk. 186B, 188C. Krş. *Phaidros*, 252A.

4 Tek başına “anlatmak” veya “açıklamak” ifadeleri bu fiilin [*eisēgēsasthai*] anlamını tam olarak ver-

çağım¹ onun gücünü, ama siz de başkalarına öğreteceksiniz.² Öncelikle insanın doğasını ve geçirdiği değişimleri³ öğrenmeniz gerek. Çünkü doğamız bir zamanlar çok farklıydı şimdikinden. Bir defa üç cinsiyeti vardı insanların. E Şimdiki gibi yalnız erkek ve dişi diye iki cinsiyet yoktu, bu ikisinden de pay alan üçüncü bir cinsiyet daha vardı. Adı bugüne kalmış, ama kendisi yok olup gitmiş. Çünkü o zamanlar hem erkek hem de dişi cinsiyetten pay alan, adı kadar görünüşü de iki cinsiyetten oluşan bir *androgynos* vardı;⁴ şimdi ise utanılası adından başka bir şey yok. Sonra bütündü⁵ her insanın görünüşü, yuvarlaktı; çepeçevre

mez. Dolayısıyla bu ifadeyi "sırrını açığa vurmak, ifşa etmek" şeklinde okumak daha doğru olacaktır. Krş. Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 2.7.10.

- 1 Pausanias (yuk. 180D) ve Eryksimakhos'un (yuk. 186A) konuşmalarına gönderme yapıyor.
- 2 Krş. Meneksenos, 240D: "Başkaları için yol gösterici ve öğretici olurlar" [*hēgemones kai didaskaloi tois allois genomenoi*].
- 3 Burada "değişim" şeklinde karşıladığımız *pathēmata* terimi Hippokratesçi bağlamda değerlendirildiğinde bedenin maruz kaldığı bütün "hastalık"ları ifade eder (Craik 2001: 111).
- 4 Krş. Lucretius, *De Rerum Natura*, 5.837; Ovidius, *Metamorphoses*, 4.378.
- 5 Genellikle zarf olarak okunup çevrilen "bütün" [*holon*] kelimesi aslında insanın görünüşünün, dolayısıyla da doğasının bütünlüğüne işaret eder. Krş. aş. 192E-193A.

190

B

sarılıydı sırtı ve yanları. Dört kolu, bir o kadar da bacağı vardı her birinin ve yuvarlak bir boyun üzerinde tıpatıp aynı iki yüz taşıyordu her biri. Ama ters yönler bakan bu iki yüzün de tek bir kafası, ayrıca dört kulağı ve iki üreme organı vardı. Bunlara bakarak diğer bütün kısımlarını canlandırabilirsiniz gözünüzde. İsteddiği yere dümdüz yürür giderdi şimdiki gibi; ama hızlıca koşmaya başladığında, tıpkı taklacı cambazlar gibi bacaklarını döndürüp baş aşağı yuvarlanır dururdu sahiden; o zamanlar sahip olduğu sekiz uzva birden dayanıp hızlıca dönerdi kendi etrafında. Ama niye böyle üç cinsiyet vardı ve niye bu şekildeydi bunlar? Erkek başlangıçta Güneş'in, dişi Dünya'nın, her ikisinden pay alan cinsiyet de Ay'ın soyundan geliyordu da ondan. Çünkü her iki cinsiyetten de pay alır Ay. Atalarına benzediklerinden kendileri gibi küreseldi yürüyüşleri de.¹ Dolayısıyla korkunç derecede güçlü ve kuvvetliydi, yüksek düşüncelere² sahiptiler

1 Dairesel bir yuvarlaklıktan çok küresel bir yuvarlaklık [*peripherē*] söz konusudur. Çünkü bu varlıklar insan biçimli olmayan kozmik tanrıların soyundan gelmektedir. Bu nedenle hareketleri ve görünüşleri de onlar gibi küreseldir. Krş. *Timaios*, 45A; *Politeia*, 266B.

2 Tıpkı halkın tiranlara karşı gelmesi gibi kozmik tanrılar soyundan gelen bu ilk insanlar da "insan biçimli" Olympos tanrılarına kafa tutar. Ayrıntılı yorum için bkz. Strauss 2001: 124-125; krş. yuk. 182C.

ve kafa tuttular tanrılara. Hatta Homeros'un
 C Ephialtes ve Otos¹ hakkında söylediği şey, yani göğe tırmanmaya çalışmaları, tanrılara saldırmaya kalkan bu kişiler için de söylenir.

Bunun üzerine Zeus ve diğer tanrılar düşünüp taşındılar ne yapmaları gerektiğini, ama çıkar bir yol bulamadılar. Çünkü yıldırımlar saçarak soylarını kuruttukları devler gibi yok edemezlerdi² onları, –bu durumda insanların kendilerine sunduğu sunular ve adaklar da ortadan kalkardı– izin veremezlerdi ya da ölçüsüz davranmalarına. Zeus güç bela aklını başına toplayıp³ konuştu ve dedi ki: «Bir çözüm yolu buldum galiba; böylece insanlar hem yaşamaya devam edebilirler hem de daha güçsüz olacakları için vazgeçebilirler ölçüsüzlüklerinden. Şimdi kesip ikiye ayıracağım onları teker teker,» dedi. «Hem daha güçsüz

1 Poseidon ile Iphimedeia'nın oğulları olan bu iki güçlü titan Ossa Dağı'nı Pelion Dağı'nın üzerine yığıp Olympos'a saldırmaya kalkar, ancak Apollon tarafından öldürülür. Krş. Homeros, *Odysseia*, 11.305; *Ilias*, 5.385.

2 Burada tanrıların güçsüzlüğünden kaynaklanan bir çaresizlikten çok ahlaki anlamda bir çaresizlik [*aporia*] söz konusudur.

3 Aristophanes "güç bela" [*mogis*] sözüyle komik bir gönderme yapar. Çünkü Homeros'tan tanıdığımız Zeus her şeye gücü yeten, "her şeyi bilen" [*omnisciens*] bir tanrıdır, ama burada bir türlü aklını toparlayıp ne yapması gerektiğine karar veremeyen aciz bir kişi olarak betimlenmektedir.

olacaklar hem de sayıları daha da artacağı için daha yararlı olacaklar bize ve iki ayakları üzerinde dimdik doğrulup yürüyecekler. Eğer hâlâ ölçüsüz davranmayı düşünüyorlarsa, rahat durmak istemiyorlarsa hâlâ, bir defa daha,» dedi, «kesip ayıracağım ikiye. O zaman da tek ayakları üzerinde hoplaya zıplaya¹ yürümek zorunda kalacaklar.» Bunları der demez kesip ayırdı insanları, tıpkı kurutup saklamak için üvezleri bölenler² ya da yumurtaları kıllarla³ ikiye ayıranlar gibi.⁴ Sonra

-
- 1 *Askôliasmos* adıyla bilinen dansa komik bir gönderme yapılıyor. Dionysia şenliklerinin ana eğlencelerinden biri olan *askôliasmos* oyununda, kurban edilen keçilerin derileri tulum haline getirilip yağlanır ve bu derilerin üzerinde tek ayakla dans edilir; kazanan kişiye de ödül olarak üzerinde dans ettiği deri verilirdi. Krş. Aristophanes, *Ploutos*, 1130; Vergilius, *Georgica*, 2.383.
 - 2 Özellikle kurutulup saklanan üvez [Lat. *sorbum*] kastediliyor (krş. Vergilius, *Georgica*, 3.380). Üvezlerin nasıl kurutulup saklandığı [*tarikheuein*] konusunda Varro, *De Re Rustica*'sında (1.59) şöyle der: "Üvezleri parçalara ayırıp armut gibi gün ışığında kurutmayı ve böylece koydukları yerde kuru bir şekilde saklamayı düşünürler" [*putant manere sorba quidam dissecta et in sole macerata, ut pira, et sorba per se ubicumque sint posita, in arido facile manere*].
 - 3 Bu kelime [*thriks*], ayrıca saç, saç teli, koyun yünü gibi anlamlara da gelir.
 - 4 Yukarıdaki durum [*hoi ta oa temnontes*], bu tıbbi ayırma işleminin nasıl olduğunu, bu ikincisi ise [*hōsper hoi ta ōa tais thriksin*] bu işlemin ne ka-

- E insanoğlu kesişini¹ görsün de aklını başına toplasın diye kesip ayırdığının yüzünü ve yarı boynunu kesik yerine döndürmesini buyurdu Apollon'a, tabii yaralarını iyileştirmesini de² buyurdu. Apollon da döndürdü yüzünü ve ağzı çekilip büzülmüş keseler gibi her yanından derisini çekip bugün adına karın dedikleri yerde topladı, bir de göbek dedikleri bir delik
- 191 açıp karnının orta yerinde bağladı. Diğer pek çok kırıışığını düzeltti ve eline kunduracıların kalıp üzerinde³ derilerin kırıışıklarını düzeltmek için kullandıklarına benzer bir âlet alıp biçimlendirdi göğüslerini. Ama bir zamanlar başlarına gelen bu belanın nişanesi olarak karnının ve göbeğinin çeşitli yerlerinde birkaçını bıraktı. Böyle kesilip ikiye ayrılınca doğamız⁴ her bir yarı özlemle buluşur oldu kendi

dar kolay olduğunu örneklendirir. Ayrıca burada sözü edilen yumurtaları kıllarla kesme işleminin aynı zamanda *ōioskopia* (yumurta falı) bağlamında Orpheusçu büyü ve kehanetle ilişkisi olduğu düşünülebilir (Bury 1969: 60).

- 1 Bu ifade [*tmēsis*], kesme sürecinden ya da tarzından çok kesimden sonraki duruma işaret eder.
- 2 Apollon, konumuna uygun bir şekilde bu tıbbi müdahalenin bir parçası olarak iyileştirici [*akesios*] ve hekim [*iētēr*] rolünde karşımıza çıkıyor.
- 3 Krş. Horatius, *Saturae*, 2.3.106: *si scalpra et formas non sutor*.
- 4 Burada *physis* kavramı yalnızca dolaylı anlamda değil, gerçek anlamda da insan doğasına [*natura*] ve bu doğanın biçimine [*forma*] işaret etmektedir.

B yarısıyla. Hatta kollarını birbirlerine dolayıp kenetleniyorlar, yanıp tutuşuyorlardı bütünleşmek için; birbirlerinden ayrı bir iş yapmaya yanaşmadıkları için de açlık ve yaygın bir aylıklık yüzünden¹ ölüp gidiyorlardı. Yarılardan biri ölüp de diğeri hayatta kaldığında hayatta kalan başka birini arıyordu ve ister bugün kadın diye adlandırdığımız bir dişi bütünü yarısıyla karşılaşsın ister bir erkek bütünü,² kenetleniyordu onunla; yok olup gidiyorlardı böyle böyle. Ama yüreği sızladı da başka bir çözüm yolu buldu Zeus ve alıp önlerine koydu üreme organlarını. Çünkü o zamana dek arkalarında bulunuyordu bunlar ve birbirleriyle değil de tıpkı ağustos böcekleri gibi topraktan doğup ürüyorlardı. Bu yüzden böyle önlerine yerleştirdi üreme organlarını ve bunları kullanarak, yani erkeklik organıyla dişilik organını dölleyerek birbirleriyle üremelerini sağladı. Niye mi? Bir cinsel ilişkide³ ilişki kadınla erkek arasında olursa üresinler ve soyları de-

C

1 Açlığın bu genel aylıklığa [*tēs allēs argias*] bağlı olarak ortaya çıktığı vurgulanıyor. Benzeri bir kullanım için bkz. *Politeia*, 554C.

2 Bu ifade "... yarısıyla karşılaşsın" [... *tou holou entykhoi hēmisei*] şeklinde devam etmesi gerekirken kısaltılarak söyleniyor. Yine ardından üçüncü bir olasılık olarak söylenmesi gereken "isterse de bir *androgynosun*" [*eit' androgynou*] ifadesi de ihmal ediliyor.

3 Krş. yuk. 191B.

vam etsin, ama erkeklerle erkek arasında olursa en azından doyum olsun ilişkiye ve durup dinlensinler, işlerine güçlerine dönsünler¹ ve hayatlarının geri kalanıyla ilgilensinler diye.

D Bu nedenle ta o zamandan beri doğuştan gelen karşılıklı bir aşk vardır insanlarda; onları baştaki doğalarına² kavuşturan³ ve iki şeyi bir yapmaya, insani doğayı iyileştirmeye çalışan.

O halde her birimiz bir insanın karşılığыız;⁴ tıpkı kalkan balıkları⁵ gibi bir'den kesilip iki-

1 Bu ifade [*epi ta erga trepointo*], 191B'de geçen "aylaklık" [*argia*] düşüncesiyle karşıtlık oluşturur. Yani ancak aylaklıktan kurtularak hayatlarının geri kalanıyla ilgilenebilir [*tou allou biou epimelinto*] ve en temel gereksinimlerini karşılayabilirler. Krş. *Nomoi*, 842C.

2 Aritophanes'in Hippokratesçi bağlamda kullandığı *arkhaias physeōs* ifadesi bedenın tıbbi açıdan hiçbir hastalık geçirip bozulmamış, dolayısıyla tedaviye maruz kalmamış ilk durumuna işaret eder (Craik 2001: 111).

3 Platon'da nadir rastlanan bu kelime [*synagōgeus*] burada "bozulmuş doğaları onarıp bozulmamış hallerine kavuşturan" anlamına gelecek şekilde kullanılmıştır. Krş. *Prōtagoras*, 322C; *Tımaios*, 31C.

4 *Symbolon* burada ev sahibinin konuğuna ayrılırken verdiği bir "konukluk nişanı" [Lat. *tessera hospitalis*] anlamı düşünülerek kullanılır. Ev sahibi ikiye böldüğü kemiğın [*astragalos*] bir parçasını konuğuna verir, bir parçasını da kendisi saklardı ve kendileri ya da çocukları daha sonra tekrar karşılaştıklarında birbirine diş gibi geçen bu "kırık" parçalar [*symbolon*] sayesinde birbirlerini tanıyarak yine aynı konukseverliği gösterirlerdi (Bury, 1969: 63).

5 Yassı balıklar [Lat. *rhombus maximus*] türünden bir

ye ayrıldık çünkü. Onun için her bir yarı kendi karşılığını arıyor durmadan. Dolayısıyla o zamanlar *androgynos* diye adlandırılan ortak türün kesiği olan bütün erkekler kadın düşkünüdür¹ ve zina yapan erkeklerin çoğu bu soydan türemiştir; aynı şekilde erkek düşkününü ve zina yapan bütün kadınlar da bu soydan türer. Ama bir dişinin kesiği olan kadınlar hiç ilgi duymazlar erkeklere, daha çok kadınlara meylederler bunlar; işte seviciler bu soydan türer. Bir erkeğin kesiği olan erkekler de erkeklerin peşini bırakmazlar ve erkeğin dilimleri oldukları için çocuklukları boyunca erkekleri severler ve erkeklerle sarmaş dolaş olmaktan, yatıp kalkmaktan zevk alırlar. Hatta çocukların ve delikanlıların en iyileridir bunlar, çünkü en erkek bunlardır doğaları gereği. Bazıları aldanır da edepsiz olduklarını söyler² bunların. Ama edepsizliklerinden değil, yürekliliklerinden,

balık olan kalkan balığı [*hai psēttai*] başlangıçta türünün diğer balıkları gibi simetrik bir yapıya sahiptir, ama zamanla iskelet yapısı değişir, bir gözü diğer gözünün yanına kayar ve asimetrik bir hale gelerek yassılaşır. Bu haliyle de ortasından ikiye kesilmiş gibi görünür. Krş. Aristophanes, *Lysistrata*, 115.

1 Krş. Cicero, *Tusculanae Disputationes*, 4.11.25: "Aynı şekilde başka hastalıklar, ... Yunancada *philogynia* denen, benim *mulierositas* [kadın düşkünlüğü] adını verdiğim," [*simileterque ceteri morbi, ... ut mulierositas, ut ita appellem eam, quae Graece φιλογυνία dicitur*].

2 Pausanias'ın konuşmasına gönderme yapıyor. Bkz. yuk. 182A.

yiğitliklerinden ve erkekçe görünümlerinden dolayı yaparlar bunu, istekle sarılırlar kendilerine benzeyene çünkü. Sağlam bir kanıtı var bunun: Olgunlaştıklarında¹ yalnızca bu tür erkekler² devlet işlerinde kendilerini gösterirler. Erkekliğe adım attıkları³ zaman da oğlan sevicisi olurlar ve doğaları gereği evlenmeye de çocuk yapmaya da sıcak bakmazlar, ama geleneğin baskısıyla⁴ yapmak zorunda kalırlar bunları. Evlenmeden birlikte yaşamaları onlara yeter. Böyle bir adam ne olursa olsun oğlan sevicidir ve âşığına bağlıdır,⁵ her zaman istekle sarılır kendi cinsine. Onun için bir oğlan sevicisi ya da başka türden bir âşık⁶ o kendi

1 Krş. *Politeia*, 377B, 466E.

2 Oğlancılık [*paiderastia*] ile devlet yönetimi arasındaki ilişki için bkz. yuk. 182C.

3 "Erkekleşmek" şeklinde de çevirebileceğimiz bu ifadeyi [*andrôthōsi*] Platon başka hiç bir yerde kullanmaz. Krş. Herodotos, 1.123, 2.32; Euripides, *Hēraklēs*, 42.

4 Bilindiği kadarıyla Atina yasalarında Sparta'da olduğu gibi evliliği zorunlu tutan bir madde yoktur. Bu yüzden *nomos*u burada "yasa" olarak değil de, en genel anlamıyla "gelenek" şeklinde anlamak daha doğru olacaktır.

5 Başka bir deyişle büyüüp erkek olduklarında oğlan sevicisi [*paiderastēs*] olanlar, çocukluklarında âşıklarını seven ve onlara bağlananlardır (yuk. 191E: *philousi tous andras*). Ayrıca *philerastia* konusunda bkz. aş. 213D.

6 Bu tümleyici ifade 191D-E'de anlatılan bütün türleri içerir.

- C yarısıyla¹ karşılaştığında, işte o zaman dostluk, içtenlik² ve aşk duygularıyla görülmedik şekilde³ aklı başından gider ikisinin de; neredeyse bir an bile bırakmak istemezler birbirlerini. Bunlar bir ömür birlikte yaşayan,⁴ ama birbirlerinden ne elde etmek istediklerini bir türlü dile getiremeyenlerdir. Bunun yalnızca cinsel bir birliktelik olduğunu, bu amaçla⁵ her birinin böyle büyük bir heyecanla diğeriyle birlikte olmaktan zevk aldığını düşünemez hiç kimse. Belli ki başka bir şey ister ikisinin de canı, gerçi onu dile getirmeye
- D gücü yetmez, ama ne istediğini önceden sezer ve üstü kapalı sezdirir. İşte bunlar koyun koyuna yatıp uzanırlarken böyle, elinde aletleri Hephaistos⁶ dikilse karşılıklarına ve sorsa: «Ey insanlar, birbirinizden elde etmek istediğiniz nedir?» Verecek bir cevap bulamadıklarında tekrar sorsa onlara: «Sahi gece ve gündüzün

1 "Her bir yarı kendi karşılığını arıyor durmadan" sözüne gönderme yapıyor. Bkz. yuk. 191D.

2 Krş. aş. 197D.

3 Krş. aş. 211D.

4 Benzeri düşünceler için bkz. yuk. 181D, 183E; *Phaidros*, 254A, 255E.

5 Başka bir deyişle "cinsel birliktelik amacıyla" [*tês tôn aphrodisiôn synousias heneka*].

6 Zeus ile Hera'nın oğlu olan demirci tanrı Hephaistos bu işe uygun olarak körük [*physai*], maşa [*pyragra*] ve çekiç [*sphyra, rhaistēr*] gibi aletler kullanır. Bkz. Homeros, *İlias*, 18.372 vd, 474 vd; krş. *Odyseia*, 8.266 vd.

E sizi birbirinizden ayıramayacağı kadar birbirinizle koyun koyuna olmak mı can attığınız şey? Bunu çok istiyorsanız eğer, eritip¹ kaynatayım² sizi birbirinize. Böylece ikiye bir olur ve bir olduğunuz için de yaşadığınız sürece ikiniz birlikte yaşar, öldüğünüz zaman da yine birlikte ölerек öteki dünyada, Hades'te iki yerine bir olursunuz. Ama bir düşünün, tutkuyla arzuladığınız bu mudur ve başınıza geldiğinde yetinir misiniz bununla?» Biliriz ki, bunları duyunca bir teki bile hayır diyemez ya da başka bir şey isteyemez, aksine tam da öteden beri arzuladığı şeyi duymuş olduğunu düşünür, yani sevgilisiyle birleşip eritilerek iki olmaktan çıkıp bir olmayı.

193 Bunun nedenine gelince, baştaki doğamız buydu ve bir bütündük biz. İşte bu bütünlüğü arzulamanın ve aramanın adıdır aşk. Dediğim gibi, önceden birdik. Şimdi ise bir hatamız yüzünden tanrı ayırdı bizi,³ tıpkı Lakedaimonialıların Arkadialıları ayırması gibi. Onun

1 Krş. yuk. 183E, s. 65, n. 3; *Timaios*, 43A; Euripides, fr. 964. Ayrıca aşkın etkisiyle "erime" [*têkein*] konusunda bkz. Ksenophon, *Symposion*, 8.3.

2 Aristoteles, *Politika* 2.1262b11'de aşk konusuna değinirken Aristophanes'in bu düşüncesini alıntılar.

3 Bu ifadeyle [*diōikisthēmen ktl.*] olasılıkla Lakedaimonialıların İÖ 385/4 yıllarında Mantineia'yı dağıtmalarına (Ksenophon, *Hellēnika*, 5.2.5-7) gönderme yapılıyor. Bu konunun tarihsel tutarlılığının değerlendirilmesi için bkz. Dover 1965: 2-20.

için eğer tanrılara karşı saygılı olmazsak tek-
 rar iki parçaya ayrılacağız ve adeta yazıtların
 üzerine çizilen tavsirler gibi burunlarımızdan
 aşağı ikiye kesilerek tıpkı bölünmüş bir zarın
 karşılıkları halinde¹ ortalıkta dolaşacağız diye
 bir korku var içimizde. Bu nedenlerden dolayı
 tanrılara saygı duymayı her erkeğe² öğüt-
 meli herkes, öğütlemeli ki Aşk'ın önderliğinde
 B ve komutasında kaçıp kurtulalım belalardan
 ve muratlarımıza erişelim. Sakın kimse ters
 davranmasın ona. Ters davranan, kim olursa
 olsun üzerine çeker tanrıların öfkesini. Çün-
 kü eğer tanrıyla barışır ve dost olursak ken-
 di sevgililerimizi arayıp bulma şansına sahip
 olacağız. Bugün pek az kişi elde eder bu şans.
 Ve Eryksimakhos, sözümü alaya alıp da³ Pau-
 C sanias ile Agathon'dan söz ediyorum sanma-
 yasın sakın. Belki onlar da bu talihlilerden-
 dir ve her ikisinin de doğası erkektir.⁴ Bense

1 Aşık kemiklerinden [*astragaloî*] yapılan bu zarlar [*lispai*] 191D'de sözü edilen *symbolon* gibi iki parçaya ayrılır ve her bir parçası dostluk nişanı olarak saklanırdı. Krş. s. 88, n. 4.

2 Aristophanes Eros'u erkeklerden oluşan bir ordunun komutanı [*stratēgos*] ve önderi [*hēgemōn*] olarak gösterir ve "her erkeğe" [*pant' andra*] sözüyle kadınların aşkını dışarıda bırakır.

3 Krş. yuk. 189B.

4 Wolf'a göre bu ifade bir erkeğin kesiği [*tmēma*] ya da dilimi [*temakhia*] anlamına gelir. Retting, buna ek olarak bu ifadenin oğlan seveci [*paidērastēs*] anlamına da işaret ettiğini belirtir (Bury 1969: 67).

bütün kadınlara ve erkeklere söylüyorum ki, eğer aşkımızı bir sonuca vardırırsak ve her birimiz kendi sevgilisiyle karşılaşır da baştaki doğasına geri dönerse,¹ ancak bu şekilde mutlu olabilir bizim soyumuz. Ama en iyisi buysa eğer, şimdiki şartlarda buna en yakın olan da zorunlu olarak en iyisi olmalı; bu da doğası gönlümüze uygun bir sevgiliyle karşılaşmaktır. Buna neden olan tanrı haklı olarak kendisine *hymnoslar* terennüm etmemiz gereken Aşk'tır, o Aşk ki şimdi bizi özümüze² götürerek en büyük iyiliği yapar ve sonrası için de büyük umutlar verir: Eğer tanrılara saygımızı sunarsak³ baştaki doğamızı geri vererek ve iyileştirerek bizi mutlu⁴ ve mesut yapacaktır.

İşte Eryksimakhos, Aşk üzerine benim konuşmam bu," demiş, "ama başka türlü seninkinden.⁵ Onun için senden istediğim gibi⁶

1 Krş. *Politeia*, 327B; *Phaidros*, 227E.

2 Olasılıkla biraz yukarıda dile getirilen (193A) "ayırma, yurdundan sürme" anlamındaki *diōikisthēmen* fiilini hatırlatmak amacıyla kullanılan bu kelime [*to oikeion*] aynı zamanda kişinin kendi "evi," "yurdu" yanında "kendiliği," "özü" anlamına da gelir. Krş. *Kharmidēs*, 163D; *Politeia*, 586E.

3 Bkz. yuk. 193A.

4 Aristophanes konuşmasının başında dile getirdiği düşünceyi yeniden vurguluyor. Bkz. yuk. 189D: "İyileştirildiğinde insan soyuna en büyük mutluluğu getirecek olan hastalıkların şifacısıdır."

5 Bkz. yuk. 189C.

6 Bkz. yuk. 189B, 193B.

E konuşmamı alaya alma da geri kalanların ne söyleyeceklerini dinleyelim, daha doğrusu ikisinin; yalnızca Agathon ile Sokrates kaldı çünkü.”

“Pekâlâ, uyacağım sana,” demiş Eryksimakhos da. “Yaptığın konuşma gerçekten de hoşuma gitti. Ve eğer Sokrates ile Agathon’un aşk konularında usta olduklarını bilmeseydim, her türden pek çok şey söylendiği için artık söyleyecek söz bulamayacaklarından korkardım şüphesiz. Ama ne olursa olsun güvenim tam.”

194 Bunun üzerine Sokrates, “Güzel bir tartışma çıkardın¹ Eryksimakhos,” demiş. “Ama eğer benim şimdi bulunduğum, daha doğrusu herhalde² Agathon da konuşmasını yaptıktan sonra bulunacağım yerde olsaydın³ adamakıllı korkardın ve tıpkı benim şimdiki halim gibi bilemezdin ne yapacağını.”⁴

1 Sokrates’in bu sözü [*hēgonisai*], konuşmacıların retorik bir çekişme [*agōn*] içerisinde olduklarına işaret eder.

2 Benzeri kullanımlar için bkz. *Politeia*, 589D; Aristophanes, *Sphēkes*, 1486.

3 Krş. Terentius, *Andria*, 2.1.9: “Eğer burada sen ol-san başka türlü düşünürsün” [*tu si hic sis, aliter censeas*].

4 Bu ifade [*en panti eiēs*], insan aklının tükendiği son kerte çaresizliği dile getirir. Benzeri kullanımlar için bkz. *Euthydēmos*, 301A; *Politeia*, 579B; Ksenophon, *Hellēnika*, 5.4.29.

"Beni büyülemek istiyorsun¹ Sokrates," demiş Agathon, "öyle ki seyircilerin² güzel konuşacağıma dair büyük bir beklenti içinde olduğunu düşüneyim de aklım karışsın."

B "Ancak unutkan olabilirim³ Agathon," diye cevaplamış Sokrates de, "oyuncularla birlikte sahneye çıktığında⁴ ve kendi konuşmalarını sunmak üzereyken bu kadar büyük bir seyirci kitlesine karşı baktığında herhangi bir şekilde tereddüt etmezken, senin cesaretini ve kendine güvenini gördükten sonra şimdi bizim gibi birkaç kişi yüzünden aklının karışacağını düşündüysem eğer."

"Ne yani Sokrates," demiş Agathon, "aklı başında bir adam için birkaç akıllının pek çok akılsızdan daha korkutucu olduğunun farkına

1 Çünkü aşırı övgü kıskançlığa [*nemesis*] ve kem gözlere neden olur. Devamında ileri sürülen gerekçe de zaten [*hina thorybethō*: aklım karışsın diye] bu büyüünün etkisini göstermektedir. Krş. *Phaidōn*, 95B. Ayrıca *pharmattein* konusunda bkz. *Menōn*, 80A.

2 Agathon *to theatron* ifadesiyle kuşkusuz evinde hazır bulunan davetli kalabalığını kastetmektedir. Ancak tiyatrodan [*theatron*] elde ettiği zaferin sarhoşluğunu henüz üzerinden atabilmiş değildir.

3 Krş. *Prōtagoras*, 334C-D.

4 Büyük Dionysia şenliklerinin başında şairlerin oyuncular ve koruyla kostümsüz bir şekilde sahneye [*okribas*] çıktığı ön gösteri [*proagōn*] kastediliyor. Scholiast'ın konuşma yeri [*logeion*] olarak tarif ettiği *okribas* toplumsal konuşmaların yapıldığı *bēma* gibi (krş. *İōn*, 535E) platform niteliğinde bir yapıdır. Bkz. Greene 1938: 61.

varmayacak kadar tiyatronun alkışlarıyla dolup taşıdığımı¹ düşünmüyorsun ya?"

c "Gerçekten de doğru yapmış olmazdım Agathon," demiş Sokrates, "senin gibi birinin görgüsüz² olduğunu düşünmekle. Tam tersine şu bilge saydığın birkaç kişiyle karşılaşırsan, onları kalabalıktan daha fazla önemseyeceğini çok iyi biliyorum. Biz onlardan sayılmayız herhalde. Ne de olsa biz de orada bulunduk ve bir parçasıydık kalabalığın. Ama bilge olan başka kişilerle³ karşılaşırırsan herhalde utanırsın onlardan, tabii çirkin bir şey yaptığını düşünüyorsan eğer. Ne diyorsun?"

D "Doğru söylüyorsun," demiş.

"Çirkin bir şey yaptığını düşünüyorsan kalabalıktan utanmaz mısın peki?"

Phaidros araya girip demiş ki: "Sevgili Agathon, Sokrates'i cevaplamaya kalkarsan, bir de o tartışacağı birini, hem de güzel birini⁴ eline geçirirse, artık olduğundan başka bir noktaya sürükleyecektir⁵ konuşmayı. Gerçi Sokrates'in

1 Burada *theatrou meston* ifadesiyle şişinmek ve böbürlenmek anlamları ima edilmektedir.

2 Krş. aş. 218B; *Nomoi*, 880A; *Theaitētos*, 174D.

3 Başka bir deyişle "bizden farklı olarak bilge olanlarla."

4 Sokrates'in güzelliğe ya da güzel kişilere karşı duyduğu sevgi [*philokalos*] için bkz. aş. 213C, 216D.

5 Sokrates'in konuşmaya düşkünlüğü [*philologos*] konusunda bkz. *Apologia Sōkratous*, 38A; *Phaidōn*, 61E.

tartışmasını dinlemek benim de hoşuma gider. Ama Eros'un övülmesine ve her birinizin sırayla konuşmasını sunmasına dikkat etmek zorundayım. Bunun için ikiniz de tanrıya hakkını verin de¹ ondan sonra böyle tartışın."

E "Doğru diyorsun Phaidros," demiş Agathon, "hiçbir şey konuşmaktan alıkoymuyor beni. Sokrates'le bundan sonra da sık sık tartışma fırsatım olacak zaten.

Ben önce hangi yöntemle konuşmam gerektiğini açıklamak, ondan sonra konuşmak istiyorum. Bana kalırsa² önceki konuşmacıların hepsi de tanrıyı övmek yerine tanrının neden olduğu iyiliklerden dolayı insanları kutladı. 195 Ama bunları bağışlayanın ne tür bir varlık olduğundan kimse söz etmedi. Her övgünün her konuda tek doğru biçimi, konuşma kimin hakkında olursa olsun onun ne tür şeylere neden olduğu için ne tür bir varlık olduğunu³ dile getirmektir. Dolayısıyla bizim de önce Aşk'ın ne tür bir varlık olduğunu, ondan sonra bağışladığı şeyleri övmemiz gerek.

1 Krş. 220D; *Politeia*, 612B, C.

2 Agathon da diğerleri gibi (yuk. 180D, 185E) kendinden önceki konuşmacıların sözlerini eleştirerek retorik bir ifadeyle konuşmasına başlar. Krş. Isokrates, *Busiris*, 222B, 230A; *Helenē*, 210B, *Panegyrikos*, 41B, 44C.

3 Bu tür tekrarlar şair ve hatiplerin çok sık kullandığı kelime oyunlarıdır. Bkz. Sophokles, *Aias*, 923, 557; *Trakhiniai*, 995, 1045; Gorgias, *Helenē*, 11.

Bunun için ben de, bütün tanrılar mutlu olduklarına göre, saygısızlık ve kabahat sayılmazsa eğer söylediğim,¹ en iyileri ve en güzel-
 B leri olduğu için Aşk'ın onların en mutlusu olduğunu söylüyorum. Şöyle olduğu için en güzeldir: Bir defa tanrıların en gencidir, ey Phaidros.² Yaşlılıktan kaçıp uzaklaştığı için kendisi sağlam bir kanıt³ sağlar bu sava. Tez davrandığı bellidir onun; umduğumuzdan daha çabuk erişir bize çünkü. Aşk doğası gereği tiksindir ondan, uzağından bile geçirmez hatta. Her zaman gençlerle düşüp kalkar, kendisi de böyledir zaten. Eski bir atasözü ne güzel söyler: *Benzer hep benzeri yanına çeker*.⁴ Başka pek çok konuda Phaidros'la⁵ hemfikir olmakla

1 Çünkü bir tanrıyı diğerlerinden çok övmekle diğer tanrılara haksızlık/saygısızlık [*athemis*] edilmiş olur, bu da onların öfkesine [*nemesis*] Krş. yuk. 194A, s. 96, n. 1.

2 Phaidros konuşmasında Eros'un en eski tanrı olduğunu vurguladığı için Agathon özellikle Phaidros'un adını anmaktadır. Bkz. yuk. 178A, C.

3 Bu ifade [*mega de tekmērion*], Phaidros'un konuşmasında geçen (yuk. 178B) "bunun kanıtı şudur" [*tekmērion de toutou*] ifadesinin bir yansıması ve cevabı niteliğindedir. Ayrıca krş. yuk. 192A.

4 Bu sözün aslı *Odyseia* 17.218'dedir: "Tanrı hep benzeri benzerine çeker" [*hōs aei ton homoion agei theos hōs ton homoin*]. Krş. yuk. 186B, *Lysis*, 214A, *Politeia*, 329A. Latince eşdeğeri için bkz. Cicero, *De Senectute*, 3.7: *pares cum paribus, vetere proverbio, facillime congregantur*.

5 Bkz. yuk. 178B.

birlikte şuna, Eros'un Kronos ve Iapetos'tan daha eski¹ olduğu görüşüne katılmıyorum. Aksine onun tanrıların en genci olduğunu ve daima genç kaldığını, Hesiodos ve Parmenides'in anlattığı² tanrılara ilişkin efsanelerin ise, hakikati söyledilerse eğer, Eros'tan değil Ananke'den³ türediğini söylüyorum. Çünkü Eros aralarında olsaydı eğer, birbirlerini ke-sip hadım etmeler, zincire vurmalar⁴ ve başka pek çok eziyetler olmaz, tam tersine şimdi olduğu gibi Eros'un tanrılara hükmetmesinden bu yana dostluk ve barış olurdu. Öyleyse gençtir o, genç olmasının yanı sıra duyarlıdır da.⁵ Tıpkı Homeros gibi, tanrısal duyarlılığını gösterecek bir şaire ihtiyacı vardır onun. Ör-

1 Bu ifade [*Kronou kai Iapetou arkhaioteros*] en eski geçmişi anlatmak için kullanılan bir kalıptır. Kronos ve Iapetos, Uranos ile Gaia'nın çocukları olan iki titandır (Hesiodos, *Theogonia*, 507) ve Tartaros'a hapsedilmiştir (Homeros, *Ilias*, 8.479).

2 Parmenides ve Hesiodos, Phaidros'un görüşünü kanıtlamak amacıyla ileri sürdüğü iki yetkedir (yuk. 178B). Hesiodos *Theogonia*'da (176 vd, 746 vd) efsanelerden [*palaia pragmata*] söz eder. Ancak Parmenides'ten günümüze ulaşan fragmanlar arasında bu konuya değinen bir cümle yoktur. Bu nedenle kimi eleştirmenler Agathon'un burada yanıldığını düşünmektedir (Bury 1969: 74).

3 Kader tanrıçalarının (Moirai) annesi olan Ananke yazgının, zorunluluğun ve değiştirilemez kaderin kişileştirilmiş biçimidir.

4 Krş. *Euthyphrôn*, 5E vd; *Politeia*, 377E.

5 Krş. *Phaidros*, 245A.

- D neğin Homeros Ate'nin hem tanrısal hem de duyarlı olduğundan –hiç değilse ayaklarının duyarlı olduğundan– söz eder¹ ve der ki:

*yine de duyarlıdır ayakları, çünkü yere
değdirmez de yiğitlerin başları üzerinde
atar adımlarını.*

- E Onun duyarlılığını güzel bir kanıtla kanıtlıyor bana kalırsa: Sert değil, yumuşak yerde atar adımını. Aşk'ın duyarlı olduğunu göstermek için biz de aynı kanıta başvuracağız. O ne yere basar ayağını ne de pek yumuşak olmayan başlara, aksine varlıkların en yumuşak yerlerinde yürür ve yerleşir. Çünkü tanrıların ve insanların ruhlarında ve mizaçlarında² yapar yuvasını, üstelik öyle tek tek bütün ruhlarda da değil. Tersine sert mizaçlı bir ruhla karşılaştığında uzaklaşır ondan, yumuşak olanla karşılaştığında ise mesken edinir onu. Madem ayaklarıyla ve her şeyiyle sürekli en yumuşak şeylerin en yumuşak yerlerine dokunuyor, öyleyse çok duyarlı olmak zorunda. Çok genç ve çok duyarlıdır,³ bunun yanı sıra görünüşü de esnektir. Sert olsaydı eğer her şeyi sarıp sarmalayamaz, her şeyden önce de bütün ruhla-

1 Bkz. Homeros, *Ilias*, 19.92-3.

2 Agathon kelimelerin anlamından çok söylenişine dikkat ediyor. Krş. yuk. 183E, 207E; *Lysis*, 222A.

3 Krş. *Politeia*, 377A.

rın içine girip çıkamazdı görülmeden. Orantılı ve esnek görünüşünün sağlam kanıtı, kabul edildiği gibi Eros'un her şeyden farklı olarak sahip olduğu zarafettir.¹ Çünkü çirkinlik ile Eros boyuna savaşıyor durur birbiriyle. Teninin güzelliği tanrının yaşamını çiçekler arasında geçirdiğini gösterir; zira çiçeksiz ve sararıp solmuş bir beden, ruhun ya da böyle başka herhangi bir şeyin içine yerleşmez Eros. Ama nerede çiçeklerle donanmış mis kokulu bir yer varsa yerleşir ve kalır orada.

Hâlâ geride pek çok şey kalsa da tanrının güzelliğiyle ilgili olarak bunlar yeterlidir. Bundan sonra Eros'un erdeminden² söz etmek gerekiyor. En önemlisi de Eros'un bir tanrıya ya da bir insana haksızlık etmemesi veya bir tanrı ya da bir insan tarafından haksızlığa uğratılmamasıdır. Eğer onun başına bir şey gelirse zorla gelmez. Zor Aşk'ı eline geçiremez çünkü; bir şey yaptığında da zorla yapmaz. Çünkü herkes her konuda kendi isteğiyle hizmet eder Aşk'a. *Kentin kralı yasalar*³ da her iki tarafın kendi isteğiyle⁴ yaptığı anlaşmaların adil ol-

1 Krş. *Politeia*, 400C vd.

2 Agathon erdemini [*aretē*], adalet [*diakiosynē*], ölçülük [*sōphrosynē*], yiğitlik [*andreia*] ve bilgelik [*sophia*] şeklindeki dört temel bölümünden söz ediyor. Krş. *Politeia*, 427E.

3 Gorgias okulundan hatip Alkidamas'tan (İÖ 4. yy.) bir alıntı. Bkz. Aristoteles, *Rhētorikē*, 3.1406a18 vd.

4 Başka bir deyişle "özgür iradeli iki kişinin karşı-

duğunu söyler. Adaletin yanı sıra ölçülülükten de fazlasıyla alır payını. Ne de olsa ölçülülüğün hazlara ve arzulara hükmetmek olduğu,¹ hiçbir hazzın da Aşk'tan² daha güçlü olmadığı kabul edilir. Daha güçsüz olduklarına göre, Aşk'ın hükmü altına girmeliler, o hükmetmeli onlara; sonuçta hazlara ve arzulara hükmetmekte son derece ölçülü davranır Aşk. Yiğitliğe gelince, *Ares bile karşı koyamaz*³ Aşk'a. Çünkü söylenceye göre,⁴ Ares Aşk'ı ele geçirmez; tersine Aşk, Aphrodite'nin aşkı, ele geçirir Ares'i; ele geçiren de ele geçirilenden daha güçlüdür. Dünyanın en büyük yiğidini hükmü altına aldığına göre herkesten çok daha yiğit olmalı. Tanrının adaleti, ölçülülüğü ve yiğitliği konuşuldu, öyleyse geriye bilgeliği kalıyor. Onun için mümkün olduğunca eksik bırakmamaya çalışmalı. Öncelikle Eryksimakhos'un kendi

lıklı uyuşup anlaşmasıyla." Çünkü artık zor/baskı [*bia*] ortadan kalktığı için haksızlık/adaletsizlik de [*adikia*] olmayacaktır. *Dikaiosynē* üzerine farklı yorumlar için bkz. *Kritōn*, 52E; Ksenophon, *Symposion*, 8.20; Aristoteles, *Ēthika Nikomakheia*, 5.9.1136b32 vd.

1 Bkz. *Politeia*, 389D, 430E; *Phaidōn*, 68C.

2 Krş. *Euthydēmos*, 276D vd; *Politeia*, 572E vd. Agathon burada Gorgias'ı taklit etmektedir. Bkz. Gorgias, *Helenē*, 6.

3 Sophokles'in *Thyestēs* adlı eserinden bir alıntı (fr. 235 Nauck).

4 Bkz. Homeros, *Odyseia*, 8.266 vd.

sanatını onurlandırması gibi¹ bu defa da ben bizim sanatımızı onurlandıracağım. Tanrı sıradan bir kişiyi bile şair yapacak kadar bilge bir şairdir. *O ana dek şiirden yana nasipsiz bile olsa*² Aşk'ın dokunduğu herkes şair oluverir bir anda. Özetle müziğe dayalı bütün yaratımlarda³ Aşk'ın usta bir şair olduğuna kanıt olarak bunu göstermemiz uygun olur. Çünkü kimse sahip olmadığı veya bilmediği şeyleri başka birine veremez ya da başkasına öğretemez. Dahası tüm canlıların yaratılışının Aşk'ın bilgeliğinin işi olduğunu, tüm canlıların bu sayede doğduğunu ve dünyaya geldiğini kim reddedebilir? Sanatların uygulanışında⁴ bu tanrı kime öğretici olursa onun itibar ve ün kazandığını; ama kimi eline geçirmezse Aşk, onun da silik kaldığını bilmiyor muyuz? Apollon okçuluğu,⁵ hekimliği⁶ ve kehaneti⁷ aşk ve arzu kendisine yol gösterdiği için icat ettiğine

1 Bkz. yuk. 186B.

2 Euripides'in *Stheneboea*'sından bir alıntı (fr. 663 Nauck)

3 Sokrates'in konuşmasında kapsamlı bir şekilde ele alınan yaratım [*poiēsis*] kavramını Agathon önce sınırlı anlamıyla "şiir sanatı," sonra da en genel anlamıyla her türlü "yaratım" şeklinde değerlendirir. Bkz. aş. 205B.

4 Buradaki *poiēsis* diğer ikisinin aksine herhangi bir keşif ve icat içermeyip tamamen zanaata [*dēmiourgia*] işaret eder. Bkz. yuk. 186C, D; krş. *Philēbos*, 56D vd.

5 Bkz. Homeros, *Ilias*, 2.827.

6 Bkz. yuk. 190E vd.

7 Bkz. Homeros, *Ilias*, 1.72.

B göre o da Aşk'ın öğrencisi olmalı, aynı şekilde Mousalar müzikte, Hephaistos demircilikte,¹ Athena dokumacılıkta,² Zeus *tanrıları ve insanları yönetmede*.³ Aşk, açıkçası güzelliğin aşkı aralarına girdiği içindir ki, işleri yoluna girdi⁴ tanrıların. Çirkinliğin Aşk'ı olmaz çünkü.⁵ Bundan önce, başta da söylediğim gibi,⁶ söylendiğine göre Ananke'nin baskısı yüzünden tanrılar arasında pek çok korkunç şey meydana geliyordu. Ama bu tanrı doğduktan sonra güzel şeyleri sevmekten kaynaklanan bütün iyilikler hem tanrılar hem de insanlar arasında ortaya çıktı.

C Bana öyle geliyor ki, ey Phaidros, öncelikle Aşk'ın kendisi en iyi ve en güzeldir, dolayısıyla diğer bütün şeylere de bu türden başka nitelikleri⁷ kazandıran odur. Ama manzum bir şey⁸ geliyor dilimin ucuna: Odur sağlayan

1 Bkz. yuk. 192D.

2 Bkz. Homeros, *Ilias*, 14.178, 5.735; Hesiodos, *Erga kai Hēmerai*, 63.

3 Bkz. Homeros, *Ilias*, 2.205; 9.98; krş. aş. 197E.

4 Bkz. aş. 201A; yuk. 195C.

5 Agathon 196A'da ileri sürdüğü iddiayı yineliyor. Ayrıca bkz. aş. 201A.

6 Bkz. 195C. Agathon devamında tanrılar arasındaki çatışmaların Ananke'den kaynaklandığını yinelerken bunu kendisi değil de, başka bir kişi söylemiş gibi "söylendiğine göre" [*hōs legetai*] şeklinde konuşuyor.

7 Başka deyişle "güzellik ve erdem gibi şeylere" [*hoia kallos kai aretē*] neden olur. Krş. *Politeia*, 372D.

8 Agathon şimdiye kadar söylediği (yuk. 196C, E) diğer şiirlerin aksine burada alıntı yapmayıp kendi şiirini söylemektedir.

*insanlar arasında barışı, denizde durgunluğu
rüzgârların dinginliğini ve keder içinde
rahat uykuyu.*

- D Herkesin birbiriyle buluştuğu böyle toplan-
tılar¹ düzenleyerek, bayramlarda, korolarda,
adak törenlerinde yol gösterici olarak içimiz-
deki yabancılığı boşaltan, bizi içtenlikle dol-
durup taşıran odur. Nezaketi veren, kabalığı
defeden; cömertçe iyilikte bulunan, kötülükte
bulunmayan; sevimli, uysal; bilgelerin hay-
ranlıkla seyrettiği, tanrıların takdir ettiği;
nasipsizlerin kıskandığı, nasiplilerin değer
verdiği; rahatlığın, inceliğin, kibarlığın, iyilik-
lerin, arzunun ve iptilanın babası; iyilere özen
gösteren, kötülere aldırış etmeyen; sıkıntıda,
E korkuda, eğlencede, muhabbette yolcu ve kap-
tan, yoldaş ve en iyi kurtarıcı; bütün tanrıla-
rın ve insanların onuru;² hem tanrıların hem
de insanların aklını³ başından alırcasına söy-
lediği şarkısına herkesin eşlik edip ahenkle
terennüm ederek peşine düşmesi gereken en
iyi, en güzel yol gösterici hep odur.

1 Bu ifade o anki toplantıya [*synousia*] işaret eder.

2 Krş. Gorgias, *Helenē*, 1: "Kentin onuru mertlik, be-
deninki ise güzelliiktir" [*kosmos polei euandria, sō-
mati te kallos*].

3 Burada *noēma* kavramı *nousa* (akıl) karşılık gele-
cek şekilde kullanılmaktadır. Krş. Theognis, 435.

Şimdi ey Phaidros, alaylı şeylere de ciddi şeylere de dilim döndüğü kadar ölçüyle¹ yer verdiğim bu konuşmamı, izin ver de sunayım tanrıya," demiş.

198

Aristodemos'un anlattığına göre, Agathon konuşmasını bitirdiğinde orada bulunan herkes hem kendine hem de tanrıya yaraşır² bir konuşma yapan bu delikanlıyı alkışlamış.³ Bunun üzerine Sokrates Eryksimakhos'a bakarak, "Hey Akoumenos'un oğlu,"⁴ demiş, "az önce korkulmayacak bir korkuyla korkmadığımı,⁵ daha demin söylediğim şeyleri,⁶ yani Agathon'un hayret verici bir konuşma yapacağını, benim de söyleyecek söz bulamayacağımı söylerken bir kâhin gibi konuşmadığımı mı sanıyorsun?"

1 Ölçü [*metron*] kelimesindeki ritim anlamı üstü kapalı bir şekilde Agathon'un konuşmasındaki üslup ve ritme gönderme yapar. Ayrıca ritim ve şiir konusunda bkz. yuk. 187D, 205C; "ölçülü konuşma" konusunda bkz. *Phaidros*, 267A: *en metrōi legein*.

2 Krş. *Nomoi*, 699D: "Hem kendine hem de vatana yaraşır bir şekilde konuştun" [*leirēkas sautōi te kai tēi patriidi prepontōs*].

3 Benzeri ifadeler için bkz. *Prōtagoras*, 334C; *Euthydēmos*, 276B.

4 Sokrates bu alayla ciddiyet arası hitap tarzıyla Eryksimakhos'un sözlerine (yuk. 193E: *ei me synēidē*) gönderme yapar. Aynı hitap tarzı için bkz. yuk. 172A, aş. 214B.

5 Sokrates Agathon'un üslubunu yansılıyor. Krş. yuk. 197D.

6 Bkz. yuk. 194A.

B "Sanırım birinde, Agathon'un güzel konuşacağını söylediğinde bir kâhin gibi konuştun. Ama diğerine, söyleyecek söz bulamamana gelince, böyle olacağını hiç sanmam," demiş Eryksimakhos.

"Ama ey kutlu adam!" diye cevaplamış Sokrates, "Böyle güzel ve envai çeşit¹ bir konuşma yapıldıktan sonra konuşacak olan ben ya da başka herhangi biri nasıl olur da söyleyecek bir söz bulabilir? Gerçi diğer kısımları aynı ölçüde hayret verici değildi. Ama sonuna doğru o kelimelerin ve ifadelerin² güzelliğini kim duyar da aklı başından gitmez? Bense ne güzel ne de bunlara yakın³ sözler söyleyemeyeceğimi iyice bildiğimden, bir yol bulsaydım eğer, az kalsın⁴ kaçıp gidecektim utancımдан. Çünkü konuşması öyle bir aklıma getirdi ki Gorgias'ı,⁵ düpedüz Homeros'un anlattığı şey⁶ geldi

1 Krş. yuk. 193E; aş.198E.

2 Mantıkta "konu" ve "yüklem," gramerde ise "isim" ve "fiil" olarak ayrılan bu iki ifadeden *onoma* genelde "tek bir kelime," *rhēma* ise bir "söz öbeği" veya "önerme" anlamına gelecek şekilde kullanılır. Krş. aş. 199B; *Prōtagoras*, 341E; *Apologia Sōkratous*, 17B; *Kratylos*, 399A, 431B.

3 Krş. aş. 221D; *Politeia*, 378D.

4 Benzeri kullanımlar için bkz. *Theaitētos*, 180D; *Euthydēmos*, 279D.

5 Çünkü Agathon, konuşmasının üslubundan da anladığımız kadarıyla (özellikle 194E-195A ve 197C-E) hitabet konusunda Gorgias'ı örnek almaktadır.

6 Bkz. Homeros, *Odyseia*, 11.632.

sandım başıma. Agathon konuşmasında¹ son olarak² o söz üstadı Gorgias'ın başını³ benim konuşmamın üzerine salıverip de beni sessiz sözsüz bir taşa dönüştürecek diye çok korktum. Sıram gelince sizinle birlikte Aşk'ı övmeyi kabul ettiğimde ve aşk konularında usta olduğumu söylediğimde, işte o zaman⁴ ne kadar gülünç olduğumu, hangi konuda olursa olsun övgünün nasıl yapılması gerektiğini gerçekten bilmediğimi fark ettim. Aptallığımdan,⁵ övülen her bir şey hakkında hakikati söylemek ve bunu esas almak,⁶ bu hakikatlerden de⁷ en

1 Bkz. aş. 201A; krş. *Gorgias*, 457D; *Theaitētos*, 169B.

2 Benzeri kullanımlar için bkz. *Phaidros*, 228B, C; *Gorgias*, 457D.

3 Kem gözlerin kişileştirilmiş biçimi diyebileceğimiz, baktığı yeri taşa çeviren [*lithon tēi aphōniai*] Gorgolar ile Gorgias arasında bir kelime oyunu yapıyor. Krş. yuk. 174B.

4 Bkz. yuk. 177D.

5 Krş. *Theaitētos*, 174C; *Philēbos*, 48C.

6 Bu fiilin [*hyparkhein*] aynı anlamda başka bir kullanımı için bkz. *Meneksenos*, 237B.

7 Burada açıklanan Sokratesçi hitabet anlayışının üçlü bir yapısı vardır: 1. Hakikati söylemek [*to talēthē legein*]. 2. En güzel hakikatlerin seçilmesi [*hē tōn kallistōn eklogē*]. 3. Bu hakikatlerin en uygun şekilde derlenip toparlanması [*hē euprepēs thesis*]. Ama "seçme" ve "toparlama" sanatsal bir düzenleme anlamına geldiğinden "hakikati söylemek" kadar önemli sayılmaz. Başka bir deyişle Sokrates'in temel dayanak [*hyparkhein*] olarak ileri sürdüğü "hakikati söyleme" durumu, diğer ikisinden çok daha önemlidir (Bury, 1969: 87).

E güzellerini seçip en uygun şekilde derleyip toparlamak gerektiğini düşünüyordum. [Herhangi bir şeyi övmenin]¹ hakikati(ni) bildiğim için de, güzel konuşacağım diye hepten göğsüm kabarıyordu. Anlaşılan bir şeyi güzelce övmek bu değilmiş aslında. Tam tersine öyle olsa da olmasa da en yüce, en güzel nitelikleri atfetmekmiş² ona. Yalan da olsa dert değilmiş. Anlaşılan hiç birimiz Aşk'ı övmesin, ama övüyormuş gibi görünsün³ diye konuşulmuş önceden.⁴ Sanırım bu yüzden ne güzel, ne yüce olduğu görülsün diye⁵ her türlü lafı dolaştırıp⁶

- 1 Bu ifade, hakikat [*alētheia*] kavramının hatalı bir anlam kazanmasına yol açtığı için Badham ve Hug tarafından paranteze alınmıştır. Çünkü bu ifadenin kalması durumunda *alētheianın* anlamı "gerçek yöntem" [*tēn alēthē methodon*] ya da "doğru yöntem" [*tēn orthē methodon*] şeklinde değişecektir (Bury 1969: 87). Bu nedenle biz de Badham'ı izleyerek bu kısmı paranteze almayı uygun gördük.
- 2 Agathon'un konuşmasını bitirirken kullandığı "sunmak/adamak" [*anakeisthō*] fiiliyle hemen hemen aynı anlama geldiği için Sokrates'in bu ifadesi olasılıkla Agathon'un konuşmasına bir gönderme niteliğindedir.
- 3 *Doksei* fiili üzerindeki vurgu kanı-hakikat [*doksa-alētheia*] karşıtlığını ima eder. Krş. *Politeia*, 365C.
- 4 177D'ye gönderme yapılıyor. Ayrıca krş. yuk. 180D.
- 5 Bir önceki cümlede geçen *doksei* fiilinin anlamı yeniden vurgulanıyor. Ancak cümlenin bütününe göz önüne aldığımızda Sokrates'in Agathon'un konuşmasını ima ettiği anlaşılmaktadır. Bkz. yuk. 195A.
- 6 Benzeri kullanımlar için bkz. *Philēbos*, 15E; *Theaitētos*, 163A; *Politeia*, 453A.

199 Aşk'a atfediyor ve onun nasıl bir şey olduğunu, ne büyük iyiliklere neden olduğunu söylüyorsunuz; belli ki hiç bilmeyenler için –kesinlikle¹ bilenler için² değil– güzel ve saygıya değerdir bu övgü.³ Ama övgünün bu türüsünü hiç bilmiyordum ben; bilmediğim için de sıram gelince övgüde bulunmak konusunda sizinle hemfikir oldum. Ama *dilim* söz verdi, *aklım* değil;⁴ elveda.⁵ Ne de olsa bu türlü bir övgüde bulunmayacağım ben artık. Elimden de gelmez ki zaten. Ama yine de dilerseniz eğer, B sizin konuşmalarınızla yarış etmeyip kendimce⁶ dile getirmek isterim hakikati, hem gülünç duruma da düşmem böylece.⁷ Öyleyse böyle bir konuşmaya, bir adamın kelime ve ifadele-

1 Krş. aş. 200B; *Euthyphrôn*, 13A.

2 Krş. *Gorgias*, 459A.

3 Sokrates ironik bir biçimde Agathon'un övgüsünün [*epainos*] takdirle karşılanmasını uygun bulduğunu söylüyor. Bkz. yuk. 198A.

4 Ufak bir değişikliklerle Euripides'ten alıntılanan bir dize (*Hippolytos*, 612): "Dilim yemin etti, aklım yemin etmiş değil" [*hē glōss' omōmikh', hē de phrēn anōmotos*]. Benzeri alıntılar için bkz. *Theaitētos*, 154D; Aristophanes, *Thesmophoriazysai*, 275; Cicero, *De Officiis*, 3.108: *iuravi lingua, mentem iniuratum gero*.

5 Krş. *Nomoi*, 636D, 886D; Euripides, *Mēdeia*, 1044; *Hippolytos*, 113.

6 Benzer kullanımlar için bkz. *Apologia Sōkratous*, 17B; *Gorgias*, 505B.

7 Sokrates baştaki düşüncesine geri dönüyor. Bkz. yuk. 198C.

ri aklına estiği gibi sıralayarak Aşk hakkında anlattığı hakikati dinlemeye gerek var mı, yok mu sen bir düşün ey Phaidros.”¹

Bunun üzerine Phaidros ve diğerleri, nasıl konuşması gerektiğini düşünüyorsa öyle konuşmasını buyurmuşlar.

“Öyleyse,” demiş, “izin ver Phaidros, birkaç soru sorayım yine Agathon’a, ancak sözlerini gözden geçirdikten sonra² bu şekilde konuşabilirim.”

C “İzin veriyorum,” demiş Phaidros da, “sora bilirsin.” Bundan sonra Sokrates aşağı yukarı³ şu şekilde başlamış konuşmaya:

“Sevgili Agathon, öncelikle Aşk’ın ne tür bir varlık olduğunu, sonra da onun işlerini ortaya koymak gerektiğini söylemekle, bana kalırsa güzel başladın konuşmana.⁴ Gerçekten beğeniyorum bu başlangıcı. Peki madem onun ne tür bir varlık olduğu konusunda bütün her şeyi güzel ve gösterişli bir şekilde anlattın, o zaman Aşk’la ilgili olarak şunu da söyle bana: Bu türden bir Aşk bir şeyin aşkı mı, yoksa hiçbir şeyin mi? Bir annenin ya da bir babanın aşkı olup olmadığını sormuyorum. –Aşk

1 Sokrates de tıpkı Agathon gibi (yuk. 197E) “konuşmanın babası” [*patēr logou*] olduğu için Phaidros’a başvuruyor. Ayrıca bkz. yuk. 177D, 194D.

2 Krş. aş. 200E; *Gorgias*, 489A.

3 Krş. yuk. 178A.

4 Agathon’un konuşmasının başlangıcına gönderme yapılıyor. Bkz. yuk. 195A.

babanın aşkı mıdır, yoksa annenin mi sorusu gülünç olurdu çünkü.– Tam tersine soyut anlamda baba kavramını sorduğumu varsay. Baba bir kimsenin babası mıdır, değil midir? Yerinde bir cevap vermek istiyorsan, eminim babanın, bir kızın ya da bir oğlun babası olduğunu söyleyeceksin bana, değil mi?"

"Elbette," demiş Agathon.

"Öyleyse anne de tıpkı böyle¹ değil midir?"
Bunu da kabul etmiş.

E "O zaman bir iki soruma daha cevap ver," demiş Sokrates, "böylece ne söylemek istediğimi daha iyi kavrayabilirsin. Şöyle bir şey sor-sam² ne dersin: Bir erkek kardeş, soyut anlamda birinin erkek kardeşi midir, değil midir?" Öyle olduğunu söylemiş.

"O halde bir erkek ya da bir kız kardeşin kardeşi değil midir?" Kabul etmiş.

"Şimdi de aşktan söz etmeyi dene bakalım," demiş Sokrates. "Aşk bir şeyin aşkı mı, yoksa hiçbir şeyin mi?"

200 "Elbette bir şeyin aşkıdır."

"Peki o zaman Aşk'ın neyin aşkı olduğunu unutmadan aklında tut," demiş Sokrates. "Aşk aşkı olduğu şeyi arzular mı³ arzulamaz mı, asıl onu söyle sen."

1 Yani "bir oğlun ya da bir kızın annesi" [*estin hyieos ge hē thygatros ho mētēr*].

2 Benzeri kullanımlar için bkz. aş. 204D; *Prōtagoras*, 311E.

3 Krş. *Lysis*, 221D.

"Elbette," demiş.

"Arzuladığı ve âşık olduğu şeye sahip olur da ondan sonra mı arzular ve âşık olur, yoksa sahip olmadan mı?"

"Olasılıkla sahip olmadan," demiş.

B "Olasılıkla değil,"¹ demiş Sokrates, "zorunlu olarak arzulayan yoksun olduğu şeyi mi arzulamalı² ya da şayet yoksun değilse arzulamamalı mı, onu bir düşün. Çünkü ben tamamıyla bunun zorunlu olduğu kanısındayım, ey Agathon. Sence nasıl?"

"Ben de o kanıdayım," demiş.

"Yerinde konuşuyorsun. O zaman uzun boylu bir adam uzun olmayı ya da güçlü bir adam güçlü olmayı ister mi?"

"Kabul edilenlere göre mümkün değil."

"Çünkü bunlardan hiçbir zaman yoksun değildir bu kişi."

"Doğru diyorsun."

C "Eğer güçlü olan güçlü olmayı istese," demiş Sokrates, "hızlı olan hızlı, sağlıklı olan sağlıklı, –belki bu ve buna benzer bütün durumlarda böyle olan ve bu tür şeylere sahip olan kişilerin sahip oldukları şeyleri arzuladığı düşünülebilir, bu yüzden aldanmayalım diye söylüyorum– ey Agathon, eğer iyi düşünürsen, bu adamlar sahip oldukları her bir

1 Benzeri kullanımlar için bkz. *Phaidros*, 267A, 269D.

2 Benzeri düşünceler için bkz. *Lysis*, 221D; *Eryksimakhos*, 405E; *Gorgias*, 496D; *Philēbos*, 35A.

şeye isteseler de istemeseler de şu an sahip olmak zorundadırlar; hangi insan arzular ki bunu? Ama birisi sağlıklı olduğum halde sağlıklı, zengin olduğum halde zengin olmak istiyorum ve bizzat sahip olduğum şeyleri arzulu-
D sen zenginliğe, sağlığa ve güce sahip olduğun halde gelecekte de bunlara sahip olmak istiyorsun, şimdi şu anda istesen de istemesen de bunlara sahipsin çünkü. Şu anki şeyleri arzu ediyorum dediğinde, şimdi şu anki şeylerin gelecekte de var olmasını istiyorum demek-
ten başka bir şey mi söylüyorsun, iyi düşün. Bundan başkasını kabul edebilir mi?" Agathon onaylamış.

Devam etmiş Sokrates: "O halde insanın henüz kendisinde bulunmayan ya da sahip olmadığı bir şeye duyduğu aşk, korunan ve hep hazırda olan şeylerin gelecekte de kendisinde olması için duyduğu aşk değil midir?"

"Elbette," demiş.

E "Öyleyse bu adam,¹ hatta arzulayan herkes bulunmayan, hazırda olmayan, sahip olmadığı, bizzat olmayan ve yoksun olduğu şeyi arzular. Arzunun ve aşkın nesneleri bu tür şeyler midir?"

"Kesinlikle," demiş.

"Peki söylenenleri gözden geçirelim o zaman," demiş Sokrates. "İlki, Aşk bir şeylerin

1 Bkz. yuk. 200C.

aşkıdır; ikincisi, bu şeyler kendisinde eksikliği duyduğu şeylerdir, değil mi?"

"Evet," demiş.

201 "Bir de konuşmanda¹ aşkın nesnesi olduğunu ileri sürdüğün şeyler sana hatırlatılsın. İstersen ben hatırlatayım sana. Sanırım şöyle bir şey söyledin: Güzellerin aşkı sayesinde tanrıların işleri yoluna girdi. Çünkü çirkinlerin aşkı olmaz. Böyle bir şey söylemedin mi?"

"Söyledim," demiş Agathon.

"Doğru dürüst bir laf etmişsin² dostum," demiş Sokrates. "Eğer bu böyleyse, ancak güzelliğin Aşk'ı aşk olabilir, çirkinliğin aşkı değil, öyle mi?" Onaylamış.

B "Peki onun yoksun olduğu ve sahip olmadığı bir şeye âşık olduğu kabul edilmedi mi?"

"Evet," demiş.

"O zaman Aşk güzellikten yoksundur ve sahip değildir ona."

"Kesinlikle," demiş.

"Ne yani, güzellikten yoksun ve hiçbir zaman buna sahip olmayan bir şeye güzel mi diyorsun sen?"

1 Bkz. yuk. 197B; krş. Isokrates, *Helenē*, 219A.

2 Bury'nin bu cümledeki belirsizliği gidermek amacıyla geleneksel okumadan ayrılp "söylemek" [*legein*] fiilini şimdiki zamanda [*legeis*] değil de, geçmiş zamanda [*eleges*] kabul etmesine dayanarak bu şekilde çevirdik. Çünkü diğer durumda bu ifadenin Agathon'un cevabına bir karşılık olduğu anlaşılmaktadır. Oysa Sokrates Agathon'un verdiği cevabı değil, yaptığı konuşmayı ima etmektedir (Bury, 1969: 93).

"Kesinlikle hayır."

"Bunlar böyleyse, hâlâ Aşk'ın güzel olduğunu kabul eder misin?"

Bunun üzerine şöyle demiş Agathon: "Herhalde o sırada söylediklerimi bilmeden söylemişim, Sokrates."

C "Güzel bir konuşma yaptın¹ Agathon," demiş. "Bir iki şey daha söyle. Sence de iyi şeyler aynı zamanda güzel değil midir?"

"Bence güzeldir."

"Eğer aşk güzellikten yoksunsa, iyi şeyler de güzelse,² o zaman aşk iyi şeylerden de yoksun olmalı."

"Sana laf yetiştirmeye gücüm yetmiyor Sokrates, sen nasıl diyorsan öyle olsun," demiş.

D "Hakikate laf yetiştirmeye gücün yetmiyor sevgili Agathon, yoksa Sokrates'e laf yetiştirmek hiç de zor değil," demiş.

"Artık kendi haline bırakıyorum seni.³ Yalnız bir zamanlar Mantineialı bir kadından, Diotima'dan⁴ aşka dair bir konuşma dinlemiş-

1 Konuşmanın içeriğine değil, üslubuna işaret eder. Bkz. yuk. 198B, 199C.

2 Bu iki kavramın bir arada kullanıldığı diğer yerler için bkz. *Prōtagoras*, 360B; *Hippias Meizōn*, 297B, C; *Philēbos*, 64E.

3 Bu ifade 199B'ye gönderme yapar.

4 Platon'un "bilge" ve "kâhin" bir karakter olarak karşımıza çıkardığı Diotima, Bury'nin belirttiğine göre kurgusal bir karakterdir ve yurdu olarak Arkadia'da bir kent olan Mantineia'nın gösterilmesi de "kehanet" [*mantikēs*] kelimesini akla getirmesi

tim. Bu konuda olduğu kadar başka pek çok konuda da bilge bir kadındı o. Hatta bir kere-
sinde veba salgınından önce¹ Atinalılara kur-
banlar kestirerek hastalığın on yıl gecikmesini
sağlamıştı. Aşkla ilgili şeyleri o öğretti bana.
Şimdi onun yaptığı bu konuşmayı Agathon'la
hemfikir olduğumuz şeylerden hareketle, ken-
di adıma, elimden geldiğince aktarmaya çalı-
şacağım sizlere. Senin de belittiğin gibi² Agat-
hon, önce Aşk'ın ne olduğunu, ne tür bir varlık
olduğunu, sonra da onun işlerini anlatmak
gerek. Bana kalırsa en kolayı bir zamanlar bu
yabancı kadının beni sorguya çekerek anlat-

bakımından önemlidir. Nitekim bazı elyazmaların-
da bu kelime [*Mantinikēs*], kehanet/kâhin [*man-
tikēs*] şeklinde geçmektedir. Bu durum Diotima'nın
kâhin kişiliğine işaret eder. Diğer yandan "tanrının
onurlandırdığı kişi" anlamına gelen Diotima ismi
de bu kadının bilgeliğine [*sophia*] işaret ediyor ola-
bilir. Nitekim Sophokles'ten kalan bir fragman (fr.
226 Nauck) "ancak tanrının onurlandırdığı kişile-
rin bilge olabileceğini" söyler [*sophos gar oudeis
plēn hon an timai theos*] (Bury, 1969: 94).

- 1 Tarihçi Thoukydides'in kaydettiği (2.47), Atina'da
İÖ 430 yılında meydana gelen büyük veba salgı-
nı. Herodotos'un söz ettiği (1.91) bir başka olay da
salgın ve musibetlerin kurbanlar kesilerek defe-
dilmesine ya da geciktirilmesine örnek oluşturur.
Diğer yandan Platon *Nomoi*'da (642D) "tanrısal bir
adam" [*anēr theios*] olarak nitelendirdiği Giritli
Epimenides'in Pers Savaşları öncesinde zor du-
rumda kalan Atinalılara benzer şekilde yardım et-
tiğinden söz eder.

- 2 Bkz. yuk. 195A.

tığı şekilde anlatmaktır. Çünkü ona söylediğim bu türden başka laflar demin Agathon'un bana söyledikleriyle hemen hemen aynıydı: Aşk büyük bir tanrıdır, güzel şeylerin aşkıdır. O da benim bu adama karşı ileri sürdüğüm nedenlerle çürüttü beni: Benim konuşmama bakılırsa Aşk ne iyi ne de güzelmış.

Ben de «Ne demek istiyorsun Diotima? Yoksa Aşk kötü ve çirkin¹ bir şey mi?» deyiverdim.

«O nasıl söz öyle!»² dedi. «Yoksa sen güzel olmayan bir şeyin çirkin olması gerektiğini mi sanıyorsun?»

202

«Elbette.»

«Bilge olmayan cahil midir? Bilgelik ile cehalet arası bir şeyin varlığından haberin yok mu senin?»

«Nedir o?»

«Bilmiyor musun,» dedi «nedenini açıklamadığın halde³ doğru bir kanıya sahip ol-

1 Sokrates mantıktan anlamazmış gibi çelişik durumlar ile karşıt kavramları birbirine karıştırıyor (örneğin "güzel-olmayan" [ou-kalos] ile "çirkin" [ais-khros]). Krş. *Sophistēs*, 257B, 257D; *Euthydēmos*, 283B, 285A; *Kratylos*, 429B.

2 Bu fiil [*euphēmeō*] dinsel törenlerde uğursuz sözler söylemekten sakınmak, dinsel bir suskunluk ve saygıyla susmak anlamına gelir. Sokrates kendisine yapılan bu uyarıyı biraz ileride (aş. 214D) Alkibiades'e yapar.

3 Nedeninin açıklanabilmesi, yani rasyonellik bilgiyi [*epistēmē*] bilgisizlikten (buradaki ifadesiyle *amathia* ya da genel anlamda *agnoia*) ayıran temel niteliktir. Krş. *Menōn*, 98A.

mak¹ bilmek değildir, çünkü nedensiz bir şey nasıl bilgi olabilir? Cehalet de değildir, çünkü şans eseri gerçeği yakalayan bir şey nasıl cehalet olabilir? Kuşkusuz bunun gibi bir şeydir doğru kanı da, yani cehalet ile kavrayış² arası bir şey.»

«Doğru söylüyorsun,» dedim.

B «Öyleyse güzel olmayanın çirkin, iyi olmayanın da kötü olması gerektiğini iddia etme.³ Mademki aşkın ne iyi ne de güzel olduğunu kabul ediyorsun, o zaman onun çirkin ve kötü bir şey olması gerektiğini değil de, bu ikisi arası bir şey olması gerektiğini düşün,» dedi.

«Ama onun büyük bir tanrı olduğunu herkes kabul eder,» dedim.

1 Platon'un burada kısaca değindiği kanı-bilgi [*doksa-epistēmē*] ayrımı için bkz. *Politeia*, 477 vd; *Menōn*, 99A.

2 Bilgelik [*sophia*], bilmek [*epistasthai*] ve kavrayış [*phronēsis*] gibi değişik ifadeler kullansa da Platon burada bütün bu ifadeleri cehaletin [*amathia*] karşıtı olarak değerlendirir. Bunlardan özellikle *phronēsis* Sokrates için erdemin [*arētē*] üzerinde yer alan bir denetleyici düşünsel durumu ifade etmekle birlikte Platon bu kavramın ahlaki içeriğini giderek azaltır, hatta kimi yerlerde aklın [*nous*] eşdeğeri olarak bilginin [*epistēmē*] en yüksek biçimi şeklinde (*Phaidros*, 22A, 22D), kimi yerlerde de ideaları temaşa etmek anlamına gelecek şekilde (*Politeia*, 505A vd) kullanır. Ayrıca bkz. Peters 1967: 157.

3 Benzer kullanımlar için bkz. *Kratylos*, 432E; *Parmenidēs*, 133C.

«Herkes dediğin kim, bilenler mi yoksa bilmeyenler mi?»¹ diye sordu.

«Bütün hepsi.»

C Diotima gülerek dedi ki: «Ey Sokrates, onu tanrıdan bile saymayan bu kişiler onun büyük bir tanrı olduğunu nasıl kabul edebilir?»

«Kim bunlar?» diye sordum.

«Biri sensin, biri de ben,» diye cevapladı.

«Bunu nasıl söylersin?» dedim.

«Hem de rahatlıkla,» dedi. «Söyle bana, bütün tanrıların mutlu ve güzel olduğunu dile getirmiyor musun sen? Tanrılardan herhangi birinin güzel ve mutlu olmadığını söylemeye cesaret edebilir misin yoksa?»

«Zeus aşkına! Hayır,» deyiverdim.

«İyi ve güzel şeylere sahip olan kişilere mutlu demez misin?»²

D «Kuşkusuz.»

«Ama aşkın, iyi ve güzel şeylerin yoksunluğu yüzünden, tam da yoksun olduğu bu şeyleri arzulamak olduğunu kabul etmiştin.»

«Kabul etmiştim.»³

«Öyleyse iyi ve güzel şeylerden nasibini almamış bir şey nasıl tanrı olabilir?»

1 Sokrates bilenler-bilmeyenler ayrımını iki yerde daha yapar. Bkz. yuk. 194B, 199A.

2 Agathon'un konuşmasına gönderme. Bkz. yuk. 195A.

3 Agathon'un Sokrates'e verdiği cevaplar gibi (yuk. 200A-201B) Sokrates de Diotima'ya çaresizce kabul ettiğini gösteren bu tür kısa cevaplarla karşılık verir. Bkz. yuk. 201E.

«Görünüşe bakılırsa mümkün değil.»

«İşte görüyor musun, sen de Aşk'ı tanrıdan saymıyorsun,» dedi.

«O halde ne olabilir ki bu Aşk? Bir ölümlü mü?» dedim.

«Hiç de değil.»

E «Öyleyse ne?»

«Tıpkı önceden söylediklerim gibi,¹ ölümlü ile ölümsüz arası.»

«Nedir bu Diotima?»

«Büyük bir tanrısal varlık² Sokrates. Çünkü bütün tanrısal varlıklar tanrı ile ölümlü arasıdır.»

«Hangi güce sahiptir?» diye sordum.

«İnsanların yaptıklarını, dua ve adaklarını tanrılara yetiştirmek; tanrılar katındaki işleri, buyrukları ve [adakların] karşılıklarını³ da insanlara aktarmak.⁴ Arada bulunduğu için de tamamen doldurur ikisinin arasını; öyle ki bütün evreni birbirine bağlar. Onun aracılığıyla gelir her türlü kehanet; hatta rahiplerin adaklarla, ayinlerle,⁵ büyülerle ilgili marifeti

203

1 Bkz. yuk. 202A-B.

2 Diotima Sokrates'in daha önceden yaptığı "büyük tanrı" [*megas theos*] tanımlamasını ima ederek düzeltiyor. Bkz. yuk. 202B.

3 Krş. Homeros, *Odysseia*, 1.318, 3.58; Ploutarkhos, *Peri Isidou kai Osiridou*, 26, p. 361; Apuleius, *De Deo Socratis*, 6.

4 Tanrısal varlıkların [*daimones*] aracı varlıklar olmaları konusunda bkz. *Epinomis*, 985B.

5 *Politeia* 365A'da belirtildiğine göre *teletē*, işlenen kö-

ve her türlü bilicilik ve büyücülük sanatı da. Tanrı insanla karışıp kaynaşmaz, ama uyurken de¹ uyanırken de tanrıların insanlarla <insanların da tanrılarla> her türlü birlikteliği, her türlü konuşması onun aracılığıyla olur. Bu tür konularda becerikli olan kişi tanrısal bir adamdır;² ama başka bir konuda, sanatlarda ya da bazı el sanatlarında becerikli olan kişiyse sıradan bir adamdır.³ Çok sayıdadır, türlü türlüdür bu tanrısal varlıklar.⁴ İşte Aşk da bunlardan biridir.»

«Hangi anadan, hangi babadan⁵ türemiştir?» diye sordum.

tülüklerden kurtulma ve arınma törenlerine verilen isimdir [*lyseis te kai katharmoi adikēmatōn ... has dē teletas kalousin*]. Bu tür arınma ya da arındırma törenlerinin içeriği konusunda bkz. *Kratylos*, 405A.

1 Krş. *Politeia*, 571D vd.

2 Sokrates, *Kratylos*'ta (398C) *daimōn* kelimesi ile "bilgili, becerikli" anlamına gelen *daēmōn* kelimesi arasında kurduğu etimolojik ilişkinin bir benzerini burada da kuruyor gibidir.

3 Bu kelime hem "el işi yapan" hem de "sıradan, basit" anlamlarına gelir. Dolayısıyla el sanatlarıyla [*kheirourgia*] uğraşan kişileri aşağılamak için kullanılır. Burada aynı zamanda bilgili/tanrısal [*daēmōn/daimōn*] nitelemesiyle karşıtlık oluşturacak şekilde gerçek anlamda bilgisizliğe işaret eder. Nitekim Aristoteles, *Rhētorikē* 1.9.1367a31'de özgür bir insanın alametinin el işçiliği gerektiren sanatlarda çalışmamak olduğunu belirtir. Ayrıca bkz. *Theaitētos*, 176C, *Nomoi*, 644A; *Politeia*, 590C.

4 Krş. *Politeia*, 392A, 427B, 617D; *Nomoi*, 713D, 717B.

5 Dolaylı olarak Pausanias'ın "Eros'un anası babası yoktur" şeklindeki sözlerini akla getirir (yuk. 178B).

- B «Uzun sürer anlatması,» dedi. «Ama yine de anlatacağım sana. Aphrodite doğduğu sıralarda Metis'in oğlu Poros¹ ve diğer bütün tanrılar bir ziyafet veriyorlarmış. Yemeklerini yedikten sonra Penia² dilenmeye gelmiş şölen olduğu için ve durup dikilmiş kapıda. Poros nektarla³ sarhoş olup, henüz şarap yokmuş çünkü, Zeus'un bahçesine girmiş ve ağırlaşır⁴ sızmış orada. Penia ise, kendi çaresizliğinden, Poros'tan bir çocuk peydahlamayı kurmuş
- C kafasında, yatmış uzanmış yanına ve Eros'a gebe kalmış. Bu yüzden Aphrodite'nin doğduğu günlerde ana rahmine düştüğü için onun takipçisi ve hizmetçisi⁵ olmuştur Eros. Üstelik Aphrodite güzel olduğu için o da doğası gereği âşığıdır güzelliğin.⁶ Poros ile Penia'nın oğlu olduğuna göre Eros'un da böyle bir talihi vardır. Bir defa hep sefildir o ve çoklarının zannetti-

-
- 1 Yunan *mythos*unda bilgeliği ve zekâyı temsil eden Metis, Zeus'un ilk eşi ve tanrıça Athena'nın annesidir (bkz. Hesiodos, *Theogonia*, 886). Çare, bolluk anlamlarına gelen Poros ise burada Metis'in oğlu ve Eros'un babası olarak kişileştirilmiştir.
 - 2 "Yoksulluk, sefalet, sıkıntı" anlamlarına gelen Penia da kişileştirilmiş bir kavram olarak karşımıza çıkar. Krş. Aristophanes, *Ploutos*, passim.
 - 3 Tanrıların içkisi. Krş. *Phaidros*, 247E; Homeros, *Ilias*, 5.341.
 - 4 Krş. Homeros, *Odyseia*, 3.139.
 - 5 Eros'un Aphrodite'nin hizmetçisi olması konusunda bkz. Hesiodos, *Theogonia*, 201.
 - 6 Bkz. aş. 204B, 206E.

- gi gibi¹ duyarlı ve güzel olmaktan çok uzaktır.
- D Tam tersine sert ve kabadır,² yersiz yurtsuz ve yalınayaktır,³ yataksız döşeksiz hep yerde yatan, kapı önlerinde⁴ ve yol kenarlarında açıkta uyuyan, annesinin doğasına sahip olduğundan hep yoksunluk içinde yaşayan biridir. Ama babası bakımından iyi ve güzel şeylere tuzak kuran, yürekli, gayretli, istekli, usta bir avcı,⁵ hep bir takım planlar kuran, düşünceyi arzulayan ve veren,⁶ bütün yaşamı boyunca felsefe yapan, usta bir hokkabaz,⁷ usta bir büyücü ve
- E sofisttir o.⁸ Ne bir ölümsüz olarak doğmuştur ne de ölümlü; ama ne zaman bolluk bereket görse aynı gün bir bakarsın yaşam bulur ve

1 Bu genel kanı ifadesi, duyarlı [*hapalos*] ve güzel [*kalos*] ifadelerinden de anlaşıldığına göre Agathon'un konuşmasına gönderme yapar. Bkz. yuk. 195C vd.

2 Sokrates bu tanımı [*aukhmēros*] Agathon'un "esnek" [*hygros*] nitelmesine karşılık olarak kullanır. Bkz. yuk. 196A.

3 Yalınayak dolaşmak ve diğer nitelikler Sokratesçi yaşama tarzının karakteristiğidir. Bkz. yuk. 173B, aş. 220B-C.

4 Biraz yukarıda Penia bu şekilde [*peri tas thyras*] tanımlanır (yuk. 203B). Ayrıca âşıkların kapı önlerinde yatmaları konusunda bkz. yuk. 183A.

5 Krş. yuk. 182E.

6 Krş. yuk. 197D.

7 Krş. yuk. 203A. Alkibiades'in konuşmasında Sokrates bir büyücü ve hokkabaz olarak betimlenir. Bkz. aş. 215C vd. Ayrıca krş. *Menōn*, 80A; Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 3.11.17-18.

8 Bkz. yuk. 177B, aş. 208C; Ksenophon, *Kyroupaideia*, 6.1.41.

204

gelişip serpilir, bir bakarsın ölür gider. Sonra babasının doğası sayesinde yeniden hayata döner, ama elde ettiği şey boyuna kayıp gider elinden. Sonuçta Aşk hiçbir zaman yoksulluğa düşmez ya da varlık içinde yüzmez.¹ Öte yandan bilgelik ile cehaletin arasında bulunur. Çünkü şöyle bir şey var: Hiçbir tanrı felsefe yapmaz ya da bilge olmayı arzulamaz, öyledir çünkü;² isterse başka bir bilge olsun, o da felsefe yapmaz. Aynı şekilde cahiller de ne felsefe yaparlar ne de bilge olmayı arzularlar. Tam da budur cehaletin kötülüğü, yani ne iyi-güzel ne de düşünceli olmayan bir adamın yeterli olduğunu sanması. O halde yoksun olduğunu düşünmeyen bir adam yoksun olduğu aklının ucundan bile geçmeyen bir şeyi arzulayamaz.»

«Bilgeleri ya da cahiller değilse, o zaman kim bu felsefe yapanlar, ey Diotima?» diye sordum.

B «Artık çocuk bile anlar bunu.³ Bu ikisi arasındakiler tabii; Aşk da bunlardan biridir. Çünkü bilgelik en güzel şeylerden biridir. Aşk

1 Çaresizlik, yoksulluk [*aporia*: açmaz] Eros'un anesi Penia'nın (yuk. 203B); çare [*ploutos*: zenginlik] ise babası Poros'un niteliğidir. Bu nedenle Eros ikisinin de doğasını benimsediğinden bu bakımlardan ikisi arasında yer almaktadır.

2 Başka deyişle zaten filozof ve bilgedir. Felsefenin de cehalet ile bilgelik arasında yer alması konusunda bkz. *Phaidros*, 278D; *Lysis*, 218A; Plotinos, *Enneades*, 6.7.35 vd.

3 Krş. *Euthydēmos*, 279D, 301A; *Lysis*, 205C.

da güzelliğin aşkıdır. Dolayısıyla Aşk da filozof olmak zorundadır. Filozof olduğu için de bilge ile cahil arasında bulunur. Bunlara neden olan kendi soyudur. Bilge ve zengin bir baba ile bilge olmayan, hatta sefil bir anneden doğmuştur çünkü. İşte sevgili Sokrates, budur bu tanrısal varlığın doğası. Senin Aşk olduğunu sandığın şeyde düştüğün yanılgının hiç de şaşılacak bir yanı yok. Bana kalırsa sen, söylediklerinden anlayabildiğim kadarıyla, Aşk'ın seven değil sevilen bir şey olduğunu düşünüyorsun. Sanırım bu yüzden Aşk sana tümüyle güzel görünüyor. Çünkü sevilen şey gerçekte güzel, narin,¹ mükemmel ve kutlu² bir şeydir. Oysa seven, demin de anlattığım gibi böyle başka bir görünüşe sahiptir.»

«Pekâlâ yabancı, doğru söylüyorsun. Ama böyle bir şeyse Aşk, insanlığa yararı³ nedir?» dedim.

D «Şimdi de bunu öğretmeye çalışacağım sana Sokrates,» dedi. «Böyle bir şeydir Aşk ve bu şekilde dünyaya gelmiştir, ama senin de söylediğin gibi güzel şeylerin aşkıdır. Eğer adamın biri gelip bize sorsa: Güzel şeylerin

1 Agathon'un konuşmasına gönderme yapar. Bkz. yuk. 197D.

2 Başka örnekler için bkz. *Politeia*, 465D; *Phaidros*, 256C.

3 Buradaki yarar [*khreia*] ifadesi 195A'da sözü edilen "bağışlar" [*tas doseis*] ve 199C'de sözü edilen "işler" [*erga*] ifadesine karşılık gelir.

Aşk'ı da ne demek oluyor ey Sokrates, ey Diotima? Ya da şöyle daha açık bir soru sorayım: Güzel şeyleri seven kişi neyi seviyordur?»

«Bunların kendisinde olmasını,» diye cevapladım.

«Ama bu cevap şöyle bir soruyu gerektirir: Kendisinde güzel şeyler bulunan kişi ne olacaktır?» dedi.

«Gerçekten de kolayca cevaplayamam bu soruyu,» dedim.

E «Ama diyelim ki birisi soruyu değiştirip güzelin yerine iyiyi koyarak sorup öğrenmek istiyor senden. Haydi Sokrates, soruyorum şimdi: İyi şeyleri seven kişi neyi seviyordur?» dedi.

«Bunların kendisinde olmasını,» diye cevapladım.

«Kendisinde iyi şeyler bulunan kişi ne olacaktır?» diye sordu.

«Daha kolay cevaplayabilirim bunu,» dedim, «mutlu olacaktır.»

205 «Çünkü iyi şeyleri elde etmeyle mutlular mutlu olur. Artık mutlu olmak isteyen kişi ne ister diye sormaya gerek yok. Cevabın nihai amaç¹ olduğu anlaşıyor zaten.»

1 Çünkü bu sorunun cevabı olan "mutluluk" [*eudaimonia*] ahlaki anlamda en ulaşılması gerekeni [*telos*], yani en yüce iyiyi [Lat. *summum bonum*] ifade eder. Bkz. aş. 210E; krş. *Kleitophôn*, 410E, Aristoteles, *Ēthika Nikomakheia*, 1.7.1097a33.

«Doğru söylüyorsun,» dedim.

«Bu isteğin, bu aşkın bütün insanlar için ortak olduğunu ve hepsinin de iyi şeylerin kendilerinde olmasını her zaman istediklerini mi sanıyorsun, yoksa ne dersin?»

«Bu şekilde herkes için ortak olduğunu düşünüyorum,» dedim.

B «Madem bütün insanlar her zaman aynı şeylere âşık olurlar, öyleyse Sokrates, niye herkesin âşık olduğunu söylemiyoruz da bazı insanların âşık olduğunu bazılarının olmadığını söylüyoruz?» dedi.

«Ben de şaşıyorum buna,» diye cevapladım.

«Hiç şaşma,» dedi. «Çünkü aşkın bir türünü seçip ayırıyoruz ve bütünün adını ona vererek aşk diye adlandırıyoruz onu. Ama geri kalanlara yalan yanlış başka adlar takıyoruz.»

«Ne gibi?» diye sordum.

C «Şunun gibi: Biliyorsun ki yaratım¹ çok anlamlı bir kelimedir. Çünkü ne olursa olsun yokluktan varlığa geçen her şeyin bütün nedeni yaratımdır. Sonuçta bütün sanatların altında yer alan çabalar yaratım, bunların ustaları da bütün yaratıcılardır.»

«Doğru söylüyorsun.»

1 Hem “şiir” hem de genel olarak “yaratım” anlamına gelen *poiēsis* kelimesiyle ilgili bu soruna Agathon’un konuşmasında (yuk. 197A) da değinilir. Yaratımın yoktan var olan bütün şeylerin nedeni olması konusunda bkz. *Sophistēs*, 265B.

«Bununla birlikte,» diye sürdürdü, «biliyosun ki bunları yaratıcı diye adlandırmazlar, başka isimleri vardır. Bütün yaratımlardan müzik ve ölçülerle ilgili¹ bir tür² ayrılarak bütünün ismiyle adlandırılır. Yalnızca buna şiir denir ve yaratımın bu türüne sahip olanlar şairlerdir.»

«Doğru söylüyorsun,» dedim.

D «Öyleyse aşk konusunda da böyledir. Genel anlamda iyi şeylere ve mutlu olmaya duyulan her türlü arzudur *o en büyük ve her işte düzenbaz olan aşk*. Fakat ister para kazanma, ister beden eğitimine düşkünlük, isterse felsefe bakımından olsun başka şekillerde ona yönelenlerin ne âşık olmalarına âşık olmak denir ne de kendilerine âşık. Ama bir türünün ardından gidenler ve üzerine titreyenler bütünün ismini, yani [aşkı], âşık olmayı ve âşıkları alırlar.»

«Galiba doğru söylüyorsun,» dedim.

E «Kendi yarılarını arayan kişiler âşık olurlar diye bir söz söylenir,»³ dedi. «Benim sözümse aşkın ne yarımın ne de bütünün aşkı olduğunu söylüyor dostum, tabii kesinlikle iyi olma ihtimalleri yoksa. Çünkü insanlar yararsız olduğunu düşünürlerse eğer kendi ellerini, ken-

1 Krş. yuk. 187D, 196E.

2 Aslında "bölüm" anlamına gelen *morionu* Platon burada "tür" [*eidos*] anlamında kullanmaktadır. Bkz. yuk. 205B. Mantık konusunda bkz. *Gorgias*, 464B; *Nomoi*, 696B.

3 Aristophanes'in konuşmasına gönderme yapar. Bkz. aş. 192B, E; 212C.

206

di ayaklarını bile kesip atmak isterler.¹ Bence insanlar kendilerinin olan bir şeyi bağrına basmaz, tabii bir kimse iyi olanı kendisine ait² ve kendisinin, kötü olanı da başkasına ait saymıyorsa eğer. İnsanlar iyiden başkasını³ sevmemezler çünkü. Sen başka türlü mü düşünüyorsun yoksa?»

«Zeus aşkına! Hayır,» dedim.

«O halde insanların iyiyi sevdiğini böyle doğrudan doğruya⁴ söyleyebilir miyiz?» dedi.

«Evet,» dedim.

«Ne yani, iyyinin kendilerinde olmasını da severler diye eklememiz gerekmez mi?» dedi.

«Eklememiz gerekir elbette.»

«O halde yalnızca olmasını değil, her zaman olmasını da mı severler?» diye sordu.

«Bunu da eklememiz gerek,» diye cevapladım.

«Özetle aşk, kişinin her zaman iyiye sahip olmaya duyduğu aşktır,» dedi.

«Çok doğru söylüyorsun,» dedim.

B «Aşk hep bunun aşkı olduğuna göre,» diye sürdürdü, «bunun⁵ ardına düşenlerin han-

1 Krş. Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 1.2.54.

2 Krş. *Politeia*, 586E; *Kharmidēs*, 163C, D.

3 İyi [*tagathon*] arzusunun nihai amacına [*telos*] işaret eder. Krş. *Philēbos*, 20B vd; *Gorgias*, 467D vd.

4 Başka deyişle "hiçbir ek yapılmaksızın." Benzeri kullanımlar için bkz. *Phaidros*, 244A; *Prōtagoras*, 331C.

5 Yani "iyyinin her zaman kendilerinde olmasının" [*to tagathon hautois einai aeī*].

gi şekilde, hangi işte gösterdikleri heyecan ve gayrete¹ aşk denebilir? Gerçekte nedir bu çaba? Söyleyebilir misin?»

«Ah Diotima,» dedim, «öyle olsa² bilgeliğine hayran kalmaz, tam da bunları öğrenmek için ikide birde yanına varmazdım.»³

«Ben sana söyleyeyim o zaman,» dedi, «güzel sayesinde hem ruhen hem de bedenlen doğurmadır bu.»

«Bir kehanet gerekiyor ne söylediğini anlamak için,» dedim, «hiç anlamıyorum.»

C «Daha açık söyleyeyim,» diye sürdürdü. «Bütün insanlar hem ruhen hem de bedenlen gebe kalırlar Sokrates,» dedi, «ve belirli bir yaşa geldiğimizde doğurmayı arzular doğamız. Ama çirkinle değil, güzelle mümkündür doğurmak. Örneğin erkekle kadının birlikteliği bir doğurma olayıdır. Bu tanrısal bir iştir ve ölümlü bir canlıda ölümsüz olan şey bu gebelik⁴ ve üremedir. Bunların uyumsuzluk içinde⁵

1 Bkz. yuk. 203D: (*Erōs esti*) *syntonos*.

2 Bu ifade dolaylı olarak “eğer bunu söyleyebilseydim” [*ei touto eikhon eipein*] sözüne işaret eder.

3 Benzeri kullanımlar için bkz. *Prōtagoras*, 326C; *Politeia*, 328D; *Phaidōn*, 59B.

4 Bu ifade [*kyēsis*], “gebe kalma” [*syllēpsis*] ile “doğurma” [*tokos*] arasındaki süreci belirtir. Krş. *Timaios*, 91A; *Phaidros*, 251A vd; *Theaitētos*, 150A vd.

5 Aşk’ın uyumla [*harrnonia*] ilişkisi konusunda bkz. yuk. 187A vd. Bedenin uyumu konusunda bkz. *Politeia*, 591D; ruhun uyumu konusunda bkz. *Politeia*, 430E; *Phaidōn*, 85E vd.

1) ortaya çıkması mümkün değildir. Çirkin tanrısal olan her şeyle uyumsuzdur çünkü, güzelse uyumlu. Öyleyse Güzellik¹ üremeye eşlik eden bir Yazgı, bir Doğum Tanrıçasıdır.² Bu yüzden gebe bir varlık ne zaman bir güzele yanaşsa sevimli³ bir hale gelir, neşesinden gevşeyip rahatlar,⁴ doğurur ve üretir. Ne zaman da bir çirkinine yanaşsa suratını asar, acısından kıvranır, yüzünü çevirir, ezilir büzülür ve üretmez, tam tersine taşıma zahmetine katlanır sahip olduğu embriyoyu. Bu yüzden hem gebe olan hem de artık arzuyla kabaran⁵ bir kişide, sahip olduğu bu şiddetli doğum sancısından kurtulmak için⁶ güzelliğe karşı çok güçlü bir arzu

1 Güzellik [*kallos*], burada kişileştirilmiş bir kavram olarak [*Kallonē*] karşımıza çıkar.

2 Moira insanın doğumundan itibaren kader ipliğini eğiren yazgı tanrıçasıdır. Krş. Homeros, *Ilias*, 24.49, 209; Hesiodos, *Theogonia*, 905. Eileithyia ise doğumlara eşlik eden bir tanrıçadır. Krş. Homeros, *Ilias*, 12.270; Hesiodos, *Theogonia*, 922.

3 Bu sıfat Agathon'un Eros için saydığı nitelikler arasında yer alır. Bkz. yuk. 197D.

4 *Diakheintai* fiili hem fiziksel hem de duygusal anlamda [*lypoumenon syspeiratai* ifadesinin tam karşıtı olarak] çözülmeye işaret eder. Buradaki tanımlamaların hemen hepsi aynı zamanda somut ve gerçekçi tanımlamalardır.

5 Aynı şekilde *spargōnti* ifadesi de yalnızca arzuların kabarmasına değil, aynı zamanda somut anlamda "şişip kabarmaya" işaret eder. Krş. *Politeia*, 460C; *Phaidros*, 256A.

6 Güzellik [*Kallonē*], bir doğum tanrıçası [*Eileithyia*] olarak yeniden karşımıza çıkıyor.

uyanır. Çünkü Sokrates, senin zannettiğin gibi aşk güzelin aşkı değildir.»

«Nedir peki?»

«Güzel sayesinde doğurmanın ve üremenin aşkı.»

«Öyle olsun,» dedim.

207 «Öyledir zaten,» dedi. «Peki nedir üremenin aşkı? Çünkü üreme sonsuz ve ölümsüz bir şeydir ölümlü için. Hemfikir olduğumuz şeylerden hareketle, madem aşk iyyinin¹ her zaman insanın kendisinde olmasının aşkıdır, o zaman iyyinin yanında ölümsüzlüğü de arzulamamız gerekir. Bu düşünceden hareketle aşk ölümsüzlüğün aşkı da olmak zorundadır.»

Bütün bunları aşk üzerine yaptığı konuşmalar sırasında öğretti bana. Hatta bir defasında da şöyle bir soru sordu: «Ne dersin Sokrates, bu aşkın, bu arzunun sebebi nedir? Yoksa haberin yok mu senin, karada gezen, havada uçan bütün hayvanların sırf üreme arzusuyla ne korkunç hallere düştüğünden;² önce birbirleriyle çiftleşmek, sonra da doğan yavrularına yiyecek bulmak için hepsinin hastalığa yakalanıp aşk derdine düştüğünden; en güçsüz olanların bile yavruları için en güçlülerle savaşmaya ve bu uğurda hayatlarını feda etmeye hazır olduğundan; yavrularını besleyip büyütebilmek için kendi istekleriyle açlığa

1 Bkz. yuk. 206A.

2 Krş. aş. 207B, 208C, 215E.

katlandıklarından ve her türlü zorluğa göğüs
gerdiklerinden? Birisi çıkıp da insanların bu
şeyleri akılları sayesinde yaptığını düşünebi-
C derdine düşmelerinin sebebi nedir? Açıklaya-
bilir misin bunu?»

Ben bir kez daha bilmediğimi belirttim. O
da şöyle dedi: «Sen bunları düşünmezsen, bir
gün aşk konularında usta¹ olmayı nasıl düş-
lersin?»

«Demin de söylediğim gibi² Diotima, tam
da bu nedenle, öğrencilere ihtiyacım olduğ-
nu bildiğimden senin yanında aldım soluğu.
Haydi bunların ve aşkla ilgili diğer şeylerin
nedenini açıkla bana.»

«Aşk'ın doğası gereği, çok defalar üzerinde
anlaştığımız şeyin³ aşkı olduğuna inanıyor-
san eğer hiç şaşırma buna,» dedi. «Çünkü bu-
D rada da⁴ aynı ilkeyle ölümlü bir doğa mümkün
olduğunca⁵ hep ölümsüz olmayı arar. Bu da
tek bir yolla, eskinin yerine daima bir yenisini
bırakan üremeyeyle mümkündür. Çünkü her bir
canlının yaşadığı ve aynı kaldığı söylendiğin-
de, örneğin bir insanın çocukluğundan yaşlılı-

1 Krş. yuk. 193E, 198D.

2 Bkz. yuk. 206B.

3 Başka deyişle "ölümsüzlüğün" [*athanaisas*]. Bkz.
yuk. 207A.

4 Yani "hayvanlar âleminde" [*ta thēria*].

5 Bu ifadeyle bunun kısmi bir ölümsüzlük olduğu
ima edilmektedir. Bkz. aş. 208A.

ğına dek aynı olduğundan söz edildiğinde, her ne kadar bu kişi aynı kişi olarak tanımlansa da hiçbir zaman aynı nitelikleri kendisinde barındırmaz; tersine sürekli yeni bir kişi olur, E saçları, etleri, kemikleri, kanı, ve hatta tüm bedeniyle bozulup gider. Yalnızca beden değil, ruhen de davranışlar, huylar, kanılar, arzular, zevkler, üzüntüler, korkular, bunların hiçbirisi kimsede aynı kalmaz; tam tersine bazıları doğar, bazıları yok olur. Üstelik bunlardan çok daha ilginç bir şey var: Bilgiler de 208 aynı kalmaz, bizde bazı bilgiler doğar, bazı bilgiler ölür ve bilgi açısından hiçbir zaman aynı kişiler olmayız. Bilakis her bir bilgi aynı şeye maruz kalır. Çünkü öğrenmek dediğimiz şey bilgimizin çekip gittiğini gösterir. Unutma¹ bilgimizin bizi terk etmesidir, öğrenme ise gidenin yerine tekrar yeni [bir hatıra]² zerk ederek bilgiyi korur. Böylece bilgi hep aynıymış gibi görünür. Çünkü her ölümlü varlık bu şekilde, adeta tanrısal bir varlık gibi sonsuza dek tamamen aynı kalmakla değil, tam tersine B çekip giden ve eskiyen bir şeyin yerine tıpkı kendisi gibi yeni bir şey koymakla muhafaza edilir. İşte Sokrates,» dedi, «ölümlü olan ancak

1 Krş. *Phaidōn*, 75D; *Philēbos*, 33E; *Menōn*, 81C; *Nomoi*, 732C.

2 Baiter'in paranteze aldığı bu kelime [*mnēmēn*], olasılıkla metne ya sonradan eklenmiş ya da bozulmuştur (Bury 1969: 117).

bu yolla¹ ölümsüzlükten pay alır, gerek bedeniyle gerekse başka her şeyiyle. Bunun başka bir yolu mümkün değildir. Öyleyse her varlığın doğası gereği kendi soyuna değer vermesi seni hiç şaşırtmasın. Çünkü bu heyecan ve bu aşk ölümsüzlük uğruna musallat olur her şeye.»

c Bu konuşmayı dinleyince hayretler içerisinde kaldım ve dedim ki: «Sahi mi, gerçekten böyle mi bunlar, ey bilgeler bilgesi Diotima?»

Bunun üzerine o tıpkı bizim mükemmel sofistlerimiz gibi² «bundan kuşkun olmasın Sokrates,» dedi. «Eğer istersen insanlardaki şöhret tutkusuna³ şöyle bir göz at; ünlü olmak, *gelecek zamanlar için ölümsüz bir ün kazanmak* sevdasıyla ne korkunç hallere düştüklerini iyice düşünüp anlamazsan söylemiş olduğum şeylerin anlamasızlığına hayret edebilirsin. Çünkü çocuklarından çok bu uğurda her

1 Krş. yuk. 207D.

2 Bu tanımlama [*hōsper hoi teleoi sophistai*], Wolf ve Hommel'in ileri sürdüğü gibi olasılıkla Diotima'nın Sokratesçi diyalektikle karşıtlık oluşturacak şekilde öğretici/eğitici tavrına işaret etmektedir. Çünkü Diotima konuşmasında genel olarak diyaloga pek fazla yer vermez, tersine bildiklerini belletmeye çalışan bir eğitmen gibi davranır. Bununla birlikte Stallbaum bu sözlerde sofistlerin her şeyi bilen [*omnisciens*] tavırlarına alaylı bir gönderme olduğunu düşünür. Bkz. Bury 1969: 118; ayrıca krş. *Kratylos*, 403E.

3 Krş. yuk. 178D.

türlü tehlikeyi göze almaya, paralarını saçıp
 D savurmaya, her türlü güçlüğü göğüs germe-
 ye, hatta canlarını bile vermeye¹ hazırdırlar. Sanıyor musun ki,» diye sürdürdü, «kendileri hakkında, bugün bile aklımızda olan *ölümsüz bir yiğitlik hatırası* olacağı akıllarına düşme-
 seydi, Alkestis Admetos uğruna can verir ya da Akhilleus Patroklos'un ardından ölüme koşar veya şu sizin Kodros² sırf çocuklarının krallığı uğruna ölümün kollarına atılırdı? Hiç de öyle değil,» dedi, «aksine ben ölümsüz bir yiğitlik
 E ve böylesi iyi bir ün için herkes her şeyi yapar diye düşünüyorum. Hem ne kadar yürekliyse-
 ler o kadar çok sarırlılar bu işe. Çünkü onlar ölümsüz olanı severler. Bedence gebe olan-
 lar,»³ diye ekledi, «daha çok kadınlara yöne-
 lirler⁴ ve bunlar bu yolla, yani çocuk doğurma yoluyla ölümsüzlüğü, hatırayı ve mutluluğu akılları sıra *sonraki tüm zamanlar için elde etmek üzere* âşık olanlardır. Ruh bakımın-
 209 dan gebe olanlarsa –çünkü böyleleri de var,»

1 Phaidros'un bu konudaki sözlerine gönderme yapar. Bkz. yuk. 180A vd.

2 Atina'nın son kralı Kodros Atina ile Peloponnesos kentleri arasındaki savaşta, kendisi öldürülürse Atina'nın zafer kazanacağını bildiren bir kehanete uyarak hayatını feda eder.

3 206B-C'de birlikte ifade edilen bu durum ilk olarak burada beden ve ruh bakımından gebelik olmak üzere ikiye ayrılır.

4 Krş. yuk. 181C, 191E.

dedi- «gebe kalması ve doğurması ruh için uygun olan şeylere bedenlerinden çok ruhlarında gebe kalanlardır. Peki nedir uygun olan? Sağduyu ve genel olarak erdem.¹ Bütün yaratıcı şairler² ve mucit oldukları söylenen bütün zanaatkârlar³ bunlardandır. Sağduyunun en önemli ve en güzel yanı ise,» diye sürdürdü, «kentlerin ve meskenlerin düzeniyle ilgili ol-
B masıdır. Bunun da adı ölçülülük ve adalettir.⁴ Yine ne zaman bir insan, aslında tanrısal olduğu için,⁵ gençliğinden itibaren bunlara ruhunda gebe olsa ve yaşı ilerleyince de artık do-

1 Burada sağduyu olarak karşıladığımız *phronēsis* kavramı daha çok ahlaki bilgiye, yani bilgeliğe işaret eder. Krş. *Politeia*, 427E; *Menōn*, 88B. Ayrıca bu ifadenin tamamı 184D'de dile getirilen düşüncele-
rin bir yansımasıdır.

2 Eski Yunan'da şairlerin [*hoi poiētai*] Homeros gibi dinsel ve ahlaki bilgilerin öğreticileri olarak kabul edildiğini düşünürsek bu ifadeyle genel anlamda ahlak öğreticilerinin kastedildiğini söyleyebiliriz. Nitekim buna benzer bir görüş *Lysis* 214A'da dile getirilir: "Bunlar (şairler) bizim için bilgeliğin babası ve yol göstericilerdir" [*houtoi gar hēmin hōsper pateres tēs sophias eisi kai hēgemones*]. Ayrıca bkz. *Prōtagoras*, 338E.

3 197A'ya gönderme yapar: *dēmiourgian ... aneuren*.

4 Krş. *Phaidōn*, 82A; *Menōn*, 73A; *Politeia*, 432A.

5 Burnet'in "evlenmemiş genç" [*ēitheos*] şeklinde okuduğu bu kelime Bury'nin de belirttiği gibi daha çok tanrısallığa [*theios*] işaret eder ve yaklaşık eşdeğeri ancak *entheos* (bkz. yuk. 179A, 180B) olabilir. Nitekim *Menōn* 99C'de *theios* sıfatı *entheos*la aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır (Bury 1969: 121).

ğurmayı ve üretmeyi arzulasa, kanımca o kişi köşe bucak dolaşır, birlikte üretebileceği güzel bir varlık arar.¹ Çünkü çirkin bir varlıkla² asla üretemez. Gebe olduğu için de çirkin bedenlerden çok güzel bedenlerden hoşlanır ve eğer güzel, soylu ve donanımlı bir ruhla karşılaşsa her ikisine de³ gönlünü kaptırır ve hemen oracıkta erdem üzerine, iyi bir adamın nasıl olması ve nelerle uğraşması gerektiği üzeri ne sözler dökülür ağzından⁴ ve onu eğitmeye çalışır. Kanımca güzel biriyle ilişki kurarak ve onunla hemhal olarak öteden beri gebe olduğu şeyleri doğurur ve üretir, varlığında da yokluğunda da hatırlar onu, hatta doğurulan şeyi de⁵ onunla birlikte ortaklaşa besleyip büyütür. Sonuçta böyleleri, birlikte daha güzel ve daha ölümsüz çocuklar paylaştıkları için çocuklu olmanın getirdiği birliktelikten çok daha büyük bir birlikteliğe, çok daha sağlam bir dostluğa sahip olurlar. Hatta Homeros, Hesiodos ve daha başka büyük şairlere hayranlıkla bakan, arkalarında bıraktıkları ve kendileri de böyle⁶

1 Bkz. *Prōtagoras*, 348D; *Politeia*, 620C. Ayrıca *periienai* için bkz. yuk. 193A, aş. 219E.

2 206C'deki düşünce yineleniyor. Ayrıca krş. *Politeia*, 402D; *Phaidros*, 253A vd.

3 Hem bedene hem de ruha.

4 Krş. aş. 223A; *Timaios*, 26D: *hina euporoien logōn met' emou*.

5 Krş. yuk. 207B; *Phaidros*, 276E.

6 Hem "ün" [*kleos*] hem de "ölümsüzlüğe" [*athanasia*] işaret eder.

oldukları için onlara ölümsüz bir ün ve hatıra¹ kazandıran böylesi çocuklara imrenen herkes, insan evladı çocuklardan çok böylesi çocukları olmasını ister. Eğer istiyorsan,» diye ekledi, «Lykourgos'un² Lakedaimon'da bıraktığı, Lakedaimon'un ve neredeyse tüm Yunanistan'ın kurtarıcıları olan çocuklarını örnek al. Ortaya koyduğu yasalar yüzünden Solon³ da sizin için değerlidir.⁴ Hatta ister Yunanlar isterse barbarlar arasında olsun, başka başka yerlerde⁵ başka başka adamlar da bir sürü güzel işler⁶ sergiledikleri, türlü türlü erdemler⁷ ürettikleri için değerlidirler. İşte böyle çocukları olduğu için onlar adına pek çok tapınak⁸ inşa edilmiş-

1 Krş. yuk. 208D.

2 Sparta'nın efsanevi yasa koyucusu. Buradaki vurgu olasılıkla Sparta'nın bu yasalar sayesinde Pers Savaşları sırasında Yunanistan'ın kurtarılmasında gösterdiği başarıya işaret etmektedir (Bury, 1969: 123).

3 İÖ 639-559 yılları arasında yaşamış Atinalı şair ve devlet adamı.

4 Krş. *Nomoi*, 730D.

5 Bu ifade 182B'de dile getirilen ifadelerin yansılmasındır.

6 Krş. yuk. 179B, C; *Meneksenos*, 239A.

7 Krş. *Kritias*, 112E: *kata tēn tōn psychōn pantoian aretēn*.

8 Herodotos'un kaydettiğine göre (1.66) Lykourgos adına inşa edilmiş bir tapınak vardır (ayrıca bkz. Ploutarkhos, *Lykourgos*, 31). Bu ifade aynı zamanda Aristophanes'in konuşmasına bir gönderme niteliğindedir. Bkz. yuk. 189C: *megist' an autou hiera kataskeusasai*.

tir de, insan evladı çocukları var diye hiç kimseye nasip olmamıştır bu.

210 Aşk'la ilgili bu sırlara belki sen de ermiş-sindir Sokrates. Ama eğer doğru yolda gider-se bir insanın erişeceği, gayesi¹ bunlar² olan en yüksek, en yüce mertebelere³ sen erebilir misin, orasını bilmiyorum. Ama yine de anlatacağım sana,» dedi, «ve bu gayretten geri durmayacağım. Elinden geldiğince izlemeye çalış sen de. Bu işte dosdoğru yol alan bir kişi, daha gençliğinde güzel bedenlere yönelmeye başlamalı, eğer öğretene⁴ hakkıyla öğretmişse öncelikle güzel bir bedene âşık olmalı ve ora-
B da güzel düşünceler üretmeli, ondan sonra bu kişi herhangi bir bedendeki⁵ güzelliğin başka bir bedendekiyle kardeş olduğunu kavramalı, eğer biçimce güzel olanın⁶ peşine düşmek is-

1 Başka deyişle "nihai amacı" [*hōn heneka*]. Krş. aş. 210E; *Kharmidēs*, 165A.

2 Aşkla ilgili bu şeyler [*tauta ... ta erōtika*]. Krş. aş. 211C.

3 *En yüksek, en yüce mertebeler* şeklinde karşıladığımız *ta de telea kai epoptika* ifadesi gizem dinle-rinde [*mysteria*] ulaşılabilecek en yüksek derecele-ri ifade eder. Krş. *Phaidros*, 249C, 250C.

4 Bu ifade [*ho hēgoumenos*], yol gösteren/erdiren [*mystagōgos*] şeklinde bir anlam ifade eder. Aynı şekilde *agagein* (210C), *paidagōgethēi* (210E) ve *agesthai* (211C) fiillerini de bu bağlamda erginle-me, erdirme, yol gösterme şeklinde anlamak gere-kir.

5 Krş. yuk. 186A.

6 Krş. yuk. 196A, aş. 215B.

tiyorsa bütün bedenlerdeki güzelliğin bir ve aynı güzellik olduğunu akıl etmemesi büyük aptallık olur; bunu idrak ettiğinde tüm güzel bedenlerin âşığı olmalı, küçümsediği ve önemsiz saydığı için de bir tanesine beslediği bu şiddetli duygudan kurtulmalı, bundan sonra ruhlardaki güzelliğin bedendekinden daha değerli olduğunu düşünmeli, sonuçta çiçeği¹ sararıp solmuş da olsa temiz ruhlu bir

C kişi âşık olmak, özen göstermek, gençlerin iyi olmalarını sağlayan böylesi düşünceler aramak ve doğurmak için yetip de artmalı ona, böylece törelerde² ve yasalarda güzel olan şeyi temaşa etmek ve her şeyin aynı soydan³ olduğunu görmek zorunda kalır, beden güzelliğinin çok da önemli olmadığını anlar; bilgilerin güzelliğini kavramak için de törelerden sonra bilgilere yönelmeli; böylece artık gözünün önünde bunca güzel varken bir çocu-

D ğun, herhangi bir insanın ya da bir davranışın güzelliğinden hoşlanarak, adeta köle gibi bir güzele kul olarak sıradan ve önemsiz biri⁴ haline gelmez, aksine başını çevirip güzelliğin o engin denizini⁵ temaşa ederek birçok güzel,

1 Krş. yuk. 183E.

2 Krş. *Politeia*, 44E; *Gorgias*, 474E; *Nomoi*, 793D: *hosa nomous ē ethē tis ē epitedeumata kalei*.

3 Krş. yuk. 210B.

4 Krş. yuk. 181B.

5 Krş. *Politeia*, 453D.

gösterişli sözler ve derin düşünceler doğurur felsefenin cömertliğiyle. Sonunda kabarıp büyüyen bir istekle belirli bir bilgiyi, birazdan değineceğim güzelliğin bilgisini idrak eder.

E Şimdi kulağını iyice aç da dinle beni,» dedi.

«Aşk'la ilgili konularda buraya kadar eğitilen kişi güzel şeyleri sırasıyla ve doğru bir şekilde temaşa edip de aşkla ilgili bilgilerin son kertesine¹ vardığında birden² doğası gereği eşi benzeri olmayan³ bir güzel serilir gözlerinin önüne. İşte Sokrates, daha önceki tüm çabalar da hep bu amaç uğrunaydı.⁴ Bir defa
211 o ezeli ve ebedidir, ne var olur ne yok olur, ne büyür gelişir ne de zeval bulur; sonra kısmen güzel kısmen çirkin, kimileyin güzel kimileyin çirkin, bir bakıma güzel bir bakıma çirkin, bir yerde güzel bir yerde çirkin, kimilerine göre güzel kimilerine göre çirkin değildir; yine⁵ bu güzel şey ne bir yüz, el kol ya da bedenin diğer parçaları şeklinde görünecek onun gözüne; ne

1 Krş. yuk. 210A: *telea*, 204C: *teleon*, 205A: *telos*.

2 Bu ifade [*leksaiphnēs*], bir takım kutsal işaretlerin görüldüğü mistik bir aydınlanmaya [*pheggos, augē*] işaret etmektedir. Krş. *Phaidros*, 250C; Plotinos, *Enneades*, 43.17.

3 Krş. *Phaidros*, 250B.

4 Krş. yuk. 210A; *Phaidros*, 248B.

5 Bir defa ... sonra ... yine ... [*prōton men ... epeita ... oud' au ktl.*] şeklinde sıralanan bu niteliklerden ilki sonsuzluğu ve değişmezliği, ikincisi mutlaklığı ve göreceli olmamayı, üçüncüsü ise kendi başına var olmayı belirtir.

B bir söz veya bir bilgi olarak ne de hayvan gibi
 başka bir varlığın içinde yer alan veya yeryü-
 zünde, gökyüzünde ya da başka herhangi bir
 yerde bulunan bir varlık olarak. Tersine her
 zaman kendi başına, kendisiyle yekpare¹ bir
 varlık olarak görünecek. Diğer tüm güzel şey-
 ler de ondan şu şekilde pay alırlar,² öyle ki bu
 şeyler bir var olup bir yok olurken onda ne bir
 artma, ne bir azalma meydana gelir ne de o
 bir etkiye maruz kalır.³ Ne zaman bir adam bir
 oğlanı adamakıllı severek bunların üzerinde
 yükselir de o güzeli idrak etmeye başlarsa, o
 zaman neredeyse nihai amaca erişmiş demek-
 tir. Çünkü budur aşk konularında dosdoğru
 C yol almak ya da başka biri tarafından yol gös-
 terilmek,⁴ sırf o güzele varmak için bu güzel
 şeylerin üzerinde yükselmeye başlayıp, tıpkı
 bir merdivenden çıkar gibi, bir tanesinden iki
 tanesine, iki tanesinden tüm güzel bedenlere
 ve güzel bedenlerden güzel alışkanlıklara, gü-
 zel alışkanlıklardan güzel bilgilere, güzel bil-
 gilerden de güzelin kendi bilgisinden başka
 bir şey olmayan o bilgiye ermek, en sonunda
 D güzelin ne olduğunu görüp öğreninceye dek.

1 Krş. *Phaidōn*, 78D, 80B; *Theaitētos*, 205D; *Timaios*, 59B; *Politeia*, 612A.

2 Bkz. *Phaidōn*, 100C vd; *Parmenidēs*, 130B.

3 İdeaların etkilenmezliği [*apatheia*] konusunda bkz. *Sophistēs*, 248A, 251C.

4 Bir *paidagōgos* ya da *mystagōgos* işaret eder. Bkz. yuk. 210A, s. 142, n. 4.

İşte sevgili Sokrates, güzelin bizzat kendisini temaşa ettiği an, hayatın tam da bu anı, başka her anın ötesinde, insan için yaşanmaya değer bir andır,» dedi Mantineialı yabancı kadın. «Şayet bir gün görürsen onu, serveti, giyim kuşamı, şimdi ağzın açık seyrettiğin ve senin gibi daha birçoklarının sevgilisini görmek ve sürekli onunla birlikte olmak için, bir yolu olsa yemeden içmeden yalnızca yüzlerine bakmaya ve yanlarında olmaya can attığı güzel çocukları ve delikanlıları gölgede bıraktığını anlayacaksın onun. Bir düşünelim, eğer bir insan güzelin kendisini olanca saflığı, temizliği, katışıksızlığı, insan tenine, rengine ve başka birçok ölümlü kırıntısına¹ bulanmamışlığı içinde görme şansına erse, tek başına bizzat o tanrısal güzelliği idrak edebilse ne olur?» dedi. «Gözlerini oraya diken ve uygun bir araçla² onu temaşa eden, onunla hemhal olan bir insanın basit bir hayatı olduğunu mu düşünürsün? Ya da,» diye ekledi, «bir insanın, güzeli görünür kılan bir gözle baktığında, hayali değil hakikati kavrayacağı için, erdemın boş hayallerini değil de hakikatlerini doğurması ancak burada mümkün olacaktır; insan hakiki bir erdem doğurmakla ve onu besleyip büyütmele tanrıların dostluğunu kazana-

1 Krş. *Phaidōn*, 66C.

2 Yani akılla. Krş. *Phaidros*, 247C; *Phaidōn*, 65E; *Politeia*, 532A.

bilir¹ ve eğer bir insana ölümsüz olma yolu açılırsa bu kişi ancak o olabilir diye geçirmez misin aklından?»

- B Diotima işte bunları anlattı, ey Phaidros ve siz dostlar, ben de kandım ona. Kendim kandım ya, bu kazancı² elde etme yolunda insan doğasına yardımcı olarak³ Aşk'tan daha iyisini kimse kolay kolay bulamaz diye başkalarını da kandırmaya çalışıyorum.⁴ İşte bu yüzden de her yiğidin aşkı onurlandırması gerek diyorum. Ben kendi adıma aşk işlerini onurlandırır, aşırı derecede yüceltir ve başkalarını da buna teşvik ederim. Şimdi olduğu gibi her zaman Aşk'ın gücünü ve yiğitliğini⁵ gücüm yettiğince överim. Ey Phaidros, şimdi bu konuşmayı eğer istersen Aşk'a yapılan bir övgü olarak kabul et ya da istersen hangi adla adlandırmak hoşuna gidiyorsa o adı ver."
- C

Sokrates bu sözleri söyleyince bazıları onu alkışlamış. Aristophanes ise Sokrates'in konuşması sırasında konuşmasıyla ilgili olarak⁶ kendisinden söz edildiği gerekçesiyle bir şey

1 Krş. *Politeia*, 612E; *Philēbos*, 39E.

2 Yani "güzelin bizzat kendisini" [*autou tou kalou*]. Krş. *Philēbos*, 19C.

3 Krş. yuk. 180E, aş. 218D.

4 Krş. yuk. 189D.

5 Aşk'ın "gücü" [*dynamis*] konusunda bkz. yuk. 188D; "yiğitliği" [*andreia*] konusunda bkz. yuk. 179A, 196C, 203D.

6 Bkz. yuk. 205D vd.

söylemeye kalkışmış. O sırada birdenbire avlu kapısına vurulmasıyla âlemcilerinkine benzer büyük bir şamata meydana gelmiş ve bir *aulosçu* kızın sesi duyulmuş. Bunun üzerine D Agathon “Uşaklar!” diye seslenmiş, “Bakmayacak mısınız? Eğer dostlarımdan biriye buyur edin¹ içeri, yok değilse artık içmiyoruz, yatıp uyumak üzereyiz deyin.”

Çok geçmeden Alkibiades’in sesi çınlamış avluda. Fena halde sarhoşmuş ve bas bas bağırarak Agathon’un nerede olduğunu soruyor, kendisini Agathon’un yanına götürmelerini istiyormuş. Bunun üzerine *aulosçu* kız ve diğer hizmetçiler destek olup Alkibiades’i içeri, onların yanına götürmüşler. Sarmaşık ve menekşelerden örülü sık bir çelenkle kendisini taçlandırmış ve ne kadar şerit varsa başına takıp takıştırmış bir halde kapıda dikilip durmuş ve şöyle demiş: “Selam size yiğitler! Kafayı yeterince tutsülemiş bir adamı kadeh arkadaşı olarak kabul edecek misiniz, yoksa yalnızca Agathon’a çelengini dolayıp –bunun için geldik ya zaten– gerisin geri gidelim mi? Bakın, dün² gelemedim,” diye sürdürmüş, “ama şimdi şu şeritleri başıma takıp geldim, sırf onları kendi başımdan çıkarıp bilgeler bilgesi, güzeller güzeli bir adamın başına, bir de lafımı

1 Krş. yuk. 174E, 175B.

2 Agathon’un zafer kutlaması olduğu gün (yuk. 174A).

213

bilsem, şöyle bir dolamak için. Sarhoşum diye güleceksiniz bana, değil mi? Tabii gülebilirsiniz, ama ben hakikati dile getirdiğimi çok iyi biliyorum. Haydi açık açık söyleyin bana, bu durumda içeri gireyim mi, girmeyeyim mi? Birlikte içecek miyiz, içmeyecek miyiz?"

Bunun üzerine hepsi onu alkışlamış¹ ve içeri girip bir yere uzanmasını rica etmiş. Agathon da buyur etmiş² onu. Hizmetçilerinin desteğiyle ilerlerken bir yandan da dolayıp taç yapacağı şeritleri söküp çıkarmaya çalıştığı için gözlerinin önünde duran Sokrates'i görmemiş de gidip Agathon'un yanına, onunla Sokrates'in arasına oturuvermiş. Sokrates onu görünce yana kaymış çünkü. Yanına oturup Agathon'u selamlamış ve başlamış şeritleri başına dolamaya.

O zaman Agathon, "Uşaklar!" demiş, "Çözün Alkibiades'in sandaletlerini de üçüncü kişi³ olarak uzansın buraya."

"Tabii," demiş Alkibiades, "ama bizimle kadeh tokuşturan üçüncü kişi de kim?" Arkasını döner dönmez Sokrates'i görmüş karşısında ve görmesiyle yerinden sıçrayıp çılgılığı basması bir olmuş: "Ey Herakles! Bu da neydi! Sokrates bu! Yine pusu kurup⁴ uzanmışsın buraya. Hiç

1 Krş. aş. 198A.

2 Bkz. aş. 212D.

3 Krş. *Gorgias*, 500A; *Timaios*, 54A.

4 Krş. yuk. 203D: *epiboulos*; *Prôtogoras*, 309A.

C olmadığını düşündüğüm yerde ansızın ortaya çıkmayı huy edinmişsin. Ne diye geldin şimdi? Sonra Aristophanes'in, gülünç olan ya da gülünç olmak isteyen başka bir adamın yanı dururken ne diye yatıp uzandın buraya? Evdeki en güzel kişinin yanına uzanmak için yine ne dolaplar çevirdin?"

O zaman, "Gör bak Agathon, yardım et bana," demiş Sokrates. "Çünkü bu adamın aşkı az iş açmadı başıma. Ona vurulduğum andan beri hiçbir güzele bakamaz, hiçbir güzelle laflayamaz oldum. Yoksa beni kıskanıp içerler de olmadık işler yapar,¹ sövüp sayar ve bir daha da düşmez iki eli yakamdan. Onun için bak, şimdi de bir olay çıkarmasın. Aramıza gir de zor kullanmaya kalkarsa kolla beni. Çünkü bu adamın deliliği ve âşığına bağlılığı² beni çok korkutuyor."

E "Şimdi seninle hiç uğraşamam ben," demiş Alkibiades de. "Bunların öcünü başka zaman alacağım senden. Şimdi Agathon," diye sürdürmüş, "şeritlerinden ver bana da bu adamın şu eşsiz kafasına dolayıp taç yapayım. Sonra seni taçlandırıdım da kendisini, senin gibi yalnızca geçen gün değil, her gün konuşmalarıyla tüm insanları alt eden adamı taçlandırmadım diye suçlamasın beni." Bunları der demez şe-

1 Krş. yuk. 182E, aş. 218A; *Nomoi*, 686C; *Theaitētos*, 151A.

2 Krş. yuk. 192B; *Phaidros*, 255D.

ritleri eline alıp Sokrates'in başına dolamış ve geçip uzanmış.

214 Yatıp uzandıktan sonra demiş ki: "Pekâlâ yiğitler! Ayık olduğunuzu görüyorum. İzin vermem size, içmeniz gerek. Böyle anlaşıştık¹ hani. Öyleyse siz adamakıllı içine kadar bu işretin ağası sayıyorum kendimi. Agathon, varsa eğer bir büyük kadeh getirsin bana uşağın. Yok istemez, kalsın. Hey uşak, şu buz çanağını getir," demiş. Çünkü sekiz *kotyleden*² fazla çektiğini görmüş onun. Ağzına kadar doldurtup önce kendisi içmiş, sonra da Sokrates için doldurmalarını buyurmuş ve o sırada şöyle demiş: "Yiğitler! Sokrates'e oyun oynamıyorum. Çünkü o ne kadar iç derseniz o kadar içer de asla sarhoş olmaz."

B Bunun üzerine uşak çanağı doldurur doldurmaz Sokrates içmiş. Eryksimakhos ise, "Alkibiades, ne yapıyoruz biz?" diye sormuş, "Sarhoş sarhoş iki çift laf etmeden ya da şarkılar söylemeden susamış kimseler gibi içecek miyiz böyle?"

Alkibiades de, "A, Eryksimakhos! En akıllı, en soylu babanın en soylu oğlu, selam sana!" demiş.

"Sana da!" demiş Eryksimakhos, "Ama ne yapalım?"

1 Bkz. yuk. 212E.

2 Yaklaşık yarım galon.

"Sen ne buyurursan onu. Sana uymak zorundayız nasılsa:

*Ne de olsa çok kişiye bedeldir tek bir hekim.*¹

Onun için ne istiyorsa canın buyur."²

"Aç kulağını öyleyse," demiş Eryksimakhos, "sen daha gelmeden her birimiz sağa doğru sırayla Aşk üzerine elinden gelen en güzel konuşmayı yapmalı ve onu yüceltmeli diye karar vermiştik.³ Buradakilerin hepsi sırasını savdı. Madem bir sen konuşma yapmadın, hem de doyasıya içtin, şimdi konuşmak zorundasın. Konuştuktan sonra istediğin konuyu Sokrates'e söylemekle yükümlüsün. O da sağındaki-ne söylemeli ve diğerleri de bu şekilde devam etmeli."

"Ama Eryksimakhos," demiş Alkibiades, "güzel konuşuyorsun da sarhoş bir adamın konuşmasını ayık kimselerin konuşmalarıyla karşılaştırmaya kalkmak eşitliğe uygun olmasa gerek. Bununla birlikte, ey kutlu adam,⁴ Sokrates'in demin söylediklerinden bir tekine bile inanıyor musun sen? Her şeyin onun söy-

1 Homeros'tan bir alıntı (*Ilias*, 11.514).

2 Burada "buyurmak" şeklinde karşıladığımız *epitate* fiili tıp terminolojisinde bir tedavi yolu göstermek anlamına gelir ve Eryksimakhos'un hekimliğine gönderme yapar. Krş. *Politeia*, 347A; *Nomoi*, 722E.

3 Bkz. yuk. 177D.

4 Krş. aş. 219A.

lediğinin tam tersi olduğunu biliyor musun? Çünkü bu adamın yanında bir tanrıya yahut kendisinden başka bir insana övgüler yağdırırsam eğer, yakama yapışacak benim."

"O nasıl söz öyle!" demiş Sokrates.

"Poseidon aşkına!"¹ demiş Alkibiades, "Hiç çeneni yorma. Çünkü sen buradayken başka birine övgüler düzemem ben."

"Canın istiyorsa böyle yap o zaman," demiş Eryksimakhos, "öv, yücelt Sokrates'i."

"Ne demek istiyorsun?" demiş Alkibiades, "Yapayım ister misin ey Eryksimakhos? Bu adamın üstüne varayım da sizlerin önünde öcümü alayım mı?"

E "Hey sen," demiş Sokrates, "ne kuruyorsun kafanda? Beni daha da gülünç durumlara düşürerek övmek mi niyetin? Ne yapacaksın?"

"Hakikatleri söyleyeceğim. İzin verir misin, vermez misin bir düşün."

"Hakikatleri dile getireceksen elbette izin veririm, hatta konuşmanı ben emrederim," demiş.

215 "Hemen başlıyorum konuşmaya," demiş Alkibiades. "Ama şöyle yap sen. Eğer hakikat olmayan bir şey kaçırırsam ağzımdan, diler sen yarıda kes sözümü ve söylediğimin yalan

1 Poseidon'a yemin, Platon'da nadir rastlanan bir yemin biçimidir. Alkibiades olasılıkla "içme" [*posis*] ile "içki veren" [*Poseidōn*] arasında bir kelime oyunu yapıyor.

olduğunu belirt. Bile bile yalan söyleyecek halim yok ya. Yine de anılar gözümde canlanırken gelişigüzel konuşursam hiç şaşırma. Çünkü benim durumumda olan biri için senin tuhaflıklarını akıcı bir şekilde, ardı ardına sıralamak hiç de kolay bir iş değil.

Yiğitler! Ben Sokrates'i bu şekilde, benzetmelerle övmeye çalışacağım. Belki de o alay etmek için böyle davrandığımı düşünecek. Ama bu benzetme hakikat adına olacak, alay için değil. Çünkü ben onun heykel dükkânlarındaki Silenos¹ heykellerine tıpatıp benzediğini ileri sürüyorum, hani zanaatkârlar, elinde kaval ya da *aulos* bulunan, ortadan ikiye ayrılınca içinden tanrı tasvirleri² çıkan bazı heykeller yapar ya, işte onlara. Yine onun bir Satyros³ olan Marsyas'la benzeştiğini ileri sürüyorum. Çünkü bunlarla özdeş bir görü-

1 Silenos genellikle yaşlı ve bilge satyrolara verilen isimdir. Ancak sonraları tek bir kişiye, hem tanrı Dionysos'un eğitmeni olan hem de onun maiyetinde yer olan oldukça yaşlı ve sarhoş, ama bilge bir satyrosa ad olmuştur.

2 Krş. aş. 222A; *Phaidros*, 251A.

3 Satyrolar dağlarda ve ormanlarda gezip dolaşan ve genellikle at kulağına benzeyen kulakları, teke ayağını andıran ayakları ve arkalarındaki at kuyruklarıyla yarı hayvan yarı insan şeklinde betimlenen yaratıklardır. Sürekli içki içip dans eden ve aynı zamanda doğanın doğurganlığını simgeleyen bu yaratıklar Dionysos alayının önemli bir kısmını oluştururlar. *Aulos* çalma konusunda olağanüstü bir yeteneği olan Marsyas da Phrygialı bir satyrostur.

nüşün var Sokrates, sen bile tartışmaya girmezsin bu konuda. Kaldı ki onları andıran başka yönlerin de var, dinle bak. Sen yaman bir adamsın.¹ Değil misin yoksa? Aynı fikirde değilsen eğer tanıklar göstereceğim. Peki *aulos* çalan bir adam değil misin? Elbette ondan daha eşsiz bir *aulos*çusun sen. Gerçekte çalgılarla insanları mest eden bir güç vardı onun dudaklarında. Bugün bile onun ezgilerini kim üflese mest eder insanı. Zira Olympos'un² *aulosuna* üflediği ezgiler, bence ona bunları öğreten Marsyas'a aitti. Sonuçta onun ezgileri, ister usta bir *aulos*çu isterse beş para etmez bir *aulos*çu kız *aulosuna* üflesin onları, tanrısal ezgiler oldukları için derin bir esrimeye neden olur, tanrıların ve yüce mertebelerin yokluğunu çeken kimseleri açığa vurur. Senin ondan tek bir farkın var. Sen çalgılar olmadan da yalın konuşmalarla aynı etkiyi yaratıyorsun zaten. Örneğin başka birini, oldukça iyi bir hatip de olsa, söylevlerini verirken dinlediğimizde hemen hemen hiçbirimiz umursamayız. Ama ne zaman seni dinlesek ya da senin söylevlerini başka birinin ağızdan duysak, bu kişi gerçekten beceriksiz bir konuşmacı da olsa, kadın, erkek, delikanlı hepimiz hayretler içinde kalır, kendimizden geçeriz. En azından

1 Krş. yuk. 175E.

2 Marsyas'ın yetiştirdiği söylenen Phrygialı usta bir *aulos*çu. Bkz. *Minös*, 318B; *Nomoi*, 677D, 790D vd.

ben, yiğitler, büsbütün sarhoş görünüyor ol-
 masaydım eğer bu adamın konuşmalarının
 başıma neler getirdiğini, hâlâ da getirmekte
 olduğunu yeminle anlatırdım sizlere. Çünkü
 E onu ne zaman dinlesem hezeyan halindeki
 Kybele rahiplerinden¹ çok daha çılgın hallere
 düşerim, kalbim küt küt atar² ve gözyaşı dök-
 türür bana bu adamın konuşmaları. Daha nice
 nice insanların aynı duygulara kapıldığını
 görüyorum. Perikles'i³ veya güzel konuştuğu-
 na inandığım diğer usta hatipleri dinlerken
 böyle bir duyguya kapılmadım hiç; ne ruhum
 sarsıldı ne de hayıflandım kölece yaşayışıma.⁴
 Oysa bu Marsyas çok defalar beni öyle hallere
 216 düşürdü ki yaşadığım hayatın hiç de yaşanası
 bir hayat olmadığını düşünür oldum.⁵ Bunlar
 da hakikat değil⁶ diyemezsin Sokrates. Şimdi
 de ona kulak vermek geçse içimden hiç daya-
 namam, yine aynı duygulara kapılırım. Çok iyi
 biliyorum bunu. Çünkü birçok şeyden yoksun
 olmama rağmen hâlâ kendimle ilgilenmeyip
 Atinalıların devletini yönettiğimi kabul etmek

1 Bkz. *İön*, 533E, 536C; *Kritôn*, 54E.

2 Krş. *İön*, 535C; *Phaidros*, 251C.

3 Pers ve Peloponnesos savaşları sırasında etkili ol-
 muş ünlü Atinalı devlet adamı ve komutan. Hitabet
 yeteneği konusunda bkz. *Phaidros*, 269E; *Menôn*,
 94A; *Meneksenos*, 235E, Thoukydides, 2.65.

4 Krş. yuk. 210D; Ksenophon, *Apomnēmoneumata*
Sōkratous, 4.2.39.

5 Krş. yuk. 211D.

6 Krş. yuk. 214E, 215B.

zorunda bırakıyor beni. Onun için burada bu adamın yanında oturup yaşlanmayayım diye Seirenlerden kaçır gibi¹ kulaklarımı tıkayarak güç bela kaçıp uzaklaşıyorum. Yalnızca bu adamın karşısında bir insandan utandığımı hissetmişimdir; kimse de ihtimal vermez içimde böyle bir duygunun yeşereceğine. Ama ben bir tek bu adamdan utanıyorum. Çünkü ona karşı çıkıp şiddetle tavsiye ettiği şeyleri yapmam gerekmez diyemeyeceğimi, yanından ayrılır ayrılmaz kalabalıkların verdiği payeye yenik düşeceğimi çok iyi biliyorum. İşte bu yüzden tabana kuvvet kaçıyor,² uzak duruyorum ondan; onu ne zaman görsem verdiğim sözlerden³ utanıyorum. Kaç defa onun bu dünyadan göçüp gittiğini gönül rahatlığıyla bir bilsem dedim. Yine de böyle bir şey olursa eğer, çok daha büyük dertlere düşeceğimden eminim. Açıkçası nasıl başa çıkacağım bu adamla bilmiyorum.

İşte bu Satyros benimle birlikte pek çok insanı böyle duygulara sürükledi ezgileriyle. Ama onun, kendisine benzettiğim varlıklarla ne kadar özdeş olduğunu ve ne eşsiz bir güce sahip olduğunu benden dinleyin hele. Çünkü hiçbiriniz tanıımıyorsunuz onu, emin olun. Ama madem başladım bir kere, gözünüzün

1 Bkz. Homeros, *Odyseia*, 12.39.

2 Krş. *Menōn*, 97E.

3 Bkz. yuk. 216A.

önüne sereyim onu. Görün bakın Sokrates nasıl da güzellere vurulur, sürekli onların yakınındadır ve hayran kalır onlara; sonra her şeyden habersizdir ve hiçbir şey bilmez. Bu da onun bir oyunudur. Silenosça bir durum değil mi bu? Elbette öyle. Tıpkı yontulmuş bir Silenos gibi dışına büründüğü kılıftır bu. Ama içi açıldığında¹ onun ne kadar büyük bir akıllılıkla dolu olduğunu tasavvur bile edemezsiniz, ey yiğit kadeh arkadaşlarım! Bilin ki bir insanın güzel olması, varlıklı olması ya da kalabalıkların gıpta ettiği türden herhangi bir mevkiye sahip olması hiç mi hiç ilgilendirmez onu; tam tersine hiçbirinizin hayal edemeyeceği kadar hor görür bunları. Bütün bu servetlerin hiçbir değeri olmadığını düşünür, hatta bizlerin bile. Sizi temin ederim, bütün hayatını bilmiyormuş gibi davranıp insanlarla alay ederek² geçirir o. Ama bir ciddileşip de içi açıldığında içindeki tasvirleri³ bilmem gören var mıdır. Ben günün birinde gördüm onları ve öyle tanrısal oldılar, öyle altın gibi pırıl pırıl, öyle eşsiz ve güzeldiler ki, sözün kısası artık Sokrates ne buyurursa yapmam gerektiğini anladım. Onun gençliğimle ciddi ciddi ilgilendiğini sanıp bunun benim için eşsiz bir talih ve bulunmaz bir fırsat oluşunu düşündüm.

1 Krş. yuk. 215B.

2 Krş. aş. 218D; *Politeia*, 337A.

3 Bkz. yuk. 215A.

Sonuçta Sokrates'in gönlünü hoş tutup bildiği ne varsa dinleyebilecektim ondan. Ne de olsa fazlasıyla övünürdüm gençliğimle. İşte bu düşüncelerle, önceleri yanımda bir hizmetçi bulunmadan onunla yalnız kalmak hiç âdetim değilken, artık hizmetçiyi başımdan savıp onunla yalnız buluşur oldum. Bütün hakikatleri bir bir anlatmalıyım size. Dikkat kesilin sözlerime; sen de Sokrates, yanlış bir laf edersen eğer doğrusunu göster. Böylece yiğitler, bir o bir ben buluşup görüşür olduk ve baş başa¹ kaldıklarında bir âşığın sevgilisine fısıldadıklarını hemen oracıkta o da bana fısıldayacak diye hayal eder, mutlu olurum. Ne yazık ki bunların hiçbirisi gerçekleşmedi. Tersine hep nasılsa öyle konuştu benimle ve günü beraber geçirdikten sonra kalktı yoluna gitti. Ardından onu birlikte idman yapmaya² davet ettim ve belki burada bir başarı elde ederim diye onunla idman yaptım. Yanımızda kimsecikler yokken bana idman yaptırdı ve sık sık güreş tuttu benimle. Ne dememi bekliyorsunuz! Bir adım bile ileri gidemedim.³ Bu yolla hiçbir yerde başarı elde edemediğim için ben de var gücümle bu adamın üzerine atılmam ve ona rahat vermeyip –bir defa başlamıştım ya bu işe– tam tersine artık bu işin aslını öğ-

1 Krş. *Politeia*, 604A; *Phaidros*, 236C.

2 Krş. yuk. 182C; *Meneksenos*, 236D; *Politeia*, 452A.

3 Bkz. aş. 222D.

renmem gerektiğine karar verdim. Bu yüzden sevgilisine tuzak kuran bir âşık gibi açıkça onu birlikte bir akşam yemeğine davet ettim. Bunu bile ilk anda kabul etmeye yanaşmadı, ama zamanla ikna oldu tabii. İlk gelişinde yemeği yer yemez kalkıp gitmek istedi. O zaman yüzüm kızardı da gitmesine izin verdim. Bir sonraki gelişinde yeni bir hile düşünerek yemeğimizi yedikten sonra gecenin bir yarısına kadar durmadan çene çaldım, kalkıp gitmek istediği zaman da geç olduğu bahanesiyle kalmaya zorladım onu. Böylece benim sedirin yanı başında, üzerinde yemek yediği sedirde yatıp uyudu; odada bizden başka uyuyan da yoktu.

E Buraya kadar anlattıklarım herhangi birine de anlatılabilir güzel güzel. Ama bundan sonrasını benim ağzımdan duyamazdınız; tabii her şeyden önce, hani bir deyim vardır ya, çocuklar olsun olmasın şarap doğruyu söyletmeseydi eğer,¹ bir de hazır Sokrates'i övmeye başlamışken onun küstah bir davranışını göz ardı etmek insafsızca gelmese bana. Üstelik yılan sokmuş bir adamın felaketini yaşıyorum ben. Ne de olsa bu felakete uğramış bir kişi kendileri de sokulmuş kimselerden başkası-

1 Alkibiades sarhoşluğun etkisiyle "Hakikat şaraptadır" [*oinos kai alêtheia*] ve "Çocuklar da, şarap da doğru sözlüdür" [*oinos kai paides alêtheis*] şeklindeki iki atasözünü birleştiriyor.

na anlatmak istemez derdini, bilirsiniz. Acının etkisiyle söylemeye, yapmaya kalkıştığı her şeyi sonuçta yalnızca onlar bilir, yalnızca onlar anlar bu hali. Ben de böyle pek belalı bir yaratık tarafından sokuldum. Hem de bir insanın sokulabileceği en hassas yerinden, yüreğimden, gönlümden ya da adına başka ne demek gerekiyorsa tam oradan, onun felsefi konuşmalarıyla yaralandım, ısırıldım. Bu konuşmalar ne zaman istidatlı bir körpe ruhu ağına düşürse, bir yılandan daha güçlü bir etki bırakır da istediği her şeyi söyletir ve yaptırır ona. Bakın işte Phaidroslar, Agathonlar, Eryksimakhoslar, Pausaniaslar, Aristodemolar, hatta Aristophanesler; sonra Sokrates –saymaya bile gerek yok onu– ve daha niceleri. Felsefenin deliliği, hatta coşkusu sarmış hepinizi. Tam da bu yüzden kulak kesilecek hepiniz. Ne de olsa o zaman yapılanları da şimdi söylenenleri de anlayışla karşılayacaksınız.¹ Köleler ve başka kim varsa erginlenmemiş, yontulmamış, dayasınlar en sağlam kapıları kulaklarına.²

İşte yiğitler, kandil kararıp da uşaklar dışarı çıktığında lafı ağzımda fazla gevelemeden aklımdan geçenleri ona açık açık anlatmam gerektiğine karar verdim. Ona hafifçe dokunarak sordum: «Sokrates, uyuyor musun?»

1 Bkz. yuk. 218A.

2 Krş. Theognis, 421.

«Yok, ne uyuması,» diye cevapladı.

«Biliyor musun, neler geçiyor aklımdan?»

«Sahi neler geçiyor?» dedi.

D «Düşünüyorum da tek değerli âşığım sen-
sin benim, ama bana bundan bahsetmeye çe-
kiniyorsun gibime geliyor,» dedim. «İşte benim
halim: Bu konuda olsun, benim ya da dostla-
rımın servetine ihtiyaç duyabileceğin baş-
ka bir konuda olsun seni memnun etmemeyi
büsbütün ahmaklık sayıyorum. Çünkü benim
için üstün bir insan olmaktan daha önem-
li bir şey yoktur ve inanıyorum ki bu konuda
senden daha ehil bir yardımcı olamaz benim
için. Böyle bir adamın gönlünü yapmadım
diye akıllı kimselerden utanacağıma, gönlünü
yaparım da akılsızlardan, kuru kalabalıktan
utanırım daha iyi.»¹

E Bunları işitince o alışıldık, kendine has
alaylı tavrıyla şöyle dedi: «Sevgili Alkibiades,
aslında sen hiç de aptal birine benzemiyor-
sun; tabii eğer benim hakkımda söylediklerin
gerçekten doğruysa ve bende senin daha iyi
bir adam olmana yardım edecek bir güç varsa.
Öyle ya senin yakışıklılığından büsbütün baş-
ka, olağanüstü bir güzellik görüyor olmalısın
bende. Eğer bunun farkına varıp da benimle
uzlaşmaya ve güzelliği güzellikle takas etme-
ye çalışıyorsan, azımsanamayacak bir kazanç

1 Krş. yuk. 194B.

219

sağlamayı düşünüyorsun benden, ama güzel-
liğin sahtesine karşılık gerçeğini¹ elde etmeye
çalışıyorsun ve aslında *altını bakırla*² değiştirmek niyetin. Ama ey kutlu adam, iyice düşün de bir hiç olduğum kaçmasın gözünden. Bilirsin, ancak gözlerimizin ferisi sönmeye yüz tuttuğunda keskin bakmaya başlar akıl gözümüz. Sense bunların uzağındasın hâlâ.»

Bunları duyar duymaz şöyle dedim ben de: «Söylediklerim tamı tamına bunlar; tek kelime farklı söylenmiş değil düşündüklerimden. Bu durumda benim için de senin için de en iyisi olduğuna inandığın bir şey varsa sen kendin ara bul onu.»

B

«Bunu söylemen güzel,» dedi, «ileride bir gün düşünür taşınır, bu konularda olsun başka konularda olsun ikimize de en iyi görünen şeyi yaparız.»

C

Onunla söyleştikten sonra sözlerimi adeta bir ok³ gibi üzerine salarak onu yaraladığımı sandım. Ve bu adamın daha fazla konuşmasına fırsat bırakmadan yerimden doğrulup üstümdekileri onun üzerine örterek –mevsim kıştı ne de olsa– onun eski püskü harmanisi altına uzandım ve kollarımı bu sahiden tanrısal,⁴ eşsiz adama doladım da öyle yatıp uyu-

1 Krş. yuk. 198E, 212A; *Philēbos*, 36C.

2 Homeros'tan bir alıntı (*Ilias*, 6.235-6).

3 Bkz. yuk. 189B.

4 Krş. yuk. 202D.

dum bütün gece. Artık bunları¹ da yalanlayamazsın ya Sokrates. Bunları yaptığım halde o tepeden baktı gençliğime, hor gördü alenen, gülüp geçti ve küçümsedi bir şey sandığım gençliğimi; hey saygıdeğer yargıçlar! Ne de olsa burada sizler yargılıyorsunuz Sokrates'in yüksek gururunu. Emin olun, tanrılar, tanrıçalar adına yemin ederim ki, Sokrates'in yanında tıpkı bir babanın, bir ağabeyin yanında uyumuş gibi uyandım.

Bu olaydan sonra nasıl bir düşünceye kapıldım dersiniz? Bir yandan onurumun sarıldığını düşünüyordum, ama diğer yandan hayran kalıyordum bu adamın mizacına, akıllığına ve yürekliliğine. Çünkü öyle bir insanla karşı karşıya kalmıştım ki, sağduyu ve dayanıklılık bakımından böyle birisiyle karşılaşacağım aklımın ucundan bile geçmezdi. Böyleyken nasıl kızabilirdim ona, nasıl yoksun kalabilirdim dostluğundan, ne yapıp da yakınlaşabilirdim ona! Gayet iyi biliyordum ki para hiçbir şekilde işlemezdi ona, Aias'a demirin işlemesinden bile zor;² yalnızca bir konuda elime geçirebileceğimi sandım onu, ama kaçıp kurtuldu elimden. Ne yapacağımı bilmiyordum, hiç kimsenin kimseye olmadığı kadar bu adama kul köle olmuş dolanıyordum

1 Bkz. yuk. 217B.

2 Aias'ın yedi katlı sağlam kalkanına gönderme yapıyor. Krş. Sophokles, *Aias*, 576.

ortalıkta. Bütün bunlar daha yeni başımdan geçmişti. Sonra birlikte Potidaia¹ seferine çıktık ve aynı kaderi paylaştık orada. Her şeyden önce sıkıntılara katlanmada yalnızca benden değil, başka herkesten üstündü. Ne zaman bir yerde yolumuz kapansa –hani seferlerde olur ya hep– ve yiyeceksiz kalsak ondan başkası katlanamazdı buna. Yine şöenlerde² her şeyin tadını çıkarmasını yalnız o bilirdi ve istemediği halde ne zaman içmeye zorlansa alt ederdi herkesi. Asıl hayret verici olan şu ki, bugüne dek hiçbir insan sarhoşken görmemiştir Sokrates'i. Sanırım bunu da sınavacağız birazdan. Yine kışa dayanma konusunda –oralarda kışlar korkunçtur çünkü– akıl almaz işler yapıyordu.³ Bir keresinde ortalık çok fena buz kesmişti ve kimse dışarı çıkmıyordu. Olur da çıkan olursa olmadık şeyler sarınıyor, ayaklarına keçeler bağlayıp kuzu postları sarıyordu. Ama o bu havada her zaman giydiği kıyafetle çıktı dışarı ve yalınayak, ayaklarını sarıp sarmalamış olanlardan çok daha rahat yürüdü keskin buzların üzerinde. Askerler kendilerini

1 İÖ 600 yılında Yunanistan'ın kuzeydoğusunda bir Korinthos kolonisi olarak kurulan Potidaia kentinin İÖ 432 yılında Atina'ya başkaldırması sonucu düzenlenen ve Atina'nın galibiyetiyle sonuçlanan seferden söz ediliyor. Bkz. *Apologia Sōkratous*, 28E; *Kharmidēs*, 153A.

2 Krş. yuk. 203B; *Nomoi*, 666B.

3 Krş. yuk. 182E, 213D.

küçümsediğini düşünerek ters ters bakıyorlardı ona.

c Bunlar böyle.

Sefer sırasında bir gün, orada

*bu dayanıklı adamın nasıl bir iş yaptığıını,
neye katlandığını¹*

dinlemeye değer. Şafakta aklını bir şeye takmıştı ve hâlâ aynı yerde dikilmiş duruyor, hep onu düşünüyordu. Bir çözüm bulamadığı için olacak yerinden ayrılmıyor, öylece dikilmiş ince ince düşünüyordu. Artık öğlen oluyordu, insanlar onu fark ediyor ve hayretler içinde birbirlerine şöyle fısıldıyorlardı: «Sokrates aklına bir şey takmış şafaktan beri olduğu yerde dikiliyor.» Sonunda akşam olurken İonialılardan bazıları yemeklerini yedikten sonra yataklarını dışarı çıkardı; –o sıralar mevsim yazdı– böylece hem serinde uyuyor hem de gece boyunca da böyle dikilecek mi diye gözetliyorlardı onu. Ama o şafak söküp de Güneş doğuncaya kadar dikildi durdu orada. Sonra Güneş’e yakardı ve yürüdü yoluna gitti.

Şimdi de isterseniz savaşlarda nasıl biri olduğunu anlatayım. –Hak ettiği bu değeri vermeli ona.– Çünkü savaş sırasında, hani komutanların bana yiğitlik nişanı verdikleri sa-

1 Ufak bir değişikliklerle Homeros’tan yapılan bir alıntı (*Odyseia*, 4.242).

- E vaş, ondan başkası değildi hayatımı kurtaran, yaralandığımda yüzüstü bırakmak istemedi beni, hem kendimi hem de silahlarımı kurtarmama yardım etti. Ben de o zaman, ey Sokrates, yiğitlik nişanını sana vermelerini buyurmuştum komutanlara. Hiç değilse bu konuda beni suçlayamazsın ya da yalan söylüyorsun diyemezsin bana. Ama komutanlar benim itibarımı dikkate alıp yiğitlik nişanını bana vermek istedikleri zaman sen kendin nişanı senin değil de benim almam gerektiği konusunda komutanlardan daha istekli davrandın.
- 221 Üstelik yiğitler, ordumuz arkasına bile bakmadan Delion'dan çekilirken¹ bir görmeliydiniz Sokrates'i. Tesadüfen yanında bulundum; ben at sırtındaydım, o ise silahlıydı. Askerler çoktan dağılıp gitmişken Lakhes'le² birlikte geri dönüyordu o. Bu esnada karşılaştım onlarla, görür görmez de yürekli olmaya çağırdım o ikisini ve ikinizi de yalnız bırakmayacağım diye bağırdım. Orada, Potidaia'dakinden daha iyi gördüm Sokrates'i. Çünkü at sırtında olduğum için korkum yok denecek kadar azdı. Bir defa serinkanlılığıyla gölgede bırakıyordu Lakhes'i.
- B Sonra orada bile burada yürüdüğü gibi yürü-

1 İÖ 424 yılında Boiotia'da meydana gelen ve Boiotialıların üstünlüğüyle sonuçlanan savaş. Bkz. Thoukydides, 4.76.

2 Peloponnesos Savaşları sırasında etkin bir rol oynayan Atinalı komutan. Bkz. *Lakhēs*, 181B.

düğünü gördüm, senin de dediğin gibi Aristophanes, *kasıla kasıla, gözlerini döndüre döndüre*,¹ dostları da düşmanları da sakın sakın süzerek, bu adama sataşan olursa kendisini gayet güçlü bir şekilde savunacağını uzak mesafelerden bile göstere göstere. İşte bu yüzden yoldaşıyla birlikte sağ salım geri dönüyordu. Çünkü savaşta böyle davrananlara neredeyse hiç dokunmazlar da apar topar kaçışanların peşine takılırlar.

İnsanın Sokrates'te övebileceği daha başka ne harikalar var. Belki onun diğer alışkanlıklarının başka herhangi bir adamın alışkanlıkları gibi olduğu söylenebilir. Ama eskilerden ya da günümüzde yaşayan insanlardan hiçbirine benzememesi, işte bu, asıl şaşılacak olan. Çünkü Akhilleus gibi bir adam Brasidas² ya da başkalarıyla karşılaştırılabilir; yine Perikles gibi biri Nestor'la,³ Antenor'la⁴ eşleştirebilir. –Başkaları da var elbette.– Hatta aynı yöntemle başka insanlar da karşılaştırılabilir. Ama hem kendisi hem de konuşmaları tuhaf böylesi bir insana yakın bir örnek, istediği kadar aransın eskiler arasında, günümüzde yaşayanlar arasında, bulunamaz yine de. Hem o

1 Bkz. Aristophanes, *Nephelai*, 362.

2 İÖ422'de cereyan eden Amphipolis Savaşı'nda hayatını kaybeden Spartalı komutan. Bkz. Thoukydides, 2.25, 85.

3 Bkz. Homeros, *Ilias*, 1.247 vd.

4 Bkz. Homeros, *Ilias*, 7.347 vd.

hem de konuşmaları benim söylediğim şeylere benzetilebilir ancak, yani Silenoslara, Satyrolara, bir insana değil.

E Çünkü konuşmamın başlarında söylemeyi unuttum bunu: Onun konuşmaları da özdeştir içi açılan Silenoslarla. Eğer birisi Sokrates'in konuşmalarını dinlemek isterse, bunlar başta gülünç mü gülünç gelir ona; tıpkı vahşi bir Satyrosun postu gibi dışarıdan böyle tuhaf kelime ve ifadelere¹ büründürülürler. Ne de olsa semerli eşekleri, demircileri, ayakkabıcıları ve dericileri düşürmez dilinden ve aynı şeyleri hep aynı sözlerle anlatır görünür. Sonuçta görgüsüz, kafasız her insan gülüp eğlenebilir onun sözleriyle. Ama açıldıklarında 222 birisi görürse bunları ve nüfuz ederse içlerine, her şeyden önce yalnız bu konuşmaların içlerinde bir anlam taşıdıklarını; sonra da kendilerinde ne tanrısal,² ne çok erdem tasviri barındırdıklarını ve bunların pek çok konuyla,³ daha çok da iyi-güzel olmak isteyen bir insan için görülmesi uygun ne kadar şey varsa hepsiyle ilgili olduklarını keşfedecektir.

B İşte yiğitler, budur Sokrates'e övgüm. İtham ettiğim yanlarıyla bana yaptığı hakaretleri birbirine kattım da öyle anlattım size. Ama bir tek bana yapmadı ki bunları. Tam tersine Glau-

1 Krş. yuk. 198B.

2 Bkz. yuk. 216D-E.

3 Bkz. yuk. 186B.

konoğlu Kharmides'e¹ de yaptı bunları, Dioklesoğlu Euthydemos'a da,² önce bir âşık gibi akıllarını çelip sonra kendisi âşık olacağına sevgili durumuna geçtiği daha başkalarına da. Bunları sana söylüyorum Agathon, aklını çelmesin bu adam. Bizim ıstıraplarımızı öğren, ona göre önlemini al da *çocuk deneye yanıla öğrenir*³ diyen atasözündeki gibi olmasın."

- C Alkibiades bunları söyleyince Sokrates'e hâlâ âşık olduğunu gösteren bu açıksözlülüğü üzerine bir kahkaha kopmuş. Bunun üzerine Sokrates, "Bana kalırsa sen ayıksın Alkibiades," demiş. "Yoksa bütün bunları niçin anlattığını böyle güzelce, etrafında döne dola gizlemeye çalışmazdın hiç ve önemsiz bir şey söylüyor gibi en sona sıkıştırmazdın onu. Sanki bütün söylediklerini bu yüzden, benim başka birini değil, seni sevmem gerektiğini;
- D Agathon'u da başka birinin değil, senin sevmen gerektiğini düşünerek Agathon'la beni birbirimize düşürmek için söylemedin. Ama gizleyemedin foyanı, ama açığa çıktı senin bu

1 Atinalı devlet adamı ve Peloponnesos Savaşları sonrasında Atina'yı yöneten otuz tirandan biri. Bkz. *Kharmidēs*, 154, 157.

2 Platon'un *Euthydēmos* diyaloguna adını veren kişiyle aynı adı taşıyan ve Ksenophon'dan öğrediğimize göre otuzlardan biri olan Kritias'ın ilgi duyduğu genç. Bkz. Ksenophon, *Apomnēmoneumata Sōkratous*, 4.2.40.

3 Krş. Homeros, *Ilias*, 17.33; Hesiodos, *Erga kai Hēmerai*, 218.

Satyrosça, bu Silenosça oyunun. Ama canım Agathon, daha ileri gitmesin bu adam, kendini öyle hazırla ki, hiç kimse düşüremesin bizi birbirimize."

E Bunun üzerine şöyle demiş Agathon: "Gerçekten de doğru söylüyor olabilirsin Sokrates. Gelip aramıza uzanmasından da anlaşılıyor zaten bizi ayırmaya çalıştığı. Daha ileri gidemeyecek artık, gelip senin yanına uzanacağım çünkü."

"Elbette, elbette," demiş Sokrates, "buraya, yamacıma gel uzan."

"Ah Zeus!" diye ünlemiş Alkibiades, "Yine ne işler açıyor başıma bu adam. Her yerde ben-den üstün olması gerektiğine inanıyor. Ey eşsiz adam, hiç değilse izin ver, ikimizin arasına uzansın Agathon."

"Ama bu mümkün değil," demiş Sokrates. "Çünkü sen beni övdün, benim de yine sağım-dakini övmem gerek. Bu durumda Agathon eğer senin yamacına uzanırsa ben onu övme-den, o beni tekrar övmeyecek mi? İzin ver ey tanrısız adam ve övüyorum diye kıskanma sakın bu delikanlıyı. Çünkü can atıyorum onu övüp yüceltmeye."

"Yaşasın, yaşasın!" demiş Agathon, "Alkibiades, artık imkânı yok kalamam burada, ne yapıp edip yer değiştirmeliyim ki, Sokrates övsün beni."

“Bunlar alıştığımız şeyler,” demiş Alkibiades. “Sokrates’in bulunduğu yerde bir başkası mümkün değil nasiplenemez güzellerden. Şimdi de sırf bu adam kendi yanına uzansın diye inandırıcı bir bahane bulmakta zorlanmadı.”

- B Bunun üzerine Agathon Sokrates’in yanına uzanmak için yerinden doğrulmuş. Birden büyük bir âlemci güruhu gelip dayanmış kapılara ve kapıları açık bulup –çünkü o sırada birisi dışarı çıkıyormuş– doğruca onların yanına varmış ve sedirlere kurulmuşlar. Bir şamatadır kopmuş dört bir yanda ve artık düzen kalmadığı için alabildiğine şarap içmek zorunda kalmışlar. Bunun üzerine, Aristodemos’un anlattığına göre, Eryksimakhos, Phaidros ve başka birkaç kişi çekip gitmiş.
- C Kendisi de uykuya dalmış ve geceler de uzun olduğu için uzunca bir süre uyuklamış. Ancak sabaha karşı horozlar öterken açmış gözlerini. Uyanır uyanmaz kimilerinin uyuduğunu, kimilerinin de gitmiş olduğunu fark etmiş. Bir Agathon hâlâ uyanıkmış, bir Aristophanes, bir de Sokrates ve sağa doğru sırayla büyük bir kâsedan içiyorlarmış. Sokrates onlarla laflıyormuş. Aristodemos konuşmaların geri kalanını hatırlamadığını söyledi. Ne de
- D olsa başını kaçırmış, hem de hâlâ uykuluymuş. Ama dediğine göre, özetle aynı kişinin

hem tragedya hem de komedya yazmayı bilmesi gerektiğini ve marifetli bir tragedya yazarının aynı zamanda bir komedya yazarı da olabileceğini kabul etmeye zorluyormuş Sokrates onları. Bunları kabul etmeye zorlanır, ama pek de dikkatli takip etmezken uykuları gelmiş. İlk önce Aristophanes uykuya dalmış, gün doğarken de Agathon. Sokrates onları uyuttuktan sonra kalkıp yola çıkmış –kendisi de her zaman olduğu gibi takılmış peşine– ve Lykeion’a¹ gitmiş, aklanıp paklanmış, günün geri kalanını her zamanki gibi geçirmiş; gününü böyle geçirdikten sonra da akşama doğru evine dönmüş ve yatıp uyumuş.

1 Atina’nın doğusunda yer alan ve Apollon Lykeios tapınağına komşu olduğu için Lykeion adını alan *gymnasion*. Krş. *Euthydēmos*, 271A; *Euthyphrōn*, 2A; *Lysis*, 203A.

ATIFTA BULUNULAN ANTİK YAZAR VE KAYNAKLAR

Aiskhylos

Hiketides

Myrmidones

Akousilaos

Alkaios

Alkidamas

Apuleius

De Deo Socratis

Araros

Aristophanes

Akharnēs

Gerytades

Hippēs

Lysistrata

Nephelai

Ornithes

Ploutos

Sphēkes

Thesmophoriazysai

Aristoteles

Ēthika Nikomakheia

Metaphysika

Politika

Rhētorikē

Athenaios

Deipnosophistai

Cicero

Ad Familiares

De Natura Deorum

De Officiis

De Senectute

Tusculanae Disputationes

Epikharmos

Eupolis

Baptai

Euripides

Alkēstis

Ēlektra

Hēraklēs

Hippolytos

Mēdeia

Melanippē hē sophē

Melanippē hē desmōtis

Stheneboea

Gorgias

Helenē

Herakleitos

Herodotos

Hesiodos

<i>Erga kai Hēmerai</i>	<i>Kynēgetikos</i>
<i>Theogonia</i>	<i>Kyroupaideia</i>
Hippokrates	<i>Lakedaimoniōn Po-</i>
<i>Aphorismoi</i>	<i>liteia</i>
<i>Peri Diaitēs</i>	<i>Symposion</i>
<i>Peri Hierēs Nousou</i>	Lucretius
<i>Peri Pathōn</i>	<i>De Rerum Natura</i>
<i>Peri Physios Anth-</i>	Lysias
<i>rōpou</i>	Ovidius
<i>Peri Physōn</i>	<i>Ars Amatoria</i>
Hippolytos	<i>Metamorphoses</i>
<i>Refutatio</i>	Parmenides
Homeros	Pausanias
<i>Ilias</i>	<i>Periēgēsis tēs Hella-</i>
<i>Odysseia</i>	<i>dos</i>
Horatius	Petronius
<i>Carmina</i>	<i>Satyricon</i>
<i>Saturae</i>	Pindaros
Ibykos	Platon
Isokrates	<i>Apologia Sōkratous</i>
<i>Areopagitikos</i>	<i>Epinomis</i>
<i>Busiris</i>	<i>Euthydēmos</i>
<i>Euagoras</i>	<i>Euthyphrōn</i>
<i>Helenē</i>	<i>Gorgias</i>
<i>Kata tōn Sophistōn</i>	<i>Hippias Meizōn</i>
<i>Panegyrikos</i>	<i>Iōn</i>
<i>Pros Nikoklea</i>	<i>Kharmidēs</i>
Kratinos	<i>Kleitophōn</i>
Ksenophon	<i>Kratylos</i>
<i>Anabasis</i>	<i>Kritias</i>
<i>Apomnēmoneumata</i>	<i>Kritōn</i>
<i>Sōkratous</i>	<i>Lakhēs</i>
<i>Hellēnika</i>	

<i>Lysis</i>	Praksilla
<i>Meneksenos</i>	Prodikos
<i>Menōn</i>	<i>Hērakleous Paideusis</i>
<i>Minōs</i>	Sappho
<i>Nomoi</i>	Seneca
<i>Parmenidēs</i>	<i>De Vita Beata</i>
<i>Phaidōn</i>	<i>Epistulae Morales Ad</i>
<i>Phaidros</i>	<i>Lucilium</i>
<i>Philēbos</i>	Simonides
<i>Politeia</i>	Simplicius
<i>Politikos</i>	<i>In Epictetum Com-</i>
<i>Prōtagoras</i>	<i>mentaria</i>
<i>Sophistēs</i>	Sophokles
<i>Symposion</i>	<i>Aias</i>
<i>Theaitētos</i>	<i>Antigonē</i>
<i>Tīmaios</i>	<i>Oidipous Tyrannos</i>
Plautus	<i>Thyestēs</i>
<i>Rudens</i>	<i>Trakhiniai</i>
Plotinos	Terentius
<i>Enneades</i>	<i>Andria</i>
Ploutarkhos	Theognis
<i>Lykourgos</i>	Thoukydides
<i>Peri Isidou kai Osi-</i>	Varro
<i>ridou</i>	<i>De Re Rustica</i>
<i>Phōkiōn</i>	Vergilius
	<i>Georgica</i>

KAYNAKÇA

- Astius, F. (1836). *Lexicon Platonicum sive Vocum Platoniarum Index*, 3 vols., Bonn: Rudolf Habelt Verlag.
- Bacon, H. H. (1959). "Socrates Crowned," *Virginia Quarterly Review*, vol. 35:3, s. 415-430.
- Blanckenhagen, P. H. von (1992). "Stage and Actor's in Plato's *Symposium*," *Greek, Roman and Byzantine Studies*, vol. 33, s. 51-68.
- Burnet, J. (1968). *Greek Philosophy. Thales to Plato*, New York: St. Martin Press.
- Burnet, J. (ed.) (1901, repr. 1967). *Platonis Opera*, vol. 2, Oxford: Clarendon Press.
- Bury, R. G. (ed. & comm.) (1969). *The Symposium of Plato*, 2. ed., Cambridge: W. Heffer & Sons Ltd.
- Cairns, L. D. (1993). *Aidōs: The Psychology and Ethics of Honour and Shame in Ancient Greek Literature*, Oxford: Clarendon Press.
- Cemal, S. (çev.) (1936). *Eflâtun. Aşk veya Ziyafet*, İstanbul: Devlet Basımevi.
- Corner, S. (2005). "Philos and Polites: The Symposium and The Origins of Polis," Yayınlanmamış Doktora Tezi, Princeton University.
- Craik, E. M. (2001). "Plato and Medical Texts: *Symposium* 185c-193d," *Classical Quarterly*, vol. 51:1, s. 109-114.
- Çakmak, C. (çev. ve yor.) (2009). *Herakleitos. Fragmanlar*, Humanitas: Yunan ve Latin Klasikleri Dizisi, 2. Basım, İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.

- Danzig, G. (2005). "Intra-Socratic Polemics: The *Symposia* of Plato and Xenophon," *Greek, Roman, and Byzantine Studies*, vol. 45, s. 331-357.
- Diels, H., W. Kranz (1956). *Die Fragmente der Vorsokratiker*, 3 vols., Berlin: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung.
- Dodds, E. R. (1966). *The Greeks and The Irrational*, Berkeley: University of California Press.
- Dover, K. J. (1965). "The Date of Plato's *Symposium*," *Phronesis*, vol. 10, s. 2-20.
- Dover, K. J. (1966). "Aristophane's Speech in Plato's *Symposium*," *The Journal of Hellenic Studies*, vol. 86, s. 41-50.
- Erhat, A., S. Eyuboğlu (çev.) (2002). *Platon. Şölen*, 2. Baskım, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Freeman, K. (1952). *Ancilla to The Pre-Socratic Philosophers*, Oxford: Basil Blackwell.
- Gören, E. (çev.) (2006). *Sokrates'in Savunması*, Humanitas: Yunan ve Latin Klasikleri Dizisi, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Greene, G. C. (ed.) (1938). *Scholia Platonica*, Pennsylvania: American Philological Association.
- Guthrie, W. K. C. (1975). *A History of Greek Philosophy, vol. 4: Plato. The Man and His Dialogues: Earlier Period*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hunter, R. (2004). *Plato's Symposium*, Oxford: Oxford University Press.
- Hyland, D. A. (1968). "Ἐγὼς, Ἐπιθυμία and Φιλία in Plato," *Phronesis*, vol. 13, s. 32-46.
- Jaeger, W. (1967). *The Theology of The Early Greek Philosophers*, E. S. Robinson (tr.), Oxford: Oxford University Press.
- Jaeger, W. (1986). *Paideia: The Ideals of Greek Culture, vol. 2: In Search of Divine Centre*, G. Highet (tr.), Oxford: Oxford University Press.

- Jowett, B. (1931). *The Dialogues of Plato*, vol. 1, 3. ed., London: Oxford University Press.
- Kahn, C. H. (1987). "Plato's Theory of Desire," *Review of Metaphysics*, vol. 41:1, s. 77-103.
- Lamb, W. R. M. (tr.) (1961). *Plato. Lysis, Symposium, Gorgias*, Loeb Classical Library, London: Harvard University Press.
- Landels, J. G. (2000). *Music in Ancient Greece and Rome*, London: Routledge.
- Lowenstam, S. (1986). "Aristophanes' Hiccups," *Greek, Roman, and Byzantine Studies*, vol. 27, s. 43-56.
- Martinez, M. G. (2001). "The Object of Desire: A Reading of Plato's *Symposium*," *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Boston University.
- Mattingly, H. B. (1958). "The Date of Plato's *Symposium*," *Phronesis*, vol. 3:1, s. 31-39.
- Neumann, H. (1965). "Diotima's Concept of Love," *The American Journal of Philology*, vol. 86:1, s. 33-59.
- Nicholson, G. (1999). *Plato's Phaedrus: The Philosophy of Love*, Indiana: Purdue University Press.
- Nye, A. (1990). "The Subject of Love: Diotima and Her Critics," *The Journal of Value Inquiry*, vol. 24:2, s. 135-153.
- Owen, E. C. E. (1931). "Δαίμων and Cognate Words," *Journal of Theological Studies*, vol. 32, s. 133-152.
- Peters, F. E. (1967). *Greek Philosophical Terms. A Historical Lexicon*, New York: New York University Press.
- Rhodes, J. M. (2003). *Eros, Wisdom and Silence: Plato's Erotic Dialogues*, Columbia: University of Missouri Press.
- Solmsen, F. (1971). "Parmenides and The Description of Perfect Beauty in Plato's *Symposium*," *The American Journal of Philology*, vol. 92:1, s. 62-70.

- Strauss, L. (2001). *On Plato's Symposium*, Edited with a Foreword: S. Benardete, USA: The University of Chicago Press.
- Urmson, J. O. (1990). *The Greek Philosophical Vocabulary*, Great Britain: Duckworth.
- Vries, G. J. de (1980). "Marginal Notes on Plato's Symposium," *Mnemosyne*, ser. 4:33:3/4, s. 349-351.
- White, F. C. (1989). "Love and Beauty in Plato's Symposium," *The Journal of Hellenic Studies*, vol. 99, s. 149-157.
- White, F. C. (2004). "Virtue in Plato's Symposium," *Classical Quarterly*, vol. 54:2, s. 366-378.

KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ

- Agathon 17
Aias 98,164,177
Aiskhylos 40,54,175
Akhilleus 54,55,138,168
Akousilaos 48,175
Alkestis 52,53,55,138
Alkibiades 12,17,18,24,
27, 29, 37, 39, 66, 119,
125, 148, 149, 150, 151,
152, 153, 160, 162, 170,
171,172
Antenor 168
Aphrodite 46,48,56,57,
77,103,124
Ourania 56,57,58,76,
77,80
Pandemos 57,77
Apollodoros 11, 12, 13,
16, 17, 23, 24, 25, 27, 29,
30,31,69
Apollon 24,44,52,73,84,
86,104,173
Aristodemos 16, 17, 28,
34, 36, 37, 41, 47, 56, 69,
107,172
Aristogeiton 61,107
Aristophanes 13, 25, 27,
28, 29, 32, 35, 40, 41, 42,
46, 47, 49, 61, 65, 66, 69,
70, 73, 79, 80, 81, 84, 85,
89, 92, 93, 94, 95, 111,
124, 130, 141, 147, 150,
168,172,173,175,181
Asklepios 73
Ate 101
Athena 105,124
Brasidas 168
Delion 167
Dione 56,58
Dionysos 39, 42, 46, 53,
154
Diotima 117, 118, 119,
121, 122, 126, 128, 132,
135,137,147,181
Elis 60
Ephialtes 84
Eros (Aşk) 43, 44, 45, 46,
47, 48, 49, 51, 52, 55, 56,
57, 93, 98, 99, 100, 102,
123,124,126,133,182
Ourania 56, 57, 58, 76,
77,80
Pandemos 57,77
Eryksimakhos 17,36,41,
42,43,44,45,46,69,70,
71,72,73,74,76,79,80,
81, 82, 93, 94, 95, 103,
107, 108, 114, 151, 152,
153,172

- Euripides 41, 43, 48, 52,
 53, 65, 66, 90, 92, 104,
 111, 175
 Euthydemos 170

 Gaia 48, 100
 Ge 48
 Glaukon 24, 25, 26, 27
 Gorgias 18, 24, 26, 29, 33,
 49, 52, 66, 74, 77, 98, 102,
 103, 106, 108, 109, 111,
 112, 114, 130, 131, 143,
 149, 175, 176, 181

 Harmodios 61
 Hephaistos 91, 105
 Herakleitos 74, 175, 180
 Herakles 44, 149
 Hesiodos 48, 54, 56, 100,
 105, 124, 133, 140, 170,
 176
 Homeros 10, 25, 32, 33,
 34, 35, 40, 52, 54, 55, 73,
 84, 91, 100, 101, 103, 104,
 105, 108, 122, 124, 133,
 139, 140, 152, 157, 163,
 166, 168, 170, 176

 Iapetos 100
 Ionia 61

 Khaos 48
 Kharmides 26, 170
 Kronos 100
 Kydathenaion 16, 28

 Lakedaimon 60, 141

 Lakhes 167
 Lykeion 173
 Lykourgos 141, 177

 Marsyas 154, 155, 156
 Metis 124

 Nestor 168

 Orpheus 53
 Otos 84
 Ouranos 56

 Parmenides 48, 100, 176,
 182
 Patroklos 54, 138
 Pausanias 17, 40, 46, 50,
 56, 57, 67, 69, 70, 71, 76,
 79, 81, 82, 89, 93, 123,
 176
 Perikles 156, 168
 Phaidros 14, 17, 23, 27,
 29, 32, 34, 41, 42, 43, 44,
 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52,
 53, 55, 56, 59, 65, 69, 73,
 81, 91, 94, 97, 98, 99, 100,
 105, 107, 109, 112, 114,
 120, 124, 126, 127, 131,
 132, 133, 138, 140, 142,
 144, 146, 147, 150, 154,
 156, 159, 172, 177

 Phaleron 23
 Phoiniks 25, 28
 Polymnia 76, 77, 80
 Poseidon 84, 153
 Potidaia 165, 167
 Prodikos 44, 177

Satyros 154,157	142, 144, 146, 147, 149,
Silenos 154,158	150, 151, 152, 153, 154,
Sokrates 13,16,17,18,24,	155, 156, 158, 159, 160,
26, 28, 29, 30, 31, 32, 33,	161, 162, 164, 165, 166,
34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,	167, 168, 169, 170, 171,
41, 45, 46, 47, 95, 96, 97,	172,173,180
98, 104, 107, 108, 109,	Solon 141
110, 111, 112, 113, 114,	
115, 116, 117, 119, 120,	Zeus 28,40,48,56,58,76,
121, 122, 123, 125, 127,	84,87,91,105,121,124,
128, 129, 132, 134, 137,	131,171

YUNANCA KELİME VE KAVRAM DİZİNİ

- abelteria*, 198D
adēlos, 181E
adikia, 182A, 193A
adikos, 217E
adōros, 197D
adynatos, 176C, 182B, 187B, 200B, 206C, 208B, 222E, 223A
aeigenēs, 206E
agalma, 215B, 216E, 222A
agamos, 192B
aganos, 197D
agastos, 197D
agathos, 174B, 178C, 181B, 181E, 184D, 185A, 186B, 186C, 186D, 187D, 188D, 194E, 196E, 197B, 197D, 201C, 201E, 202B, 202C, 202D, 203D, 204E, 205A, 205D, 205E, 206A, 207A, 209C, 209D, 215C, 215D, 215E; *ameinōn*, 178E, 184C, 185A, 208E, 212B, 218E, 219A; *aristos*, 179A, 182D, 193C, 195A, 197C, 197E, 199A, 219A, 219B
ageneios, 180A
agriotēs, 197D
agroikos, 194C, 218B
aidoia, 190A, 191B
aiskhos, 197B, 201A
aiskhros, 178D, 178E, 181A, 182A, 182B, 182C, 182D, 182E, 183D, 184A, 184B, 184C, 184E, 185A, 186C, 186D, 194C, 194D, 201A, 201E, 202B, 206C, 206D, 209B, 211A
aiskhrōs, 183D
aiskhynē, 178D, 184E, 198C
aitios, 178C, 184A, 192E, 193D, 194E, 195A, 197C, 198E, 204B, 205C, 207A, 207C
akairia, 182A
aklētōs, 174B, 174C
akmē, 219A
akolasia, 187E, 190C
akolastos, 186C
akolouthos, 203C, 212D, 217A, 217B
akosmia, 188B
aksiōma, 220E
aksios, 173E, 181A, 185B, 216E, 218C, 220C, 221A, 221C

- aksiōs*, 177C, 180D
alētheia, 198D, 201C, 218E
alēthēs, 173D, 176C, 194D, 195C, 198D, 199B, 200B, 202A, 205A, 205C, 205D, 212A, 213A, 214E, 215A, 216A, 217B, 217E, 218D, 222E; *alēthestata*, 206A
alēthōs, 181B, 208C, 219C
algeinoteros, 218A; *algeinotatos*, 218A
allotrios, 179C, 205E
allotriotēs, 197D
alogia, 187A, 208C
alogos, 202A
amathēs, 202A, 204A, 204B
amathia, 202A, 203E, 204A
amēkhanos, 218E
amelēs, 197D
amētōr, 180D
amiktos, 211E
amoibē, 202E
amoiros, 181C, 197D, 202D
amousos, 196E
amphisbētēsimos, 175E
anabasis, 190C
anabolē, 201D
anaiskhyntia, 192A
anaiskhyntos, 192A
anandria, 178D, 182D
anankaaios, 180E, 185E, 193C, 194D, 201E, 204B, 207A
anankē, 180D, 196A, 200B, 200C, 201B
ananthēs, 196B
anapsykhē, 176A
anarmostos, 206C, 206D
andrapodōdōs, 215E
andreia, 192A, 194B, 196C, 196D, 212B, 219D
andreios, 203D; *andreiotatos*, 192A, 196D
androgynos, 189E, 191D
aneleutheria, 183B
anemesētos, 195A
anēr, 174B, 174C, 178D, 179A, 179B, 191B, 191C, 191D, 191E, 192A, 193A, 193C, 195D, 197E, 203A, 206C, 209C, 209E, 212B, 212E, 213E, 214A, 214C, 214D, 215A, 215D, 216D, 217B, 217C, 218B, 218D, 219C, 220C, 221A, 221B, 222A, 223D
anoētos, 218C, 221E; *anoētotatos*, 181B
anoia, 210B
anomoios, 186B, 188B
antaksios, 214A
anthos, 183E, 196B, 210C
anthrōpeios, 187E, 189D, 212B
anthrōpinos, 186B, 189D, 191D, 209C, 209E, 211E
anthrōpos, 177C, 178A, 178C, 179A, 179C, 180B, 181B, 183C, 186A, 186C, 187C, 187D, 188A, 188C,

- 188D, 189C, 189D, 189E, 190C, 190D, 190E, 191D, 192D, 194B, 194E, 195E, 196B, 197B, 197C, 197E, 200D, 202E, 203A, 204C, 205A, 205E, 206A, 206C, 207B, 208C, 209B, 210D, 211D, 212A, 213A, 213C, 213E, 214D, 215C, 216B, 216C, 216E, 219D, 219E, 220A, 220C, 220E, 221A, 221C, 221D, 221E, 222E
- antibolēsis*, 183A
- anypodētos*, 173B, 203D, 220B
- aoikos*, 203D
- apatē*, 185B
- apeiros*, 221E
- aphōnia*, 198C
- aphrodisios*, 183B, 192C
- aphrōn*, 194B, 218D
- aphrosynē*, 181D
- aphthonos*, 210D
- aphyēs*, 218A
- apneusti*, 185D
- apoblastēma*, 208B
- aporia*, 203B
- aporos*, 204B
- aretē*, 179A, 179D, 180B, 181E, 184C, 184D, 184E, 185B, 196B, 208D, 209A, 209B, 209E, 212A, 222A
- argia*, 182D, 191B
- arithmos*, 190D
- arkhaios*, 191D, 192E, 193C, 193D; *arkhaioteros*, 195B
- arkhē*, 182C, 183A, 183D, 197B, 199C, 223D
- arrhen*, 181C, 189E, 190B, 191C, 191E, 193C
- arrhenōpia*, 192A
- asebeia*, 188C
- askhēmosynē*, 196A
- asphalēs*, 178B
- asphalōs*, 221B
- asthenesteros*, 190D; *asthenestatos*, 207B
- astron*, 188B
- astronomia*, 188B
- astrōtos*, 203D
- atelēs*, 179D
- athanasia*, 207A, 208B, 208E
- athanatos*, 202E, 203E, 206C, 206E, 207D, 208C, 208D, 208E, 209D, 212A; *athanatōteros*, 209C
- athlios*, 173D; *athliōteros*, 173A
- atopia*, 215A, 221D
- atopos*, 175A; *atopōteros*, 207E
- aukhmēros*, 203D
- aulēma*, 216C
- aulētēs*, 215B, 215C
- aulētris*, 176E, 212C, 212D, 215C
- aulos*, 215B

- bakheia*, 218B
banausos, 203A
barbaros, 182B, 182C, 209E
barys, 187B
basileia, 197B, 208D
bebaios, 182C, 184B; *bebaioteros*, 209C
bebēlos, 218B
beltiōn, 185B, 210C; *bel-tistos*, 177B, 192A, 214B, 218D
bia, 196B, 216A
biaios, 195C
bios, 178C, 181D, 183E, 191C, 192C, 203D, 211D, 211E, 216E
biōtos, 211D, 216A
bōmos, 189C
boulēsis, 205A
bradys, 187C
daimōn, 202E, 203A, 204B
daimonion, 202E
daimonios, 203A, 219C, 222E
dais, 174B
deēsis, 183A, 202E
deinos, 177A, 190B, 193E, 197B, 198C, 198D, 203D, 207C; *deinotatos*, 183B, 220B
deinōs, 207A, 208C
deipnon, 174A, 174B, 174E, 175B, 175E
dēmiourgia, 197A
dēmiourgos, 186D, 187D, 188D, 205C, 209A, 215B
desmos, 195C
diaita, 196B
diakosmēsis, 209A
dialektos, 203A
diallagē, 213D
dianoēma, 210D
dianoia, 219A, 219D
diatribē, 177D, 177E
didaskalos, 189D, 197A, 207C
dikaiōs, 182A, 184D, 193D
dikaioi, 196C, 214C, 220D; *dikaiotatos*, 172B
dikaioiōsynē, 188D, 196C, 196D, 209A
dikastēs, 175E, 219C
dikē, 179D
doksa, 207E, 208E, 218E; *orthē doksa*, 202A
doleros, 205D
dosis, 195A
douleia, 183A, 184C
doulos, 183A
drama, 222D
dynamis, 183A, 184A, 188D, 189C, 189D, 202E, 212B, 216C, 218E
dysmeneia, 197D
eidōlon, 212A
eidōs, 189E, 196A, 205B, 205D, 215B
eikōn, 215A
eikos, 200A
eirēnē, 189B, 195C, 197C
eirōnikōs, 218D

- ekgonos*, 190B, 209D
ekhthistos, 186D
ekhthros, 183B
ekpoma, 213E
eksaiphnēs, 210E, 212C, 213C, 223B
eksousia, 182E, 183C
ektomē, 195C
eleutheros, 182A
ellogimos, 197A
elpis, 193D
emmetros, 197C
emphrōn, 194B, 221A
emphytos, 191D
enantiōtatos, 186D
endeēs, 195C, 200B, 200E, 201B, 201C, 202D, 204A, 216A
endeia, 200E, 202D, 203D
enkōmion, 177B, 194D, 212C
enkratesteros, 188A
enkymōn, 208E, 209B
entheos, 179A, 180B
epainos, 177B, 177D, 195A, 199A, 217E
epanabasmos, 211C
epibatēs, 197E
epiboulos, 203D
epidosis, 175E
epikouros, 189D
epilēsmōn, 194A
epimeleia, 185B
epimelēs, 197D
epistēmē, 186C, 187C, 188B, 202A, 208A, 210C, 210D, 211A
epitaksis, 202E
epitēdeuma, 210C, 210D, 211C, 221C
epithymētēs, 203D
epithymia, 187E, 193A, 196C, 197A, 200E, 205D, 207A, 207E
epōidē, 203A
eponeidistos, 184C
epoptika, 210A
erastēs, 173B, 178C, 178E, 179E, 180A, 180B, 181E, 182A, 182B, 182C, 182E, 183A, 183C, 183D, 183E, 184C, 184D, 184E, 185A, 185B, 203C, 205D, 210B, 217B, 217D, 218C, 222B
erastos, 204C
erēmia, 217B
ergasia, 205C
ergon, 178D, 179C, 179D, 182C, 182E, 187E, 188C, 188E, 191C, 199C, 201E, 206B, 209E, 217E
erōmenos, 178E, 180B, 183C, 184A, 185C, 192E, 204C
erōn, 182D, 183B, 183C, 183E, 184A, 185C, 204C, 204D, 204E
erōs, 178D, 179C, 179D, 180B, 181C, 181D, 182A,

- 182C, 185B, 186B, 186D, *euphyēs*, 209B
 186E, 187C, 187D, 188A, *euporos*, 204B
 189C, 191D, 192C, 193A, *euporōs*, 215A, 223A
 193C, 197A, 199D, 199E, *euprepestatos*, 198D
 200A, 200E, 201A, 204B, *euretikos*, 209A
 205A, 205B, 205C, 205D, *eurysternos*, 178B
 205E, 206A, 206B, 206E, *eusebeia*, 188D, 193D
 207A, 207C, 208B, 208C, *euskhēmosynē*, 196A
 213C *eutykhēma*, 217A
erōtēma, 199D
erōtēsis, 204D
erōtikos, 172B, 186C, 187C, 211B
 188B, 207A, 208E; *erōtika*, 177D, 187C, 188D, 211B
 193E, 198D, 201D, 207C, *geloios*, 174E, 189B, 199D, 213C, 215A, 221E; *geloio-teros*, 214E, 215A
 209E, 210E, 211C, 212B *gelōs*, 199B, 222C
erōtikōs, 207B, 207C, 216D, *genesis*, 178B, 181C, 191C, 222C
 204B, 206D, 207D
erysibē, 188B *genethlios*, 203C
ethelodouleia, 184C *gennaios*, 184B, 209B;
ethos, 175B *gennaiotatos*, 182D
ēthos, 183E, 195E, 207E *gennēsis*, 206C, 206E, 209D
euanthēs, 196B *gennētōr*, 209A
eudaimōn, 193C, 193D, *genos*, 189D, 190B, 190C, 191C, 191D, 191E, 193C
 195A, 202C, 204E, 205A; *geōrgia*, 187A
eudaimonestatos, 195A *gēraios*, 179E
eudaimonia, 180B, 188D, *geras*, 179C
 189D, 208E *gēras*, 195B
euetēria, 188A *gigas*, 190C
eukleēs, 208E *glōssa*, 199A
eumeneia, 197D *glykys*, 186D
eumoiros, 197D *goēs*, 203D
eumorphia, 218E *goēteia*, 203A
euōdēs, 196B *goneus*, 178B, 188C, 190B
euōkhia, 203B, 220A'

- gymnastikē*, 187A
gynē, 176E, 179B, 179D, 179E, 181B, 182A, 191B, 191C, 191E, 193C, 201D, 206C, 208E, 215D
habros, 204C
habrotēs, 197D
hapalos, 195C, 195D, 195E, 203C; *hapalōtatos*, 195E, 196A
hapalotēs, 195C, 195D
haploos, 183D, 206A
haplōs, 180C, 182A, 182B, 182D
harmonia, 187A, 187B, 187C, 187D, 188A
hēdonē, 176E, 187E, 196C, 207E
hēgemōn, 193B, 197D, 197E
hēgoumenos, 210A
hekōn, 176D, 188E, 196C, 215A
hekousios, 184C
hēlikia, 206C, 209B
hēlios, 190B, 220D
hēmisy, 190E, 191A, 191B, 192B, 205E
heortē, 197D
hermaion, 176C, 217A
hērōs, 179B, 180A
hēsychia, 190D
hetairistria, 191E
hetairos, 172B, 173C, 178D, 183D, 205E, 221B
hetoimos, 200D, 200E, 207B, 208C, 211D
hiereus, 202E
hieros, 189C, 190C, 209E
hiketeia, 183A
himeros, 197D
histourgia, 197B
holos, 189E, 191B, 192E, 205B, 205C, 205D, 205E, 219C
homilia, 203A
homoios, 173D, 179A, 190A, 190B, 192A, 195B, 215B, 216C, 221C; *homoiotatos*, 215A, 221D
homologia, 187B, 187C
homonoia, 186E, 187C
hōra, 188A, 188B, 217A, 219C
horatos, 212A
hybris, 181C, 188A
hybristēs, 175E, 215B, 221E
hydōr, 185E
hygieia, 188A, 200D
hygieinos, 186B, 186C
hygiēs, 186B, 200B
hygros, 186D, 188A, 196A
hymnos, 177A
hyperēphania, 219C
hyperēphanos, 217E
hypnos, 197C, 223C
hypokritēs, 194B
iasis, 188C
iatrikē, 176D, 186A, 186B, 186C, 186E, 187C, 187E, 197A
iatrikon, 186C

<i>iatrikōtatos</i> , 186D	221A; <i>kallistos</i> , 177D,
<i>iatros</i> , 185D, 189D, 214A	185B, 195A, 197C, 197E,
<i>idea</i> , 196A, 204C	198D, 198E, 199A, 204B,
<i>idiōtēs</i> , 178B, 178D, 185B	209A, 212E, 213C, 214C
<i>ilaos</i> , 197D, 206D	<i>kalōs</i> , 176B, 177E, 178C,
<i>iskhyros</i> , 182C, 185E, 200B;	180C, 181A, 181B, 183D,
<i>iskhyrotatos</i> , 207B	184A, 184B, 186A, 187A,
<i>iskhys</i> , 190B, 200D	187E, 193E, 194B, 194D,
<i>itēs</i> , 203D	197E, 198D, 199C, 199D,
<i>kakia</i> , 181E, 182C	200B, 201C, 204C, 214C,
<i>kakodaimōn</i> , 173D	217E
<i>kakos</i> , 179A, 185B, 186C,	<i>kardia</i> , 215E, 218A
197D, 201E, 202B, 205E	<i>karteria</i> , 219D
<i>kakōs</i> , 184B	<i>karteros</i> , 217C, 220C
<i>kallos</i> , 196A, 196B, 197B,	<i>katadēlos</i> , 176C, 178D,
198B, 201A, 201B, 210B,	187A, 222D
210C, 210D, 218E	<i>katagelastos</i> , 189B, 198C
<i>kalos kagathos</i> , 204A,	<i>katagraphē</i> , 193A
222A	<i>katalogadēn</i> , 177B
<i>kalos</i> , 174A, 175E, 178D,	<i>katharos</i> , 211E
179C, 181A, 182B, 182D,	<i>kenōsis</i> , 186D
182E, 183D, 184D, 184E,	<i>kenōteros</i> , 175D
185A, 185B, 186A, 186B,	<i>khalaza</i> , 188B
186C, 186D, 187D, 194D,	<i>khalepos</i> , 176D, 187C,
195D, 197B, 198B, 198C,	187D, 201D, 204A
201A, 201B, 201C, 201E,	<i>khalkeia</i> , 197B
202B, 202C, 202D, 203C,	<i>khamaipetēs</i> , 203D
203D, 204B, 204C, 204D,	<i>kharis</i> , 183B, 197D, 208B
204E, 206B, 206C, 206D,	<i>kheirourgia</i> , 203A
206E, 209B, 209C, 209E,	<i>khlidē</i> , 197D
210A, 210B, 210C, 210D,	<i>khoros</i> , 197D
210E, 211A, 211B, 211C,	<i>khreia</i> , 204C
211D, 211E, 212A, 213D,	<i>khrema</i> , 183A, 184A, 184B,
216D, 218E, 223A; <i>kal-</i>	185A, 208D, 219E
<i>liōn</i> , 180A, 182D, 209C,	<i>khrēmatismos</i> , 205D

<i>chrēmatistikos</i> , 173C	<i>kyēma</i> , 206D
<i>chrēsīmōteros</i> , 190D	<i>kyēsis</i> , 206C
<i>chrēstos</i> , 177B, 178C, 183D, 183E	<i>kyklos</i> , 189E, 190A, 222C
<i>khroia</i> , 196A	<i>kyriōteros</i> , 218D; <i>kyriōta</i> <i>tos</i> , 180B
<i>khronos</i> , 175C, 184A, 185D, 192C, 200D, 208C, 208E, 213C, 217D, 219B	<i>lampros</i> , 175E
<i>kitharōidos</i> , 179D	<i>lēthē</i> , 208A
<i>kleos</i> , 208C, 209D	<i>limos</i> , 191B, 207B
<i>klinē</i> , 217D	<i>lispē</i> , 193A
<i>koimēsis</i> , 183A	<i>logismos</i> , 207B
<i>koinēi</i> , 181D, 192E, 209C, 219E	<i>logos</i> , 172B, 173B, 173C, 173D, 173E, 176A, 176C, 176E, 177A, 177D, 178A, 179B, 180C, 182B, 183E, 185A, 186A, 187D, 189B, 189C, 193B, 193D, 193E, 194B, 194D, 195A, 195B, 196D, 197E, 198B, 198C, 198E, 199B, 199C, 201A, 201D, 201E, 202A, 205E, 207A, 207C, 208B, 209B, 210B, 210C, 210D, 211A, 212C, 213E, 214B, 214C, 215C, 215D, 215E, 218A, 221D, 221E, 222A, 223A, 223C
<i>koinōnia</i> , 182C, 188C, 209C	
<i>koinos</i> , 189E, 191D, 205A	
<i>kolakeia</i> , 183B, 184C	
<i>kōmastēs</i> , 212C, 223B	
<i>kōmōidia</i> , 223D	
<i>kōmōidopoiōs</i> , 223D	
<i>korybantiōntes</i> , 215E	
<i>kosmiōs</i> , 182A	
<i>kosmios</i> , 187D, 188A, 188C, 189A, 193A; <i>kosmiōteros</i> , 187D, 190E	
<i>kosmos</i> , 197E, 223B	
<i>kotylē</i> , 214A	<i>loimos</i> , 188B, 201D
<i>krasis</i> , 188A	<i>lypē</i> , 207E
<i>kreittōn</i> , 196C, 196D	<i>lyra</i> , 187A
<i>ksēros</i> , 186D, 188A	<i>makarios</i> , 193D, 198B, 214D, 219A
<i>ktēma</i> , 212B, 216E	<i>makaristos</i> , 204C
<i>ktēsis</i> , 180B, 205A	<i>makarōn nēsoi</i> , 179E, 180B
<i>ktētos</i> , 197D	<i>malakos</i> , 195E
<i>kybernētēs</i> , 197E	<i>malakōtatos</i> , 195E
<i>kybistōntes</i> , 190A	

- malthakos*, 174C, 195E
mania, 213D, 218B
manikos, 173D
manteia, 203A, 206B
mantikē, 188B, 188C, 188D, 197A, 202E
mantikōs, 198A
martyria, 179B
martyrion, 196E
martys, 175E, 215B
mathēma, 211C
mathētēs, 197A
megalophrosynē, 194B
megaloprepēs, 210D
megaloprepōs, 199C
megas, 178A, 178D, 186B, 187E, 188D, 192A, 192C, 194A, 195A, 196A, 198D, 200B, 201E, 202B, 202C, 202E, 206E, 212D, 213E, 218B, 223C; *megistos*, 178C, 188D, 189C, 189D, 193D, 196B, 198E, 205D, 209A
meirakion, 192A, 215D, 223A
mēkhanē, 178E, 190C, 191B, 203D, 208B
meletē, 208A
melopoiia, 187D
melos, 187D
menos, 179B
meros, 184C, 185D, 198C, 199A, 214B
metaksy, 202A, 202B, 202E, 204B
mētēr, 179C, 179E, 199D, 203A, 203D, 204B
methē, 176D, 176E
metrios, 197E
metron, 187D, 205C
mnēmē, 208A, 208D, 208E, 209D
mnēmeion, 191A
moikheutria, 191E
monimos, 183E, 184A, 184B
monoeidēs, 211B, 211E
morion, 205C
mousikē, 187A, 187B, 187C, 187E, 197A, 197B, 205C
mythos, 177A
neaniskos, 198A, 211D
nektar, 203B
nēnemia, 197C
neos, 175E, 178C, 181D, 182B, 195B, 195C, 207D, 208B, 209B, 210A, 210C, 218A; *neōteros*, 180A, 180D, 181C; *neōtatos*, 195A, 195B, 196A
noēma, 197E
nomimōs, 182A
nomizomena, 176A
nomos, 181D, 181E, 182A, 182E, 183B, 183C, 184A, 184B, 184C, 184D, 184E, 192B, 196C, 209D, 210C
noos, 174D, 181C, 181D, 187A, 189B, 189C, 191E, 192B, 193D, 194B, 210D, 214E, 217B, 222A

- nosēma*, 188B
nosōdēs, 186B, 186C
nosos, 187E, 201D
ōdis, 206E
odynē, 218A
ōidē, 197E
oikeios, 193D, 205E
oikeiotēs, 192C, 197D
oikēma, 217D
oikēsis, 195E, 209A
oiketēs, 210D, 218B
oinos, 176C, 203B, 217E
okribas, 194B
oksys, 187B
onar, 175E
oneidos, 182A, 183A, 183B, 189E
onoma, 179C, 186C, 189E, 193A, 198B, 199B, 205B, 205C, 205D, 209A, 221E
ōpheleia, 177B
opsopoiikē, 187E
organon, 191A, 192D, 215C
orkos, 183A, 183B
orthōs, 180E, 181A, 183D, 187D, 210A, 210E, 211B
orthos, 190A, 190D, 195A; *orthoteros*, 180C
ouranios, 180E, 185B, 187E
ouranos, 190C, 211B
ousia, 218D
paian, 177A
paidagōgos, 183C
paidarion, 207D, 210D
paideia, 187D
paiderastēs, 192B
paiderastia, 181C, 184D
paideusis, 184E
paidiē, 197E
paidika, 178C, 178D, 178E, 179A, 180B, 183A, 184C, 184D, 184E, 193B, 193C, 211D, 217B, 217D, 222B
paidogonia, 208E
paidopoiia, 192B
pais, 181B, 181C, 181D, 181E, 191E, 192A, 204B, 208C, 208D, 209C, 209D, 209E, 211D, 217E, 218C
pakhnē, 188B
palaios, 182B, 191A, 195B, 195C, 207D, 221C, 221D
pandēmos, 181B, 181E, 183D, 185C, 187E
pankalos, 183B, 183C, 204C, 217A
pantodapos, 193E, 198B, 203
parakeleusis, 182D
parastatēs, 197E
paroimia, 174B, 222B
patēr, 177D, 178D, 179C, 183C, 197D, 199D, 203A, 203D, 203E, 204B, 214B, 219D
pathēma, 189D, 222B
pathos, 191A, 217E
pelagos, 197C, 210D
penēs, 185A, 203C
phanerōs, 182D

- phanos*, 197A
pharmakeus, 203D
phasma, 179D
phaulos, 174C, 175E, 181B, 210D, 211E, 213C, 215C, 215D, 218D
philandros, 191E
philanthrōpotatos, 189D
philerastēs, 192B
philerastia, 213D
philia, 179C, 182C, 184B, 185A, 188D, 192C, 195C, 209C
philios, 221B
philodōros, 197D
philogymnastia, 182C, 205D
philogynēs, 191D
philos, 183B, 183C, 186D, 188D, 193B, 194D, 204B, 211D, 218D, 218D, 222D
philosophia, 173C, 182C, 183A, 184D, 205D, 210D, 218A
philosophos, 204B, 218B
philotimia, 178D, 208C
phoberōteros, 194B
phobos, 193A, 197E, 207E, 221A
phora, 188B
phrēn, 199A
phronēma, 182C, 190B
phronēsis, 184D, 202A, 203D, 209A, 219D
phronimos, 204A, 218D
physis, 186B, 189D, 191A, 191D, 192E, 193C, 193D, 203D, 203E, 204B, 206C, 207D, 210E, 219D; *physei*, 179B, 181C 192A, 192B, 203C, 207C, 208B, 212B
phyton, 188A, 188B
pikros, 186D
pleoneksia, 182D, 188B
plēresteros, 175D
plēsmonē, 185C, 186C, 191C
plousios, 173C, 185A, 216E
ploutos, 178C, 185A, 200D, 200D
poiēsis, 196E, 197A, 205B, 205C
poiētēs, 177A, 177B, 178B, 186E, 195C, 196E, 205C, 209A, 209D
poikilos, 182A
polemios, 221B
polemos, 196A, 221C
polis, 178D, 178E, 182A, 183C, 185B, 196C, 209A
politikos, 184A, 184B, 192A
ponērōs, 183D
ponēros, 183D, 205E
ponos, 197E, 208D, 210E, 219E
poreia, 190B
porimos, 203D
posis, 176B, 213E
pothos, 197D

- potos*, 176A, 197E
pragma, 182B, 183B, 183E, 186B, 195C, 197B, 198D, 198E, 201A, 202A, 206C, 210A, 213C, 217C
praksis, 181A, 183B, 206B
praotēs, 197D
presbyteros, 180D, 181C, 183D, 218D, 219D; *presbytatos*, 178A, 178C, 180B
presbytēs, 207D
progonos, 186E
prosdokia, 194A
prothymia, 210A
prothymōs, 176C
prothymoteros, 220E
psētta, 191D
pseudēs, 198E
psilos, 215C
psykhē, 179C, 181B, 181E, 182D, 183D, 186A, 192C, 195E, 196A, 196B, 206B, 206C, 207E, 209A, 209B, 210B, 215E, 218A
psykhros, 186D, 188A
psyktēr, 213E
ptoiēsis, 206E
rhēma, 187A, 198B, 199B, 221E
rhētōr, 215D, 215E
rhōmē, 190B
rhythmōs, 187C, 187C, 187D
saphēs, 172B, 172C; *saphesteros*, 204D, 206C
satyrikos, 222D
selēnē, 190B
seminōs, 199A
silēnikos, 222D
silēnōdēs, 216D
skhēma, 216D
sklēros, 195D, 195E, 196A, 203D
skoteinos, 197A
skytotomos, 191A
smikrologos, 210D
sōma, 181B, 181E, 183D, 186A, 186B, 186C, 186D, 189A, 196B, 206B, 206C, 207E, 208B, 208E, 209A, 209B, 210A, 210B, 210C, 211A, 211C
sophia, 175D, 175E, 184C, 184E, 196D, 197A, 202A, 203E, 204B, 206B
sophisma, 214A
sophistēs, 177B, 203E, 208C
sophos, 174C, 175C, 182B, 184D, 185C, 194C, 196E, 197D, 201D, 202A, 203A, 203E, 204A, 204B; *sophōtatos*, 208B, 212E
sōphrōn, 188A; *sōphronestatos*, 214A
sōphrosynē, 188D, 196C, 196D, 209A, 216D, 219D
sōtēr, 197E, 209D
spondē, 176A
spoudē, 177C, 179D, 181E, 192C, 197E, 206B, 208B

- stratēgos*, 193B, 220E
strateia, 219E, 220A
stratopedon, 178E, 221A
syllēptōr, 218D
symbolon, 191D
symmetros, 196A
sympōnia, 187B
symplokē, 191C
sympotēs, 212E, 213B, 216D
synagōgeus, 191D
syndeipnon, 172B
synergos, 180E, 212B
syngeneia, 178C
syngenēs, 192B, 210C
syngnōmē, 183B
synodos, 197D
synoikos, 203D
synousia, 172B, 172C, 173A, 173B, 176E, 191C, 192C, 206C, 219D
syntaxis, 206B
syntonos, 203D
syrinks, 215B
systasis, 187C, 188A
takhys, 187C, 200B
tekhnē, 186A, 186B, 186E, 187B, 187E, 196D, 197A, 202E, 203A, 205C, 223D
tekhnikos, 186C
tekmērion, 178B, 192A, 195A, 195D, 195E, 196A
telea, 210A
teleios, 204C, 208C
teletē, 203A, 215C
telos, 181E, 205A, 210E, 211B
temakhion, 191E
tettiks, 191B
thanatos, 179D
tharsos, 192A
thauma, 221C
thaumasios, 177B, 216C, 217A, 220B, 221C, 222E; *thau-masiōteros*, 215C
thaumastos, 177B, 178A, 182E, 186B, 192C, 198B, 204C, 210E, 213D, 213E, 217A, 219C, 220B; *thau-mastotatos*, 220A
thaumastōs, 198A, 200B
thea, 180D, 219C
theatos, 197D
theatron, 194A, 194B
theios, 186B, 187E, 206C, 206D, 208B, 209B, 211E, 215C, 216E; *theiteros*, 180B; *theiotatos*, 222A
thēly, 181C, 189E, 190B, 191C
themis, 188D, 195A
theophilēs, 212A
theos, 176A, 177A, 177B, 177C, 177D, 178A, 178B, 179B, 179C, 179D, 180A, 180B, 180D, 180E, 181C, 183B, 183C, 185B, 186B, 186E, 188C, 188D, 188E, 189D, 190B, 190C, 193A, 193B, 193D, 194D, 194E, 195A, 195B, 195C, 195D, 195E, 196B, 196D, 196E, 197A, 197B, 197D, 197E,

- 198A, 201A, 201E, 202B, 202C, 202D, 202E, 203A, 203B, 203E, 214D, 215B, 215C, 219C
therapōn, 203C
thēreutēs, 203D
thērion, 188B, 207A, 207C
thermos, 186D, 188A
thnētos, 202D, 202E, 203E, 206C, 206E, 207D, 208A, 208B, 211E
thoinē, 174C
thysia, 174C, 188B, 189C, 197D, 202E
timē, 178C, 190C, 216B, 216E
timēsis, 190E
timios, 178B, 209D; *timiō-teros*, 210B; *timiōtatos*, 180B
tmēma, 191D, 191E
tokos, 206B, 206C, 206E
toksikē, 197A
tokson, 187A
tomē, 190E
tragōidia, 173A, 223D
tragōidopoios, 223D
trophē, 207B
tropos, 176A, 176B, 195A, 199A, 206B, 207E, 208A, 211B
tryphē, 197D
tykhē, 203C; *tykhēi agat hēi*, 177E
tyrannis, 182C
tyrannos, 182C
zēlōtos, 197D
zōion, 186A, 188A, 197A, 206C, 207D, 211A

PLATON

ŞÖLEN

İÖ 416 yılında, ilk tragedya-
yasıyla birincilik kazan-
dığı günün ertesi akşamı,
Atinalı tragedya şairi Agat-
hon bir ziyafet verir evin-
de. Başta Sokrates, Aristop-
hanes ve Alkibiades olmak
üzere dönemin ünlü siya-
setçilerinin, bilim adam-
larının, sanatçıların ve
felsefecilerinin bir araya
geldiği bu toplantıda ko-
nuşulanlar Platon'un ah-
lak konulu metinlerinden
birine, aşk konusunun sa-
natla, ahlakla, siyasetle,
bilimle ve felsefeyle olan

ilişkisinin incelikli bir üs-
lupla ele alındığı; sanatla
felsefenin, edebiyatla bi-
limin içi içe örüldüğü bir
edebiyat şaheserine temel
olur.

Derin düşüncelerle eğlen-
dirici hikâyelerin karışıp
kaynaştığı, sanatın bilim
ve felsefeyle buluştuğu bu
eser, insana dair en esaslı
konulardan birini, aşkı el
almakta ve Platon felsefe-
sine olduğu kadar Yunan
düşüncesine de bir giriş
niteliği taşımaktadır.

ALFA

Ticarethane Sokak, No: 15, 34110 Cağaloğlu, Fatih - İstanbul
T. 0212 513 3420 (pbx) F. 0212 519 3300
www.alfakitap.com

ALFA FELSEFE

ISBN 978-605-106-961-6

9 786051 069616